

Ida Mett

Kronstadt 1921

Originalalets titel: "La Commune de Cronstadt - Crépuscule sanglant des Sovjets"

Publicerat: Paris 1938, 1949. Göteborg 1968

Översättning: Ingemar Johansson

Innehåll

Inledning till svenska upplagan.....	1
Det historiska händelseförloppet.....	3
Bakgrunden	3
Situationen i Petrograd	5
Analys av Kronstadtprogrammet	8
Massmöten	10
Provisoriska Revolutionskommittén	10
Bolsjevistiskt förtal	11
Partimedlemmarnas reaktion.....	12
Hot och mutor.....	15
Stöd i Petrograd.....	15
De första striderna	16
Demoralisering inom röda armén.....	17
Omorganisation	18
Det slutliga anfallet	19
Bokslut över Kronstadt.....	19
Samtidens röster	20
Anarkisterna	20
Mensjevikerna	22
Högersocialrevolutionärerna	23
Vänstersocialrevolutionärerna.....	25
Lenin.....	25
Petritjenko	26
Den sista sovjeten.....	29
Trotskijs beskyllningar.....	29
Bolsjevikernas förklaringar	32
Rosa Luxemburg och bolsjevikerna.....	34
En tredje sovjetrevolution	35
Artiklar ur <i>Kronstadt Ivestija</i>	38
Ur Kronstadt Ivestija nr 1, 3 mars 1921	38
Ur Kronstadt Ivestija nr 2, 4 mars 1921	39
Ur Kronstadt Ivestija nr 3, 5 mars 1921	40
Ur Kronstadt Ivestija nr 4, 6 mars 1921	41
Ur Kronstadt Ivestija nr 5, 7 mars 1921	42
Ur Kronstadt Ivestija nr 6, 8 mars 1921	42
Ur Kronstadt Ivestija nr 7, 9 mars 1921	43
Ur Kronstadt Ivestija nr 8, 10 mars 1921	44
Ur Kronstadt Ivestija nr 9, 11 mars 1921	45
Ur Kronstadt Ivestija nr 10, 12 mars 1921	48

Ur Kronstadt Ivestija nr 11, 13 mars 1921	50
Ur Kronstadt Ivestija nr 12, 14 mars 1921	51
Ur Kronstadt Ivestija nr 13, 15 mars 1921	52
Ur Kronstadt Ivestija nr 14, 16 mars 1921	54
Bibliografi	56

Inledning till svenska upplagan

Kronstadt 1921? Vad har den händelsen för betydelse idag, snart 50 år senare? Hur kan det finnas folk som gräver ner sej i skit, som slutat lukta? Pariskommunen, Kronstadt, Barcelona, Ungern – står striden idag inte på närmare håll?

Jovars, om ni vill det kan vi t o m säga att den står HÄR och NU och ÖVERALLT. Inte bara i Vietnam, som nystalinisterna påstår, eller i det Latinamerika, som blivit den ”nya vänsterns” praktiska gömställe. Men vi säger också: Det REVOLUTIONÄRA projektet är sedan länge besegrat. Tillsammans med Barcelonas arbetare krossades det i maj 1937 av ”kommunister” och fascister i skön förening. Det REVOLUTIONÄRA projektet slutar emellertid aldrig att STINKA och har således inte tillträde till den ny- eller avstaliniserade vänsterns ideologiskt välkomponerade smörgåsbord.

Vi säger vidare: Detta projekt måste återupplivas – det är allt. Vi tvingas att ta upp frågan om ”segrar” och ”nederlag”. Och vi tvingas att liksom Karl Liebknecht, dagen innan han mördades, konstatera: ”Det finns nederlag som är segrar och det finns segrar som är skamligare än nederlag.” Till sina konsekvenser är således arbetarrörelsens största ”seger” – bolsjevikrevolutionen 1917 – dess största nederlag. Den har åstadkommit en ny form av kapitalistisk utsugning: den byråkratiska stattotalismen, intet annat. Genom att påtvinga det västerländska proletariatet sin organisationsmodell har den förhindrat klassmedvetandets omsättning i revolutionär praktik, överfört proletärernas kamp för herravälde över sina livsbetingelser till det ”politiska” planet. Dvs den lyckades, till Stalins illa dolda förtjusning, krossa inte kapitalismen men väl de proletära revolutionerna, i Kina 1927 och i Spanien 1937. Likaledes är arbetarrörelsens ”nederlag” dess största segrar. Pariskommunen visade för första gången att proletariatet är i stånd att organisera hela samhällslivet. Själve Engels nödgades erkänna den som ett exempel på proletariatets diktatur. Vi betraktar S:t Petersburg 1905, Turin 1920, Kronstadt 1921, den kinesiska revolutionen 1927 och den spanska 1937, Berlinupproret 1953, Ungern 1956 och Frankrike 1968 som senare segrar. Överallt fann här revolutionen spontant sin riktiga form – arbetarråden. Den enda form som förkastar den konstruerade skillnaden mellan mål och medel, mellan tanke och handling – den enda form som inte i sej är alienerad. Kronstadtopproret 1921 var ett uppror *för* arbetarklassens makt mot den av partiet erövrade statsmakten.

Ytterst få av Kronstadts krönikörer har insett att just detta stod på spel. De s k marxisterna har sin version klappad och klar: Kronstadt var ett kontrarevolutionärt, vitgardistiskt uppror. Med undantag för Ida Mett och Anton Ciliga har inte heller anarkisterna gjort det särskilt svårt för sej. Deras förhoppning om att överallt kunna spåra anarkismen och deras rabiata antikommunism kan t o m få dem till att anklaga upprorsmännen för att tala om ”sovjeternas makt” (Volin). Vad de borgerliga historikerna beträffar accepterar de så gott som alla – och som så ofta annars – tacksamt Lenins, Trotskijs och Stalins rörande samfälliga version. Ida Mett är en av de få som alls brytt sej om att ta reda på vad som verkligen hände. Hennes verk innehåller flera av upprorsmännens egna proklamationer, liksom en fullständig kartläggning av motståndarsidans ställningstaganden. Bland dokumenten bör framförallt nämnas Petritjenkos (ordförande för Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté) öppna brev i *Znamia Borbij* och Trotskijs olika turer på den tydligen förrådiska Kronstadt-isen.

Ida Mett redogör också för hur de olika politiska riktningarna i Ryssland ställde sej till Kronstadtopproret. Vi är beredda att möta de nyskärade maoisternas med flera ytliga kommentar: ”Nå, se bara hur mensjevikerna och högernationalrevolutionärerna handlade. De skrek i högan sky om att konstituerade församlingen skulle återinföras samtidigt som de uttalade sitt stöd för Kronstadt. Är det inte bevis tillräckligt att Kronstadt var ett kontra-

revolutionärt uppror? Det står ju på papper här att sådana småborgare som Viktor Tjernov, konstituentens expresident, erbjöd Kronstadt hjälp. Det är ju ingenting att snacka om!”

Skillnaden mellan dem och oss är, att vi inte hyser minsta fruktan för att presentera alla fakta. Vi är bergfast övertygade om att alla de som satt sej i den auktoritära socialismens skolbänkar är – och hålls – ovetande om vad som hände i Kronstadt. Det finns inga ”rena” revolutioner. I revolutionerna spelas alla människans djupaste känslor och förväntningar ut. Av olika anledningar dras olika människor in i revolutionära skeenden, medvetet, omedvetet eller med ett falskt medvetande. Gång på gång har revolutionen visat sej vara den enda kraft, som förmår blåsa liv i gamla spöken. Ungern 1956, för att ta ett närliggande exempel, drog magnetiskt åt sig västvärldens moraliska och muntliga stöd. Men mer än muntligt blev aldrig det stödet – speciellt när det stod klart att det inte gällde borgerlig ”demokrati” och fri företagsamhet, ingen återvände till den privata äganderättens heliga marker utan ett klasslöst samhälle, en fundamental demokratisering av de socialistiska institutionerna. Arbetarråden var den ungerska revolutionens ryggrad. Den stod för arbetarförvaltning av produktionen och ett på råden grundat styre, dvs politikens avskaffande som från det övriga samhället alienerad expertverksamhet. Samma gäller Kronstadt. Dess ryggrad var sovjeterna och dess initiativtagare var, liksom 1905 och 1917, de revolutionära matroserna. Ingen verklig revolutionär kan förneka deras paroller och resolutioner. Att det fanns andra som försökte utnyttja situationen är oundvikligt och irrelevant. Frågan är vem som skapade den.

Att ”revisionistiska klickar nu dyker upp i Östeuropa” beror enligt Peking på att Sovjet inte slog ned den ungerska revolutionen nog hårt. Det är med Kronstadt som med Ungern. Nu, 50 år senare, säger attityderna till Kronstadt oftast mer om vad vederbörande menar med socialism än ingående filosofiska och ekonomiska diskussioner. Det gäller frågan om mål och medel, om relationerna mellan partiet och massan, om ett parti alls behövs. Kan arbetarklassen utveckla ett eget djupare medvetande eller måste en disciplinerad organisation handla å dess vägnar? Det finns all anledning att skärskåda såväl dom som stämmer in i Stalin-Trotskij-kören om Kronstadt som ”ett avgörande slag mot klassfienden” som dem som gurglar om ”tragiska nödvändigheter”. Hur djupt känner de egentligen Marx ord om att arbetarklassens frigörelse måste vara dess eget verk?

Det är inte svårt att fråga. Och uppriktigt sagt: Det är inte svårt att svara heller.

Göteborg, 7 oktober 1968

LIBERTAD

Det historiska händelseförloppet

Bakgrunden

Kronstadtupproret bröt ut tre månader efter det att inbördeskriget avslutats vid den europeiska fronten.

När inbördeskriget äntligen fördes till ett segerrikt slut, befann sig Rysslands arbetarmassor i ett tillstånd av kronisk hungersnöd. De blev också i allt större grad överflyglade av en skoningslös regim, kontrollerad av ett enda parti. Oktobergenerationen mindes fortfarande löftet om den sociala revolutionen och sina förhoppningar att bygga ett nytt slags samhälle.

Denna generation utgjordes av en synnerligen märklig del av arbetarklassen – om än motvilligt åsidosatte den sina krav på jämlikhet och verklig frihet i tron att dessa var, om inte oförenliga med så åtminstone svåra att förverkliga under krigsförhållanden. När segern emellertid en gång för alla var säkrad kunde stadsarbetarna, matroserna, rödarmisterna och bönderna – alla dessa som under inbördeskriget spillt sitt blod – inte längre finna något som rättfärdigade deras umbäranden och blinda underkastelse under en järnhård disciplin. Även om dessa fenomen hade ett visst berättigande under krigstid, fanns inte längre några skäl att bevara dem.

Medan flertalet kämpat vid fronten, fanns det andra – de som besatt statsapparaten ledande poster – som hade konsoliderat sina maktställningar och allt mer och mer avlägsnat sig från arbetarna. Byråkratin hade redan antagit oroväckande proportioner. Statsmaskineriet var i ett enda partis händer; ett parti som i tilltagande grad fylldes av karriärister. En arbetare, som inte var partiansluten, var i vardagens bistra verklighet mindre värd än en f.d. borgare eller adelsman, som i all hast flyktat in i partiet. Vilken partimedlem som helst kunde stämpla som ”kontrarevolutionär” den arbetare, som helt enkelt försvarade sina klassrättigheter och sin värdighet som arbetare. Industri- och jordbruksproduktionen sjönk kraftigt. Fabrikerna var praktiskt taget helt utan råvaror. Maskinparkerna var slitna och vanskötta. Proletariatet kämpade oavbrutet mot hungersnöd. Fabriksstölder blev ett slags kompensation för den uruselt betalda arbetskraften och trots att tjekan företog upprepade visitationer vid fabriksportarna fortsatte stölderna.

Arbetare som fortfarande hade kontakter på landsbygden for dit för att byta till sig föda mot gamla kläder, tändstickor och salt. Tågen var överfulla av dessa s.k. *mesjotjniki*, som trots tusentals svårigheter gjorde allt för att skaffa mat till de svältande städerna. Arbetarklassens vrede bröt ut gång på gång när milisen konfiskerade de futtiga mjöl- eller potatissäckar, som arbetarna bar hem i hopp om att kunna rädda barnen från svältdöden.

Bönderna förelades tvångsleveranser. De sålde mindre, trots att svälten blivit överhängande på grund av den missväxt, som hade kommit att höra till vardagen. Under normala förhållanden hade missväxten inte alls en sådan automatiskt förgörande verkan. De uppodlade områdena var såpass stora, att bönderna vanligen lagrade och lade undan för sämre tider. Situationen före Kronstadtupproret kan betecknas som ett oerhört gap mellan det lovade och det uppnådda. Den ekonomiska verkligheten var bister – men väl så viktigt är att den generation, som levde mitt i denna verklighet, inte hade gett avkall på innebörden i de rättigheter den stridit för under revolutionen. Det var detta som försåg upproret med dess egentliga psykologiska bakgrund.

Röda Flottan hade sina egna problem. Efter freden i Brest-Litovsk företog regeringen en total omorganisation av vapenmakten. Denna omorganisation utgick från absolut disciplin – en disciplin som var helt oförenlig med den tidigare principen att manskapet valde sina egna officerare. En alltigenom hierarkisk struktur infördes. Detta kvävde successivt de i början av

revolutionen förhärskande demokratiska tendenserna. Av rent tekniska skäl var en sådan omorganisation omöjlig inom marinen, där den revolutionära traditionen hade djupa rötter. Merparten av marinens officerare hade gått över till de vita och matroserna höll fortfarande fast vid många av de demokratiska rättigheter, som de vann 1917 – man hade alltså inte lyckats radera deras organisationer.

Detta sakernas tillstånd kunde omöjligen bestå. Det stod i uppenbar motsättning till vad som försiggick inom den övriga krigsmakten. Skiljaktigheterna mellan de meniga matroserna och det högre befälet förstörades oupphörligen. I och med att inbördeskriget slutfördes i europeiska Ryssland blev dessa skiljaktigheter explosiva.

Missnöjet var utbrett inte bara bland icke partianslutna matrosar utan även bland kommunistiska sådana och fr.o.m. 1920 möttes försöken att ”disciplinera” flottan genom att införa ”armépraxis” hårdnackat motstånd. Zeff, ledande partimedlem och medlem av Revolutionära Krigskommittén för Baltiska Flottan brännmärktes offentligt av kommunistmatroserna för sina ”diktatoriska attityder”. Den enorma klyfta som vuxit fram mellan menige man och ledarna kom till uttryck under valen till den i december 1920 avhållna åttonde sovjetkongressen. Vid flottbasen i Petrograd lämnade stora skaror matrosar högljutt valmötet i öppen protest mot det hastiga utnämmandet av folk från Politodiel och Komflott (d.v.s. just de organisationer som hade monopol på den politiska kontrollen över flottan) som officiella delegater.

Den 15 februari 1921 höll Baltiska Flottans kommunistiska matrosar sin andra konferens. Den samlade 300 delegater, som antog följande resolutioner:

Denna de kommunistiska matrosernas andra konferens fördömer den verksamhet som utövas Pobalt (Baltiska Flottans Politiska Sektion).

1. Pobalt har avlägsnat sig inte bara från massorna utan också från de aktiva funktionärerna. Den har förvandlats till ett byråkratiskt organ utan inflytande bland matroserna.
2. Pobalts arbete är fullständigt plan- och metodlöst. Dess verksamhet överensstämmer inte heller med de resolutioner, som antogs på nionde partikongressen.
3. Pobalt har, genom sin fullständiga frigörelse från partimassorna, omintetgjort allt lokalt initiativ. Den har omvandlat allt politiskt arbete till pappersarbete, vilket haft elakartade återverkningar på massornas organisation inom flottan. Mellan juni och november förra året lämnade (bland matroserna) 20 % av partimedlemmarna partiet. Detta förklaras av de felaktiga metoderna i Pobalts verksamhet.
4. Orsaken härtill är att finna i själva Pobalts organisationsprinciper. Dessa principer måste förändras i riktning mot en vidgad demokrati.

I sina tal krävde åtskilliga delegater de ”politiska sektionernas” fullständiga avskaffande inom marinen; ett krav som vi kommer att stöta på också i matrosernas resolutioner under Kronstadt-upproret. Detta var den sinnesstämning, i vilken de beryktade diskussionerna om fackföreningsfrågan före tionde partikongressen fördes.

Man kan i handlingarna från denna tid klart urskilja vissa bolsjevikledares (bland dem Trotskijs) önskan inte bara att strunta i det utbredda missnöjet bland arbetarna utan också att tillämpa rent militära lösningar på vardagens problem – speciellt de som gällde industrin och fackföreningarna.

I dessa upphetsade diskussioner intog matroserna inom Baltiska Flottan en ståndpunkt, som markant skiljde sig från Trotskijs. Vid valen till tionde partikongressen röstade Baltiska Flottan enhälligt mot sina ledare: Trotskij, folkkommisarie i krigsangelägenheter (under vars auktoritet marinen stod) och Raskolnikov, Baltiska Flottans chef. Trotskij och Raskolnikov var överens i fackföreningsfrågan.

Matroserna försökte protestera mot den pågående utvecklingen genom att överge partiet *en masse*. Enligt Sorin, Petrograds kommissarie, lämnade 5.000 matrosar partiet bara under år 1921.

Det kan inte råda några tvivel om, att den diskussion som vid denna tid fördes inom partiet hade djup verkan på massorna. Den sprängde de trånga gränser, inom vilka partiet försökte hålla den och spreds till arbetarklassen i dess helhet, till soldaterna och matroserna. Skarp lokal kritik hade verkan av en allmän katalysator. Proletariatet hade resonerat helt logiskt: om diskussion och kritik var tillåtna för partimedlemmarna – varför skulle de då också inte vara tillåtna för själva de massor, som burit alla inbördeskrigets umbäranden?

I sitt, i kongresshandlingarna publicerade, tal till tionde kongressen gav Lenin uttryck för sitt beklagande av att ha ”tillåtit” en sådan diskussion. ”Vi har sannerligen begått ett misstag”, sade han, ”genom att auktorisera denna debatt. En sådan diskussion var skadlig just före de vårmånader, som skulle komma att innebära så många svårigheter”.

Situationen i Petrograd

Trots att Petrograds befolkning vintern 1920-21 krympt ihop till en tredjedel av det ursprungliga invånarantalet, fick den genomlida en mycket svår och sträng vinter.

Alltsedan februari 1917 rådde livsmedelsbrist i staden och situationen förvärrades från månad till månad. Man hade alltid litat på matleveranser från andra delar av landet, vilkas jordbruks-ekonomi under revolutionen många gånger var krishotad. Landsbygden förmådde bara förse städerna med en ringa del av sin produktion och järnvägarnas närapå totala sammanbrott gjorde saken än värre. Den ständigt tilltagande fientligheten mellan stad och landsbygd skapade överallt nya svårigheter.

Förutom dessa delvis oundvikliga faktorer måste man beakta administrationens byråkratiska urartning och den rena rovlystnad, som präglade statsorganen för naturaleveranser, vilkas ”utfodrande” roll egentligen var av rent negativ natur. Att Petrograds befolkning inte svält ihjäl under denna period berodde först och främst på dess egen anpassnings- och initiativförmåga. Den skaffade sig mat överallt.

Byteshandel praktiserades i omfattande utsträckning. Trots att de uppodlade områdena var små, hade landsbygden överskott på en del livsmedel, mot vilka bönderna bytte till sig vad de saknade: skodon, bensin, salt, tändstickor – artiklar som stadsbefolkningen till varje pris försökte komma över, eftersom det var just dessa artiklar och inga andra som hade något verkligt värde. De togs med ut till landsbygden och gav i utbyte några kilon mjöl eller potatis. Som vi redan nämnt var de få, ouppvärmda, tågen packade med byteslystna. Tågen stannade ofta på vägen p.g.a. bränslebrist – passagerarna steg ur och högg ved till ångpannorna.

Alla marknadsplatser var officiellt avskaffade, vilket emellertid inte förhindrade att man så gott som i varje stad såg mellan fingrarna med illegala marknader för byteshandel. Även i Petrograd fanns sådana marknader. Mitt i sommaren 1920 utfärdade Sinovjev plötsligt ett påbud enligt vilket alla former av ekonomiska transaktioner förbjöds. Det fåtal småbutiker, som fortfarande hölls öppna stängdes och dörrarna till dem förseglades. Statsapparaten förmådde emellertid alls inte förse städerna med livsmedel och fr.o.m. nu kunde befolkningen inte genom sitt eget initiativ hålla svälten stången. Hungersnöden tog sig extrema proportioner. Enligt de uppgifter som publicerades av *Petrokommuna* (Statens Utfodringstjänst i Petrograd) erhöll i januari 1921 smältverksarbetare 800 gram svart bröd om dagen, övriga fabriksarbetare med tungt arbete 600 gram, arbetare med AV-kort 400 gram och övriga arbetare 200 gram. Det svarta brödet var vid denna tid det ryska folkets stående kost.

Men också dessa officiella ransoner utdelades sparsamt och t.o.m. i mindre kvantiteter än de föreskrivna. Med ojämna mellanrum erhöll transportarbetarna en tilldelning motsvarande 700-1.000 kalorier om dagen. Bostäderna stod oeldade. På kläder och skodon rådde stor brist. Enligt den officiella statistiken uppgick arbetarnas löner i Petrograd år 1920 bara till 9 % av lönerna år 1913.

Befolkningen övergav staden. Alla som hade släktingar på landet förenade sig med dem. Det ursprungliga proletariatet, som hade de sämsta förbindelserna med landsbygden, blev kvar till slutet.

För att kunna avslöja de officiella lögnerna, som försökte tillskriva i ”proletära idéer otillräckligt härdade” bondeelement de strejker som snart skulle bryta ut, är det viktigt att understryka ovannämnda faktum. I själva verket var förhållandet helt motsatt de officiella påståendena. Ett fåtal arbetare sökte sig en tillflykt på landsbygden – huvudstyrkan vart kvar. Och bönderna företog sannerligen ingen massflykt till de svältande städerna! Några få tusen *Trudarmejsij* (soldater ur arbetararméerna), som just då befann sig i Petrograd förändrar inte bilden. Det var det berömda Petrogradproletariatet, det proletariat som hade spelat en sådan ledande roll i de bägge föregående revolutionerna, som slutligen tillgrip klasskampens klassiska vapen: strejken.

Den första officiella strejken bröt ut i Trubotjnij-fabriken den 23 februari 1921. Den 24:e organiserade de strejkande en massdemonstration på gatan. Sinovjev sände en avdelning *Kursantij* (officerskadetter) mot dem. Strejkmännen försökte få kontakt med Finska kasernen. Under tiden spred sig strejkerna. I Baltiskij-fabriken upphörde arbetet. Därefter i Laferma-fabriken och i flera andra: Skorokhod skofabrik, Admiraltejski-fabriken. Bormann och Metalisjeskijanläggningarna och slutligen själva de stora Putilovverken.

De strejkande krävde bättre leveranser. I vissa fabriker höjdes kraven på de lokala marknadernas återinförande, rörelsefrihet inom ett område av 5 mil kring staden och avlägsnande av de milisavdelningar, som bevakade vägarna till och från staden. Jämte dessa ekonomiska krav framfördes dessutom i många fabriker mer politiska krav: yttrande- och tryckfrihet, frigivande av politiska fångar ur arbetarklassen. I åtskilliga av de stora fabriken var det omöjligt för partiets talesmän att göra sig hörda.

Den servila partikommittén och Sinovjev (som enligt ett flertal samstämmiga uppgifter uppträdde som en verklig tyrann i Petrograd) fann, öga mot öga med eländet hos dessa ryska arbetare, som sökte en lösning på sina oacceptabla existensvillkor, inga andra övertalningsmetoder än det rena våldets.

Puchov¹, Kronstadtopprorets ”officielle” historiker, skrev att ”fasta klassåtgärder måste tillgripas för att komma till rätta med revolutionens fiender, som utnyttjade en icke klassmedveten del av proletariatet för att rycka makten ur arbetarklassens och dess förtrupps, kommunistpartiets, händer”.

Den 24 februari inrättade partiledarna en speciell generalstab, som tilldelades beteckningen ”försvarskommittén”. Den bestod av tre medlemmar: Latjevitj, Anzelovitj och Avrov, vilka understöddes av ett antal tekniska assistenter. I varje stadsdel upprättades en liknande tremannakommitté (”trojka”), bestående av den lokale partiorganisatören, chefen för den lokala territoriella brigadens partibataljon och en kommissarie från officerarnas exercistrupper. I de omkringliggande distrikten organiserades liknande kommittéer, som bestod av den lokale partiorganisatören, presidenten för den lokala sovjetens verkställande organ samt distriktets militärkommissarie.

¹ A. S. Puchov: *Kronstadtskii miatezh v 1921 godou* (Kronstadtopproret 1921). Leningrad 1931. Statsförlaget.

Den 24 februari proklamerade försvarskommittén belägringstillstånd i Petrograd. Alla former av gatuliv efter kl. 23 00 förbjöds liksom alla möten och folksamlingar, inom- och utomhus, vilka inte erhållit försvarskommitténs speciella tillåtelse. ”Alla överträdelser kommer att behandlas enligt krigslagarna.” Påbudet var undertecknat Avrov (senare skjuten av stalinisterna) – befälhavare över Petrograds militärregion. Latjevitj (som senare skulle begå självmord) – medlem av krigsrådet samt av Bulin (senare skjuten av stalinisterna) – befälhavare över det beväpnade Petrograd-distriktet.

En allmän mobilisering av partimedlemmar påbjöds. Särskilda militära detachement med ”speciell destination” bildades samtidigt som de milisavdelningar, vilka bevakade vägarna till och från staden drogs in. Nästa steg var att arresteras strejkledarna.

Den 26 februari sände Kronstadtmatroserna, som naturligtvis var intresserade av vad som hände i Petrograd, en delegation att inhämta upplysningar om strejkerna. Denna bevistade många olika fabriker och återvände till Kronstadt den 28:e. Samma dag röstade besättningen på slagskeppet ”Petropavlovsk”, efter att ha diskuterat situationen, igenom följande resolution²:

1. Omedelbara nyval till sovjeterna. De nuvarande sovjeterna uttrycker inte längre arbetarnas och böndernas vilja. Nyvalen skall ske medelst slutna omröstning och skall föregås av fri valpropaganda.
2. Yttrande- och tryckfrihet för arbetare och bönder, för anarkister och socialistiska vänsterpartier.
3. Mötesrätt. Fria fackliga organisationer och bondesammanslutningar.
4. Avhållandet av en konferens av partilösa arbetare, soldater och matrosar från Petrograd, Kronstadt och Petrograd-distriktet.
5. Frigivandet av alla politiska fångar tillhörande de socialistiska partierna och av alla fängslade arbetare och bönder, soldater och matrosar tillhörande arbetarklass- och bondeorganisationer.
6. Val av en kommission för revidering av processerna mot dem som förpassats i fängelse och koncentrationsläger.
7. Avskaffandet av alla politiska sektioner inom vapenmakten, eftersom inget parti bör ha privilegier för propagerandet av sina idéer eller för detta ändamål mottaga statssubsidier. I de politiska sektionernas ställe bör olika kulturella grupper inrättas, vilka understöds av staten.
8. Omedelbart tillbakadragande av de milisavdelningar, som spärrar vägarna mellan stad och landsbygd.
9. Lika stora ransoner för alla arbetare med undantag för dem som verkar inom riskfyllda eller hälsovådliga industrigrenar.
10. Avskaffandet av kommunistiska partiets detachement inom alla militära enheter och av de kommunistiska vaktposterna i fabriker och verkstäder. Om vakter behövs skall de nomineras under iakttagande av arbetarnas synpunkter.
11. Dispositionsfrihet åt bönderna över deras egen jord och deras egna kreatur förutsatt att de sköter dem själva och inte använder sig av avlönad arbetskraft.
12. Vi uppmanar alla militära enheter och officersskolegrupper att ansluta sig till denna resolution.
13. Vi kräver, att pressen ger denna vår resolution vidsträckt spridning.
14. Vi kräver upprättandet av en ambulerande kontrollgrupp bestående av arbetare.
15. Vi kräver, att hantverksarbete legaliseras under förutsättning att hyrd arbetskraft ej används.

² Denna resolution antogs senare i generalförsamlingen av alla Kronstadt-matroserna och av flera grupper ur Röda Armén. Den antogs i generalförsamlingen också av hela Kronstadts arbetarbefolkning och kom att utgöra upprorets politiska program. Den är således förtjänt av en ingående analys.

Analyt av Kronstadtprogrammet

Kronstadtmatroserna och Petrogradstreckarna visste mycket väl att Rysslands ekonomiska situation var den politiska krisens orsak. Deras missnöje föranleddes såväl av hungersnöden som av hela den politiska situationens utveckling. De ryska arbetarna blev alltmer desillusionerade när det gällde deras varmaste förhoppning – sovjeterna – och de upplevde dagligen hur ett enda partis maktutövande ersatte dessa. Ett parti som till yttermera visso hastigt urartade genom sitt absoluta maktutövande och som redan var överfyllt av karriärister. Det var mot det monopol, vilket detta utövade inom alla livets områden, som arbetarklassen reagerade.

Kronstadtresolutionens punkt 1. uttrycker en idé, som delades av den ryska arbetarklassens främsta grupper, nämligen den att de fullständigt ”bolsjeviserade” sovjeterna inte längre reflekterade arbetarnas och böndernas vilja. Härav följde kravet på nyval, genomförda enligt principen om fullständig jämlikhet för arbetarklassens alla politiska riktningar.

Ett sådant förnyande av sovjeterna innebar naturligtvis att alla arbetarklassens riktningar gavs möjlighet att uttrycka sig fritt – utan fruktan för anklagelser eller utrensningar. Denna konsekvens framfördes i punkt 2. – yttrande-, tryck-, församlings- och organisationsfrihet.

Vi måste här framhäva, att 1921 hade klasskampen på landsbygden praktiskt taget slutförts. Den stora majoriteten ”kulaker” hade fördrivits, varför det är fullkomligt felaktigt att påstå, att grundläggande frihet åt bönderna – som krävdes i punkt 3. – skulle innebära att kulakerna ånyo fick politiska rättigheter. Det var först några år senare, som bönderna uppmanades att ”tänka på sin egen rikedom” – och det av Bucharin, som då talade i egenskap av partiets officiella talesman.

Kronstadtresolutionen är förtjänstfullt lättförståelig och klar, men egentligen kom den inte med något nytt. Dess grundläggande idéer diskuterades överallt. Arbetare och bönder hade redan kastats i fängelse eller förts till de nyligen upprättade koncentrationslägren just för att de, på ett eller annat sätt, fört fram sådana idéer. Kronstadtmännen lämnade inte sina kamrater i sticket. Resolutionens punkt 6. visar, att de hade för avsikt att revidera hela den juridiska apparaten på vars objektivitet som ett organ för deras eget styre de redan hyste de allvarligaste tvivel. Kronstadtmatroserna ådagalade i detta avseende en solidaritetsanda som tillhör den bästa arbetarklasstraditionen. I juli 1917, när Kerenskij arresterat en deputation ur Baltiska flottan som anlant till Petrograd, sände Kronstadt omedelbart en ny deputation med krav på de fängslades frigivande. År 1921 förnyades spontant denna tradition.

Resolutionens punkter 7. och 10. angriper det politiska monopol, som utövades av det regerande partiet, vilket okontrollerat använde statsfonder för att öka sitt inflytande både inom armén och polisen.

Punkt 9. kräver samma ransoner för alla arbetare; något som vederlägger Trotskijs beskyllning av år 1938³, då han påstod att ”Kronstadtmännen ville ha privilegier medan hela landet svalt.”

Punkt 14. tog upp frågan om arbetarkontroll; ett krav som rönt starkt gensvar från arbetarklassen både före och under oktoberrevolutionen. Kronstadtmatroserna insåg klart, att den verkliga kontrollen inte längre låg i menige mans händer – och det var dit de försökte återställa den. Bolsjevikerna gick samtidigt in för att samla all makt hos ett speciellt kommissariat, Rabkrin – arbetar- och bondeinspektionen.⁴

³ Beskyllningen (se kap. 3; underrubriken ”Trotskijs beskyllningar”) var ett svar på en fråga till Trotskij från Wedelin Thomas – en av medlemmarna i New Yorks undersökningskommission för Moskvarättegångarna.

⁴ Historien skulle komma att understryka riktigheten i Kronstadtmyteristernas krav. Strax innan Lenin drabbades av sitt andra slaganfall skrev han (i *Pravda*, 28 januari 1923): ”Uppriktigt sagt så åtnjuter vår inspektion inte

Punkt 11. återspeglar de krav, som restes av bondeklassen, varmed Kronstadtmatroserna – liksom för övrigt hela ryska proletariatet – förblivit förenade. Förklaringen härtill ligger i den ryska industrins speciella utvecklingshistoria – p.g.a. feodal underutveckling utvecklade sig den ryska industrin nämligen inte från småhantverk. Till allra största delen stammade de ryska arbetarna direkt från bondeklassen. Detta måste framhåvas. Det är sant, att de baltiska matroserna år 1921 var nära förenade med bondeklassen. Men varken mer eller mindre än vad som varit fallet år 1917.

Kronstadtmatroserna förde i sin resolution än en gång fram oktoberrevolutionens stora krav. De stödde bondekraven beträffande jorden och rätten att äga kreatur för dem som inte utnyttjade andras arbetskraft. År 1921 hade detta krav dessutom ännu ett värde. Det var ett försök att lösa livsmedelsfrågan, som nu var livsviktig, eftersom stadsbefolkningen bokstavligen dog av svält under tvångsleveranssystemet. Man kan i förbigående fråga sig varför tillmötesgåendet av dessa krav bedömdes som ”taktiskt korrekt”, när det förespråkades av Lenin i mars 1921 och som ”kontrarevolutionärt”, när bönderna själva framförde en önskan härom några veckor tidigare.

Vad i programmet var det egentligen som var så kontrarevolutionärt att partiets korståg mot Kronstadt rättfärdigades? En ”arbetar- och bonderegim”, som inte uteslutande vill stödja sig på lögn och terror, måste ta hänsyn till bondeklassen och behöver för den skull inte förlora sin revolutionära karaktär. Kronstadtmännen var dessutom inte ensamma om att föra fram dessa krav. Machnos följeslagare var år 1921 fortfarande aktiva i Ukraina. Denna revolutionära bonderörelse utvecklade sina egna idéer och stridsmetoder. Den ukrainska bondeklassen hade spelat en så framträdande roll i fördrivandet av de feodala styrkorna, att den förtjänat rätten att själv få bestämma över formerna för sitt eget samhälls liv.

Trotskijs kategoriska och ogrundade försäkringar till trots, var Machnorörelsen inte i något avseende en kulakrörelse. Kubanin, Machnorörelsens officiella bolsjevikhistoriker, ger i ett av partiets historiska institut redigerat verk statistiska belägg för att Machnorörelsen först uppkom och snabbast utvecklades i just de områden, där bönderna var som fattigast. Machnorörelsen krossades innan den gavs någon möjlighet att praktiskt ådagalägga sin skapande förmåga. Att den under inbördeskriget framgångsrikt tillämpade sina egna specifika kampmetoder, ger anledning att misstänka att långt mer stod i dess förmåga.

I själva verket skulle det, beträffande jordbrukspolitiken, visa sig att ingenting hade en mer olycksbådande verkan än bolsjevikernas politiska sicksackturner. Tio år efter Kronstadt, år 1931, skulle Stalin komma att utfärda sitt berömda påbud ”likvidering av kulakerna”, vilket ledde till en fasansfull hungersnöd och tillspillogivande av miljoner människoliv.

Låt oss slutligen betrakta resolutionens punkt 15., vari krävs frihet till hantverksproduktion. Detta var inte någon principfråga. Kronstadtarbetarna såg hantverksproduktionen som en kompensation för industriproduktionen, vilken krympt ihop till ingenting. Detta deras krav var ett försök att finna en väg ut ur den oacceptabla ekonomiska belägenhet, vari de befann sig.

längre någon som helst auktoritet. Var och en vet, att det inte existerar någon värre institution än vår inspektion.” Detta skrevs blott arton månader efter Kronstadtrevoltens kväsande.

(Det kan vara av intresse att nämna att Stalin var Rabkrins chef från 1919 till våren 1922, då han blev partiets generalsekreterare. Hans inflytande över Rabkrin var stort också efter det att han formellt lämnat inspektionen. Lenin reste inga invändningar mot Stalins utnämning till och verksamhet på denna post. Det skulle bli en senare fråga. I själva verket försvarade Lenin såväl Stalin som Rabkrin mot vissa delar av Trotskijs mer insiktsfulla kritik – se I. Deutscher: *The Prophet Unarmed*, sid. 47-48.)

Massmöten

Nyval till Kronstadtsovjeten skulle hållas den 2 mars. Ett möte för 1:a och 2:a slagskeppssektionen hade utlysts till den 1 mars. Mötet kungjordes i staden Kronstadts officiella organ. Bland talarna märktes Kalinin, president för Sovjeternas allryska verkställande myndighet och Kuzmin, Baltiska flottans politiske kommissarie. Kalinin mottogs vid sin ankomst med musik och flaggspel och ägnades alla militära hedersbetygelser.

Sextontusen människor var närvarande vid mötet. Partimedlemmen Vassiliev, den lokala sovjetens president, satt ordförande. De delegater som dagen innan besökt Petrograd avgav sin rapport. Den resolution som den 28 februari antagits av besättningen på slagskeppet ”Petropavlovsk” delades ut. Kalinin och Kuzmin protesterade mot resolutionen. De förklarade att ”Kronstadt inte representerade hela Ryssland”.

Inte desto mindre antog församlingen Petropavlovskresolutionen. I själva verket röstade bara två personer mot den: Kalinin och Kuzmin!

Massmötet beslöt att sända en delegation om 30 arbetare till Petrograd med uppgift att studera situationen på ort och ställe. Man beslöt också inbjuda delegater från Petrograd till Kronstadt, så att man där skulle få veta vad matroserna stod för. Ett nytt massmöte utlystes till nästa dag med delegater från skeppsbesättningarna, från Röda Armégrupperna, från statsinstitutionerna, från skeppsvarven och fabriken samt från fackföreningarna för att besluta om formerna för nyvalen till den lokala sovjeten. Mot slutet av mötet tilläts Kalinin att i full säkerhet återvända till Petrograd.

Dagen därpå, den 2 mars, hölls delegatmöten i Kulturens Hus. Enligt Kronstadts officiella organ *Isvestija* gick allt rätt till vid utnämningen av delegater. Samtliga delegater krävde, att valen skulle genomföras solidariskt och korrekt. Kuzmin och Vassiliev hade först ordet. Kuzmin förklarade, att partiet inte skulle lämna ifrån sig makten utan kamp. Han och Vassilievs tal var så genomgående så aggressiva och provokativa att församlingen beordrade dem att lämna mötet samt arresterade dem. Övriga partimedlemmar tilläts emellertid att tala till slut under debatten.

Delegatmötet antog Petropavlovskresolutionen med överväldigande majoritet, varefter det tog itu med att i detalj behandla frågan om val till den nya sovjeten. Dessa val skulle ”förbereda Sovjetregimens fredliga rekonstruktion”. Arbetet avbröts med jämna mellanrum av att rykten om att partiet skulle försöka att upplösa mötet med våld spred sig genom församlingen.

Provisoriska Revolutionskommittén

På grund av den hotfulla ton, som genomsyrat talen från statsmaktens representanter – Kuzmin och Vassiliev – och av fruktan för vedergällning, beslöt församlingen att utse en Provisorisk Revolutionskommitté, vilken den anförtrodde stadens och befästningens administration. Kommittén höll sin första sammankomst på slagskeppet *Petropavlovsk*, där Kuzmin och Vassiliev hölls häktade. De mest framträdande personerna i delegatförsamlingen utsågs alla till medlemmar av Provisoriska Revolutionskommittén. De var:

Petritjenko, förste understyrman på slagskeppet ”Petropavlovsk”

Jakovenko, telefonist

Ossossov, eldare på slagskeppet ”Sebastopol”

Archipov, maskinchef

Perepelkin, elektriker på slagskeppet ”Petropavlovsk”

Patruthev, chefselektriker på ”Petropavlovsk”

Kupolov, sjukvårdare

Vertjinin, matros på ”Sebastopol”

Tukin, arbetare på den elektrotekniska fabriken
 Romanenko, varvsarbetare
 Oretjin, föreståndare för Tredje arbetarskolan
 Valk, sågverksarbetare
 Pavlov, minverkstadsarbetare
 Bojkov, chef för Kronstadtfästningens byggnadssektion
 Kilgast, hamnlots

Majoriteten av Provisoriska Revolutionskommitténs medlemmar var erfarna flottister. Detta faktum står i uppenbar motsättning till den ”officiella” versionen av Kronstadthändelserna, enligt vilken revoltens ledare bestod av element, som nyligen inträtt i marinen och som inte hade någonting gemensamt med 1917-1919 års heroiska matrosar.

Provisoriska Revolutionskommitténs första proklamation kungjorde: ”Vi är angelägna att undvika blodsutgjutelse. Vårt syfte är att genom förenade ansträngningar från staden och befästningen skapa de riktiga förutsättningarna för ordentliga och rättvisande val till den nya sovjeten.”

Senare samma dag ockuperade Kronstadts innevånare, under Provisoriska Revolutionskommitténs ledning, alla strategiska punkter i staden och tog över statsinstitutionerna, det militära högkvarteret samt telefon- och telegrafbyggnaderna. Kommittéer valdes genom allmän omröstning på alla slagskepp och regementen. Omkring kl. 21.00 hade flertalet av befästningarna och Röda Arméns avdelningar anslutit sig och delegater som anlant från Oranienbaum förklarade sitt stöd för Provisoriska Revolutionskommittén. Samma dag ockuperades också *Isvestijas* tryckeri.

På morgonen den 3 mars publicerade Kronstadtmännen första numret av *Provisoriska Revolutionskommitténs Isvestija*,⁵ vari man bl.a. kunde läsa: ”Kommunistpartiet, statens herrar, har avlägsnat sig från massorna. Det har visat sig oförmöget att föra landet ut ur dess kris. Otaliga händelser i Petrograd och Moskva har på sistone klart visat, att partiet tappat förtroendet för arbetarmassorna. Partiet lämnar arbetarklassens krav utan avseende, eftersom det tror att dessa krav är en följd av en kontrarevolutionär aktivitet. Härigenom begår partiet ett synnerligen allvarligt misstag.”

Bolsjevistiskt förtal

Under tiden sände Radio Moskva ut följande:

”Bekämpa den vita militärkuppen!” och ”Precis som alla andra vitgardistiska uppror är general Kozlovskijs och slagskeppet *Petropavlovsk*s besättnings myteri organiserat av ententens spioner. Detta bevisas av att den franska tidningen *Le Monde* två veckor före general Kozlovskijs revolt publicerade följande meddelande från Helsingfors: 'Från Petrograd uppges att de bolsjevistiska militära myndigheterna som en följd av den senaste Kronstadtrevolten har vidtagit en lång rad åtgärder för att isolera staden och förhindra att soldater och matrosar från Kronstadt tar sig in till Petrograd.' ...” (Radio Stanzia Moskva, 3 mars 1921)

”Det är således klart att Kronstadtrevolten leds från Paris. Det franska kontraspionaget står upp till öronen i den här affären. Historien upprepar sig. Socialrevolutionärerna, som har sitt högkvarter i Paris, bereder vägen för ett uppror mot sovjetmakten. När vägen är beredd, träder deras verkliga herre, den tsaristiske generalen, fram. Historien upprepar sig. Minns Koltjak, som grep makten i socialrevolutionärernas kölvatten.” (Radio Vestnik Rosta Moskva, 3 mars 1921)

De två motståndarna såg helt olika på saker och ting. Ja, de var sannerligen varandra diametralt motsatta.

⁵ Hela följden av denna kortlivade tidning trycktes som appendix till en bok, *Pravda o Kronshtadte* (Sanningen om Kronstadt), som publicerades i Prag 1921.

Utsändningen från Radio Stanzia Moskva kom uppenbarligen direkt från Politbyråns toppar. Den var godkänd av Lenin, som måste ha vetat vad som hände i Kronstadt. Även om man får anta att Lenins huvudsakliga källa var Sinovjev, vilken han kände som paniskt feg och lögnaktig, är det svårt att tro, att Lenin var ovetande om orsakernas rätta tillstånd. Den 2 mars sände Kronstadt en officiell delegation till Lenin. Det hade räckt med att korsförhöra den för att få reda på sanningen.

Eftersom Lenin, Trotskij och hela partiledningen mycket väl visste, att det inte var frågan om någon "generalrevolt", frågar man sig varför de uppfann myten om general Kozlovskij som upprorets ledare? Svaret ligger i det bolsjevistiska synsättet; ett synsätt som understundom var så slaget av blindhet att bolsjevikerna inte insåg att lögner lika gärna kunde ha en förgörande som en enande verkan. Myten om general Kozlovskij rörde väg för en annan myt: den om Trotskij-Wrangelkonspirationen 1928-29. Ja, myten om Kozlovskij rörde i själva verket väg för Stalin-epokens hela lögnkomplex.

Vem var då denna general Kozlovskij, som av den officiella radion utpekades som upprorets ledare? Han var general inom artilleriet och en av de första officerare som anslöt sig till bolsjevikerna. Han tycks ha varit fullkomligt ur stånd att spela någon ledarroll i Kronstadt. När upproret bröt ut råkade han föra befälet över Kronstadts artilleri. Befästningens kommunistiske befälhavare hade avfallit och enligt de rådande reglerna måste Kozlovskij ersätta honom. Faktum är att han vägrade under förevändning att de gamla reglerna inte gällde, eftersom fästningen nu lydde under Provisoriska Revolutionskommittén. Visserligen stannade Kozlovskij kvar i Kronstadt men bara i egenskap av artillerispecialist. Till yttermera visso anklagade han senare, efter Kronstadts fall, i intervjuer för den finska pressen, matroserna för att ha slösat bort dyrbar tid på andra göromål än att försvara fästningen. Han förklarade detta med deras ovilja mot blodsutgjutelser. Än senare skulle också andra av garnisonens officerare anklaga matroserna för militär inkompetens och bristande förtroende för sina tekniska rådgivare. Kozlovskij var den ende general som befann sig i Kronstadt, vilket var nog för att partiet skulle göra bruk av hans namn.

I viss mån använde sig Kronstadtmännen av en del officerares militära färdigheter och det är möjligt, att några av dessa gav dem råd av ren och skär fientlighet mot bolsjevikerna. Men i sin attack mot Kronstadt använde sig också regeringstrupperna av f.d. tsaristiska officerare. På ena sidan fanns Kozlovskij, Salomjanov och Arkanjov – på den andra f.d. tsarofficerare och -specialister som Tuchasjevskij, Kamenev och Avrov. På intetdera sidan verkade dessa officerare som en oberoende kraft.

Partimedlemmarnas reaktion

Den 2 mars försökte Kronstadtmatroserna, medvetna om sina rättigheter, sina skyldigheter och det moraliska ansvar som deras revolutionära förflutna ålade dem, att leda sovjeterna in på en bättre väg. De insåg hur förstörd sovjetinstitutionen blivit under ett enda partis diktatur.

Den 7 mars gav centralregeringen klarsignal för sin stora militära nedslaktning av Kronstadt.

Vad hände egentligen dagarna däremellan?

I Kronstadt hade den, under ett massmöte med fem nya medlemmar utökade Provisoriska Revolutionskommittén påbörjat en omorganisation av samhällslivet i staden såväl som i befästningen. För att försäkra sig om stadens inre säkerhet beslöt den beväpna alla Kronstadts arbetare. Den påbjöd inom tre dagar verkställandet av obligatoriska omval av de ledande fackföreningskommittéerna samt av fackföreningskongressen, eftersom kommittén ville ha inflytande över dessa institutioner.

Kommunistiska partimedlemmar visade sitt förtroende för Provisoriska Revolutionskommittén genom en massflykt från partiet. Några av dem bildade en provisorisk partibyrå, som spred följande upprop:

Lyssna inte till de av blodtörstiga provokatörer spridda ryktena att ansvariga partikamrater avrättats eller att partiet förbereder ett anfall mot Kronstadt. Detta är en fräck lögn, som sprids av ententens agenter i syfte att omkullkasta sovjeternas makt ... Provisoriska partibyrån anser omval till Kronstadtsovjeten som absolut nödvändiga och uppmanar alla att delta i dessa val ... Provisoriska partibyrån uppmanar alla sina anhängare att förbli på sina poster och att inte motsätta sig de åtgärder, som vidtagits av Provisoriska Revolutionskommittén ... Länge leve sovjeternas makt! Länge leve den internationella arbetarklassens enhet! Undertecknat (å Kronstadts Provisoriska partibyrås vägnar), *Iljin* (f.d. kommissarie för leveranserna), *Pervoutjin* (f.d. president för lokala exekutiva kommittén), *Kabanov* (f.d. president för regionala fackföreningsbyrå).

Den stalinistiske historieskrivaren Puchov säger att detta upprop ”kan uteslutande betraktas som ett förräderi och som ett opportunistiskt närmande till upprorsledarna, som otvivelaktigt spelade en kontrarevolutionär roll”.⁶ Puchov medger att upproret hade en ”viss verkan” på partimedlemmarna. Enligt honom lämnade 780 Kronstadt-medlemmar partiet under denna tid!

Några av dem som utträdde ur partiet sände brev till *Isvestija* för att förklara sitt handlande. Läraren Denissov skrev:

Jag förklarar öppet för Provisoriska Revolutionskommittén att jag, om Kronstadt beskjuts, inte längre betraktar mig som medlem av partiet. Jag stöder det upprop som sprids av Kronstadts arbetare. All makt åt sovjeterna, inte åt partiet!

En grupp soldater ur ett speciellt disciplinupprätthållande kompani publicerade också en deklARATION:

Vi undertecknade anslöt oss till partiet i tron att det uttryckte de arbetande massornas vilja. I själva verket har partiet avslöjat sig som arbetarnas och böndernas bödlar. I Petrograd har helt nyligen utspelats händelser som bevisar riktigheten i dessa påståenden. Partiledarna visar härigenom sina verkliga ansikten. De senaste radiosändningarna från Moskva ger klara belegg för att partiledarna är beredda att tillgripa vilka medel som helst för att behålla makten ... Vi begär att hädanefter inte betraktas som partimedlemmar. Vi ansluter oss till Kronstadt-garnisonens resolution av den 2 mars. Vi inbjuder alla kamrater som blivit medvetna om sina misstag att offentligt klargöra detta.

Gutman, Jefimov, Kudriatsev, Andrejev.
(*Isvestija*, 7 mars 1921.)

Kommunistiska Partiets medlemmar i Fort Riff publicerade följande resolution:

Under de senaste tre åren har många ärelystna karriärister samlats i vårt parti, vilket har givit upphov till byråkrati och allvarligt hämmat kampen för ekonomins återuppbyggande ... Vårt parti har alltid fört en ärlig kamp mot proletariats fiender. Vi förklarar härmed officiellt att vi i framtiden ämnar fortsätta vårt försvar för de rättigheter, som arbetarklassen tillkämpat sig. Vi tänker inte låta något vitt garde dra fördel av den allvarliga belägenheten, vari Sovjetrepubliken befinner sig. Vi vet hur vi skall bemöta varje angrepp mot dess makt ... Vi accepterar till fullo Provisoriska Revolutionskommitténs auktoritet, vilken kommitté har satt som sitt mål att skapa sovjet, som är ett äkta uttryck för proletariats ... Länge leve sovjeternas, arbetarklassrättigheternas verkliga försvarares makt ...

Ordföranden och sekreteraren vid möte med kommunisterna i Fort Riff.
(*Isvestija*, 7 mars 1921.)

Det är naturligt att fråga sig huruvida sådana deklARATIONER direkt avtvingades partimedlemmarna. Inte ett spår av belegg för ett sådant antagande finns emellertid. *Under hela*

⁶ A. S. Puchov: *Kronstadtopproret 1921*, sid. 95.

upproret blev inte en enda fängslad kommunist avrättad. Och detta trots att det bland fångarna fanns sådana för flottan ansvariga som Kuzmin och Batys. Den stora majoriteten av de kommunistiska partimedlemmarna lämnades i själva verket helt i fred.

I *Isvestija* av 7 mars kan man under rubriken "Vi är inte ute efter hämnd" bl.a. läsa:

Det förlängda förtryck som partidiktaturen utövat över arbetarna har framkallat en naturlig indignation hos massorna. Detta har på vissa platser lett till direkta bojkotter mot och plundringar hos anhöriga till partimedlemmar. *Detta får inte ske.* Vi är inte ute efter hämnd. Vi försvarar bara våra intressen som arbetare. Vi måste handla försiktigt. Vi får bara ingripa mot dem som saboterar eller genom lögnpropaganda försöker förhindra återinförandet av arbetarklassens makt och rättigheter.

I Petrograd hade man emellertid en helt annan uppfattning. Så snart arresteringarna av Kuzmin och Vassiliev blev kända, beordrade försvarskommittén att de av Kronstadtmatrosernas familjer, som man visste bodde i Petrograd, skulle arresteras. Ett regeringsplan överöste Kronstadt med flygblad på vilka stod följande att läsa:

Försvarskommittén tillkännager härmed, att den, som gisslan för de kommunistiska kamrater vilka arresterats av Kronstadtmyteristerna, har arresterats och fängslat matrosernas familjer. Vi är i synnerhet angelägna om flottkommissarie Kuzmins och presidenten för Kronstadtsovjeten Vassilievs säkerhet. Om ett enda hår krökes på deras huvuden, kommer de av oss som gisslan tagna att få betala med sina liv.

(*Isvestija* 5 mars 1921.)

Provisoriska Revolutionskommittén svarade med följande radiomeddelande:

I Kronstadtgarnisonens namn kräver Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté, att de anhöriga till arbetare, matrosar och rödarmister, vilka arresterats som gisslan av Petrogradsovjeten frigges inom 24 timmar. Kronstadtgarnisonen försäkrar er att partimedlemmarna i Kronstadt är i frihet och att deras familjer åtnjuter fullständig säkerhet. Vi vägrar att följa Petrogradsovjetens exempel. Vi betraktar sådana metoder, t.o.m. när de föranleds av oförsonligt hat, som skamliga och förnedrande.

Petritjenko, matros, Provisoriska Revolutionskommitténs ordf. *Kilgast*, sekreterare.

För att vederlägga de rykten som påstod att partimedlemmarna blev illa behandlade utsåg Provisoriska Revolutionskommittén en särskild kommission med uppgift att undersöka de fängslade kommunisternas fall. I sitt nummer av den 4 mars tillkännagav *Isvestija*, att en partimedlem skulle ingå i kommissionen. Det är tvivelaktigt om denna kommission någonsin hann påbörja sitt arbete, eftersom bombardemanget av Kronstadt började tre dagar senare. Provisoriska Revolutionskommittén mottog i varje fall en partidelegation, som fick tillåtelse att besöka fångarna på "Petropavlovsk". Fångarna tilläts t.o.m. att hålla egna möten och redigera en väggtidning. (Zajkovskij: "Kronstadt från 1917 till 1921")

Ingen som helst terror utövades i Kronstadt. "Rebellerna" tillämpade tvärtom i mesta möjliga mån arbetarklassens grundläggande demokratiska principer och det under synnerligen svåra och tragiska omständigheter. Att så många partimedlemmar slöt sig till Provisoriska Revolutionskommittén var en följd av att denna institution uttryckte de arbetandes vilja och förväntningar. I historiens återsken kan detta Kronstadts demokratiska självmedvetande förvåna. Det kontrasterade i sanning bjärt mot partiledarnas handlingar och sinnesstämningen bland dessa i Petrograd och Moskva. Partiets ledare förblev blinda, döva och totalt oförstående för vad Kronstadt och hela det arbetande Ryssland verkligen önskade.

Under dessa tragiska dagar fanns det fortfarande möjlighet att avvärja katastrofen. Varför talade då Petrograds försvarskommitté i så skymfande ordalag? Det finns bara ett objektiva svar: att ett sådant språk avsiktligt användes för att provocera till en blodsutgjutelse, som skulle "lära var och en läxan" att det var oeftergivligen nödvändigt att underkasta sig den centrala makten.

Hot och mutor

Den 5 mars sände Petrograds försvarskommitté ett meddelande till upprorsmännen:

Att Petrograd och Ukraina skulle stödja er är ren lögn och förbannad dikt. Petrograds siste matros övergav er, när han fick veta att ni leds av generaler som Kozlovskij. Sibirien och Ukraina står för sovjeternas makt. Det röda Petrograd skrattar åt en handfull vitgardisters och socialrevolutionärens hjälplösa ansträngningar. Ni är omringade från alla håll. Några timmar till och ni kommer att tvingas kapitulera. Kronstadt har varken bröd eller bränsle. *Om ni framhärdar kommer vi att skjuta ner er som raphöns ...* I sista minuten kommer alla dessa generaler, alla Kozlovskijs, Bourkeers och hela den dräggan, alla Petrijenkos och Tukins att fly till Finland, till de vita. Och ni, meniga soldater och matrosar, vad skall ni då ta er till? Tro dem inte ett ögonblick, när de lovar att ta er om hand i Finland. Har ni inte hört hur det gick för Wrangels anhängare? De fördes till Konstantinopel, där de dör som flugor, i tusental, av hunger och pest. Detta är det öde som väntar er, såvida ni inte omedelbart tar ert förnuft till fånga. Kapituler omedelbart! Vänta inte en minut! Samla ihop era vapen och kom över till oss! Avväpna och arrestera era kriminella ledare och i synnerhet då tsar-generalerna! Var och en som kapitulerar kommer att skonas. Kapituler nu!

Försvarskommittén.

Som svar på dessa hot från Petrograd lät Provisoriska Revolutionskommittén utfärda ett sista upprop.

Till alla, till alla, till alla!

Kamrater, arbetare, rödarmister och matrosar! Här i Kronstadt vet vi mycket väl hur svårt era hustrur och barn lider under partiets järnstyre. Vi har störtat den partikontrollerade sovjeten. Provisoriska Revolutionskommittén påbörjar idag val till en ny sovjet, som kommer att väljas fritt och bli ett uttryck för *hela* arbetarbefolkningen och garnisonen – och inte bara för handfull partimedlemmar. Vår sak är rättfärdig. Vi står för sovjeternas makt och inte för partiets. Vi står för fritt valda representanter för de arbetande massorna. De av partiet behärskade, missbildade, sovjeterna har slagit dövörat till våra krav. Våra upprop besvaras med gevärskulor.

Arbetarklassens tålmod är slut. Därför försöker man nu att blidka er med brödsmlor. På Sinovjevs order har milisavdelningarna dragits tillbaka. Moskva har anslagit tio miljoner guldrubel till livsmedel och andra primärartiklar. Vi vet emellertid att Petrogradproletariatet inte låter sälja sig så lätt. Över partiets huvuden räcker vi er det revolutionära Kronstadts broderliga hand. Kamrater, ni har förts bakom ljuset. Och sanningen trampas ner av det lumpnaste förtal.

Kamrater låt er inte luras! I Kronstadt är makten i matrosernas, i rödarmisternas och i de revolutionära arbetarnas händer. Och *inte* i de av general Kozlovskij anförda vitgardisternas, som Radio Moskva så lögnaktigt påstår.

Provisoriska Revolutionskommittén

Utländska kommunister, som under tiden för revolten befann sig i Moskva och Petrograd och som stod i nära kontakt med de ledande partikirkorna, bekräftade senare att regeringen i all hast gjort inköp utomlands (t.o.m. av choklad som alltid varit en verklig lyxvara i Ryssland). Moskva och Petrograd ändrade plötsligt taktik. Regeringen visste mer än Kronstadtmännen om psykologisk krigföring. Den förstod vilket korrupperande inflytande vitt bröd har på en svältande befolkning. Kronstadt försäkrade förgäves att brödsmlor inte skulle kunna köpa Petrogradproletariatet. Regeringens metoder hade direkt verkan – i synnerhet när de kombinerades med obevekligt undertryckande av de strejkande.

Stöd i Petrograd

Delar av Petrogradproletariatet fortsatte att strejka under Kronstadthändelserna; något som medges av själve partihistorikern Puchov. Arbetarna krävde fångarnas frigivande. I vissa fabriker kunde man finna Provisoriska Revolutionskommitténs *Isvestija* uppklistrad på väggarna. Det hände t.o.m. att en lastbil körde genom Petrograds gator och spridde flygblad

från Kronstadt. I vissa verkstäder (t.ex. Statens Tryckerier nr 26) vägrade arbetarna att anta en resolution, som fördömde Kronstadtmatroserna. Vid Arsenal-fabriken arrangerade arbetarna den 7 mars (samma dag som bombardemanget av Kronstadt började) ett massmöte, vilket antog en resolution från de revolterande matroserna! Mötet ifråga valde en kommission som skulle gå från fabrik till fabrik och propagera för generalstrejk.

Strejkerna fortsatte i Petrograds största fabriker: Putilov, Baltisjij, Obuchov, Niewskaja, Manofaktura etc. Myndigheterna vidtog repressalier mot de strejkande arbetarna genom att underställa dem den lokala trojkans (tremannakommitténs) auktoritet, vilken företog selektiva avskedanden av arbetare. Andra repressalieåtgärder vidtogs också.

Strejkerna bredde vidare ut sig till Moskva, till Nijni Novgorod och till andra städer, men även här såddes tvivel bland arbetarna med hjälp av snabba livsmedelsleveranser och lögner om att tsargeneralerna förde befäl över Kronstadt.

Bolsjevikerna hade nått sitt mål. Petrograds och andra industristädernas proletariats var förvirrade. Kronstadtmatroserna, som hade hoppats på hela den ryska arbetarklassens stöd, förblev isolerade och ställde öga mot öga med en regering, som var fast beslutet att förgöra dem till varje pris.

De första striderna

Den 6 mars riktade Trotskij ett radioupprop till Kronstadtgarnisonen:

Arbets- och bonderegeringen har beslutat att utan vidare dröjsmål befästa sin auktoritet både över Kronstadt och över myteristernas slagskepp samt ställa dessa till Sovjetrepublikens förfogande. Därför befäller jag alla de som har rest sin hand mot det socialistiska fäderneslandet att omedelbart lägga ner vapnen. De som framhårdar kommer att avväpnas och underställas sovjetkommandot. De arresterade kommissarierna och andra representanter för regeringen skall omedelbart försättas på fri fot. Endast de som kapitulerar utan villkor kan räkna med Sovjetrepublikens nåd. Under tiden kommer jag att ge order om att allt skall göras för att med vapenmakt slå ned revolten och rebellerna. Ansvar för civilbefolkningens lidanden kommer uteslutande att vila på de vitgardistiska upprorsmännens ledare.

*Trotskij, president för Sovjetrepublikens revolutionära militärråd, Kamenev, Glavkom (befälhavande officer)*⁷

Den 8 mars fälldes en bomb över Kronstadt. Under de följande dagarna, fortsatte regeringens artilleri att beskjuta fästningen och de yttersta värnen. Motståndet var emellertid kompakt. Flygvapnet fällde bomber som till den milda grad framkallade civilbefolkningens ilska, att de började skjuta tillbaka. Provisoriska Revolutionskommittén såg sig föranledd att uppmana försvararna att spara på ammunitionen. Kronstadtgarnisonen var år 1921 avsevärt reducerad. Generalstaben uppskattade antalet försvarare till 3.000. Mellan de infanterister som försvarade den yttre vällen gapade tomrum på uppåt 10 meter. Tillgången på ammunition och granater var likaledes begränsad.

På eftermiddagen den 3 mars rådslag Provisoriska Revolutionskommittén med vissa militära specialister. Man konstituerade en militär försvarskommitté, som utarbetade en plan för befästningens försvar. När de militära rådgivarna föreslog ett anfall i riktning mot Oranienbaum (där det vid Spassatelnaja fanns livsmedelsförråd), vägrade emellertid Provisoriska Revolutionskommittén, som inte ville bygga sin sak på matrosernas militära förmåga utan på hela det ryska proletariats moraliska stöd. Ända till dess att det första skottet avfyrades, vägrade Kronstadt-borna att tro att regeringen skulle använda militärt våld. Utan tvivel var det på grund härav som Provisoriska Revolutionskommittén inte förebyggde Röda Arméns

⁷ F.d. tsarofficer som numera samarbetade med Sovjetregeringen. Ej identisk med den Kamenev som 1936 arresterades av stalinisterna.

framkomst genom att låta bryta upp isen runt befästningen. Av samma anledning hade man inte uppfört väpnade barrikader längs den front, där man kunde vänta sig ett anfall.

Kronstadt hade rätt. Med vapenmakt skulle de aldrig segra. I bästa fall kunde man hållit Röda Armén stången i fjorton dagar, vilket skulle kunna ha haft en viss betydelse – i och med islossningen förvandlades Kronstadt till en verklig fästning, i stånd att försvara sig. Man måste också hålla i minnet, att de mänskliga reserverna var oändligt små jämfört med de massor som Röda Armén kunde mobilisera.

Demoralisering inom röda armén

Hur var det egentligen med Röda Arméns stridsmoral vid detta tillfälle. I en intervju som Dybenko⁸ gav för *Krasnaja Gazeta*, omtalar han att alla militära enheter med absolut nödvändighet måste omorganiseras inför anfallet mot Kronstadt. Under de militära operationernas första dagar visade röda armén sin motvilja att bekämpa matroserna, bratitjki (de små bröderna) som de kallades vid den tiden. De medvetna arbetarna kände Kronstadt-matroserna som hängivna revolutionärer. Vidare fanns även inom röda arméns led folk som omfattade de motiv, som fick Kronstadt att revoltera. Båda sidor var frusna, illa klädda och skodda – en inte så liten plåga när det gällde att marschera och slåss på den ryska vinterns is och snö.

Natten till den 8 mars, när röda armén riktade en första attack mot Kronstadt, härjade en fruktansvärd snöstorm över Baltikum. En tjock dimma dolde alla spår, rödarmisterna bar långa, vita vapenrockar som kamouflerade dem väl i snöyran. På följande sätt beskrivs enligt Puchov⁹ 561:a infanteriregementets stridsmoral i en officiell kommuniké: Regimentet nalkades Kronstadt från Oranienbaumhållet.

Vid operationens början vägrade andra bataljonen att marschera. Med stor svårighet och tack vare närvaron av några kommunister kunde man förmå den att kliva ut på isen. Så snart bataljonen kom fram till det första sydliga batteriet gick ett kompani över till motståndarsidan. Officerarna var tvungna att ensamma återvända. Regimentet gjorde halt och det vart så småningom gryning. Vi hade ingen kontakt med tredje bataljonen, som avancerade mot södra batterierna 1 och 2. Bataljonen marscherade i led och besköts med artilleri från fästningen. Den spred sig då och tog vägen till vänster om Fort Miljotin, där man hissade röda fanor. Efter att ha avancerat ännu ett kort stycke upptäckte man, att rebellerna hade dragit fram maskingevär till värnen och nu ställde bataljonen i valet mellan att antingen ge sig eller att massakreras. Alla så när som på bataljonskommisarierna och tre, fyra soldater gick över till motståndarna.

Den 8 mars skrev Uglanov, kommissarie för norra sektorn, till partiet i Petrograd:

Jag anser det som min revolutionära plikt att underrätta er om tillståndet inom den norra sektorn. Det är omöjligt att beordra armén en andra attack mot befästningarna. Jag har redan talat med kamraterna Latjevitj, Avrov och Trotskij om stridsmoralen bland kursantij. Jag måste rapportera följande tendenser: Mannarna vill höra Kronstadts resolutioner. De vill sända delegater till Kronstadt. Antalet politiska kommissarier är i denna sektor högst otillräckligt.

Stridsmoralens låga halt visade sig också inom 79:e brigaden av 27:e Omsk-divisionen. Denna som omfattade tre regementen hade bevisat sin duglighet i striden mot Koltjak och sändes den 12 mars till Kronstadt-fronten. Ortjan-regementet vägrade att slåss mot Kronstadt. Följande dag anordnade soldaterna inom två regementen av samma division möten för att dryfta vilken attityd man skulle inta mot Kronstadt. Två av regementena måste avväpnas med våld och ”revolutionära tribunalen” utfärdade stränga straff.

⁸ Gammal bolsjevik. President för Tsentrobalt (Baltiska Flottans matrosers centralkommitté) i juli 1917. Efter oktoberrevolutionen medlem av Folkkommisariernas Första Sovjet. Förde tillsammans med Antonov, Ovsejenko och Krylenko befäl över armén och marinen.

⁹ op. cit.

Många fler liknande fall inträffade. Det var inte bara det att soldaterna inte ville bekämpa sina klassbröder – de var ej heller rustade för att i mars månad slåss på isen. Trupper som hämtats från andra delar av landet, där isen i mitten av mars redan smält, hade föga förtroende för den baltiska isens bärighet. De som deltagit i de första anfällen såg hur granaterna från Kronstadt rev upp stora vakar, genom vilka hela truppstyrkor försvann. Sådana scener var knappast uppmuntrande. Allt detta bidrog till att de första anfällen mot Kronstadt misslyckades.

Omorganisation

De regementen som skulle användas i det slutgiltiga anfallet mot Kronstadt omorganiserades fullständigt. Grupper som visat någon som helst sympati för Kronstadt avväpnades och överfördes till andra förband. Några drabbades av revolutionära tribunalens synnerligen hårda straff. Partimedlemmar mobiliserades och utplacerades i olika bataljoner för att tjäna som propaganda- och spioninstrument.

Mellan den 2 och 15 mars, under det att striderna pågick på isen runt Kronstadt, avhölls tionde partikongressen i Moskva. Kongressen sände 300 delegater, bland dem Vorosjilov, Bubnov, Satuskij, Rukhimotij och Pjatakov, till fronten. Delegaterna utnämndes till ”politiska kommissarier” och placerades i Tjekans militära sektion eller i ”specialkommissioner för kamp mot deserteringar”. Några placerades ut som meniga bland de meniga.

De revolutionära tribunalerna arbetade på övertid. Puchov omtalar att ”de reagerade synnerligen kraftigt mot alla skadliga tendenser. Bråkmakare och provokatörer straffades efter förtjänst”. Domarna kungjordes omedelbart för soldaterna. Det hände t.o.m. att de publicerades i tidningarna.

Soldaterna höll emellertid – all propaganda, all omorganisering, allt förtryck till trots – fast vid sina tvivel. Den 14 mars inträffade nya insubordinationsbrott: 561:a regementet vägrade fortfarande att marschera och förklarade, att ”vi slåss inte med bröder från våra egna *stanitsas*.”¹⁰

Smärre grupper ur röda armén gick över till rebellerna och tog upp kampen på deras sida. Vittnesmål uppger hur en del förband förlorade hälften av sina mannar t.o.m. innan man kommit inom upprorsmännens skotthåll. ”För att förhindra deras övergång till rebellerna” mejades de ner av eftertruppens kulsprutor.

Officiella källor uppger att lösnummer av Kronstadts *Isvestija* lästes med stort intresse i röda armén. Likaså upprorsmännens flygblad. Speciella politiska kommissioner upprättades för att förhindra att dylika publikationer spreds i kasernen. Detta hade emellertid en verkan helt motsatt den avsedda.

Från hela landet mobiliserades partiorganisationer. En intensiv propaganda sattes in i eftertruppen. Regeringens mänskliga och materiella resurser var långt överlägsna Kronstadts. Per järnväg anlände varje dag nya trupper till Petrograd, av vilka flera kom långt bortifrån Kirghiz och Bachkir (d.v.s. bestod av män som befann sig så långt från ”den Kronstadtska sinnesstämningen” som möjligt). Vad beträffar Kronstadts försvarare så försvagades de inte bara numeriskt (på grund av stridsförluster) utan också av en allt längre skridande utmattning. Så gott som utan avlösning förblev Kronstadtrebellerna, illa klädda och på gränsen till svält, vid sina gevär i över en vecka. Mot slutet av denna period kunde de flesta nätt och jämt stå på sina ben.

¹⁰ Kosackbyar. 560:e regementet, som också bestod av kosacker och ukrainare, slogs på Kronstadts sida.

Det slutliga anfallet

Tuchasjevskij, befälhavare över 7:e armén, var medveten om dessa fakta – och hade vidtagit alla nödvändiga åtgärder beträffande organisationen, livsmedelstilldelningen och stridsmoralens höjande, när han utfärdade sin berömda proklamation av den 15 mars. Han gav order om att Kronstadt skulle erövras genom ett totalt frontanfall natten till den 17 mars. Hela regementen ur 7:e armén utrustades med handgranater, vita vapenrockar, taggtrådssaxar och slädar för kulsprutetransport.

Tuchasjevskijs plan gick ut på att rikta en avgörande attack från söder och att därefter ta Kronstadt genom ett kompakt och samfällt angrepp från tre olika håll.

Den 16 mars kl. 14.20 öppnade södra artilleriet spärrelt. Kl. 17.00 började också norra gruppen att beskjuta Kronstadt, som sköt tillbaka. Beskjutningen varade i fyra timmar, varefter man fällde bomber över staden för att slå civilbefolkningen i panik. Mot kvällen upphörde artillerielden. Strålkastarljusen från Kronstadt sopade isen på jakt efter angripare.

Frammot midnatt hade regeringstrupperna intagit sina positioner och började avancera. Den 17 mars kl. 2.45 hade norra styrkan ockuperat det av försvararna övergivna fort 7. Kl. 4.30 anföll regeringstrupper fort 4 och 6 men förorsakades synnerligen svåra förluster av Kronstadtartilleriet. Kl. 6.40 tog regeringens officerskadetter slutligen fort 6.

Kl. 5.00 riktade södra styrkan ett angrepp mot de framförliggande fort 4 och 6. De överrumplade försvararna drog sig bakåt in i staden. En grym och blodig gatustrid bröt ut. Kulsprutor användes på mycket korta avstånd. Matroserna försvarade varje hus, varje våning, vartenda litet skjul. I själva staden förstärktes de av arbetarmilis. För några timmar kastades de anfallande styrkorna tillbaka mot fort 4 och 6 och utkanterna. Matroserna återtog Mekaniska Institutet, som tidigt på morgonen erövrats av 80:e regeringsbrigaden.

Gatustriderna var förödande. Rödarmister, som förlorat sina officerare, blandades med försvarare i obeskrivlig förvirring. Ingen visste egentligen vem som var på vilken sida. Civilbefolkningen försökte trots skottväxlingen att fraternisera med regeringstrupperna. Provisoriska Revolutionskommitténs flygblad distribuerades fortfarande. Till det bittra slutet försökte matroserna att fraternisera.

Hela dagen pågick striderna. Mot kvällen hade norra styrkan ockuperat de flesta fort 4 och 6. Gatustriderna fortsatte hela natten och långt in på morgonen. Ett efter ett föll de sista fort 4 och 6 – Miljotin, Konstantin och Obrutjev. T.o.m. när det allra sista ockuperats kämpade försvarare desperat tillbaka med maskingevär. Vid Tolbukhin-fyren bjöd en grupp om 150 matrosar ett sista förtvivlat motstånd.

Bokslut över Kronstadt

Enligt Petrograddistriktets militära hälsomyndigheter uppgick under tiden 3-21 mars antalet sårade till 4.127 och antalet döda till 527. Dessa siffror innefattar inte de drunknade eller det oerhörda antal sårade, som lämnades att dö på isen.¹¹ Inte heller inkluderar de de revolutionära tribunalernas många offer.

Puchov, upprorets ”officiella” stalinisthistoriker, beskriver dessa tribunalers verksamhet på följande sätt:

”Samtidigt som man försökte återupprätta vardagsordningen och slutförde striden mot rebellresterna, verkade de revolutionära tribunalerna i Petrograds militärdistrikt i staden ...

¹¹ Dessa var så mångtaliga att finska utrikesministeriet tog upp förhandlingar med Sovjets ambassadör Bersin om att avdela gränspatruller för att rensa isen från lik. Finnarna fruktade att hundratals lik efter islossningen skulle sköljas upp längs deras stränder.

Stränga proletära straff utmättes åt alla Sakens förrädare ... Domsluten gavs stor publicitet i pressen och spelade en betydande uppfostrande roll”.

De trotskistiska lögnerna att ”befästningen var omringad och intogs med obetydliga förluster”¹² vederläggs som synes av citat från officiella källor.

Natten till den 18 mars lämnade delar av Provisoriska Revolutionskommittén Kronstadt. Omkring 800 människor (en del matrosar och de mest aktiva bland civilbefolkningen) gav sig i väg till Finland och ständig exil.

När röda armén, ”sovjet”-maktens försvarare, slutligen fick herraväldet över Kronstadt återupprättade den inte Kronstadt-sovjeten. Denna funktioner övertogs istället av den nye befästningsbefälhavarens sekretariats politiska sektion.

Hela röda flottan underkastades en genomgripande omorganisering. Tusentals baltiska matrosar sändes till Svarta havet eller till kaspiska och sibiriska marinstationer. Enligt Puchov ”förflyttades de minst pålitliga, av Kronstadtandan infekterade, elementen. Många reste mot sin vilja. Denna åtgärd bidrog till att den hälsovådliga atmosfären renades”.

I april började det nya marinkommandot en individuell kontroll. ”En speciell kommission hemförlovade 15.000 matrosar av de 'icke oundgängliga' (d.v.s. icke specialutbildade) kategorierna V, G och D – liksom matrosar som inte ansågs politiskt pålitliga.”

Efter det att Kronstadt fysiskt tillintetgjorts, måste själva dess anda fördrivas ur flottan.

Samtidens röster

Anarkisterna

Framställde Kronstadtmatrosarna själva sina krav och resolutioner eller stod de under inflytande av politiska grupper som formulerade deras paroller? Det påstås ofta att anarkisterna var inblandade. Låt oss emellertid undersöka om man kan vara så säker på den saken. Bland Provisoriska Revolutionskommitténs medlemmar fanns vissa, precis som bland Kronstadt-innevånarna i allmänhet, som kallade sig anarkister. Men om man, som vi i hela denna studie försökt göra, förlitar sig på dokumentariska bevis, är det ställt utom tvivel att ingen direkt intervention från anarkistgrupper förekom.

Mensjeviken Dan, som en tid satt i Petrogradfängelset tillsammans med en grupp Kronstadt-rebeller, berättar i sina memoarer,¹³ att Perepelkin, en av Provisoriska Revolutionskommitténs medlemmar, stod mycket nära anarkismen. Han berättar också, att Kronstadt-matrosarna inte bara var besvikna och utleda på kommunistiska partiets politik utan att de också hyste agg till politiska partier överhuvudtaget. I deras ögon var mensjevikerna och socialrevolutionärerna lika värdelösa som bolsjevikerna. Alla var de ute efter makten och när de väl gripit den förrådde de folket, som gett dem sitt förtroende. Enligt Dan gick matrosernas, på alla politiska partier besvikna, syn ut på: ”Ni är alla av samma ull. Vad vi behöver är anarkism och inte en hierarkisk maktstruktur!”

Anarkisterna försvarar naturligtvis Kronstadtrebellerna. Om någon av deras organisationer verkligen haft ett finger med i upproret, får man emellertid anta att den anarkistiska pressen inte varit sen att kungöra detta faktum. Några sådana kungörelser förekom emellertid inte i samtidens anarkistpress.

¹² Den 10 september 1937 behandlade Trotskij i *La Lutte Ouvrière* ”Myten om Kronstadt 1921 som en enda stor massaker”.

¹³ Dan, F. I. (Theodor): *Dva goda skitanii: 1919-1921* (Två års kringfläckande: 1919-1921). Berlin 1922.

Den gamle anarkosyndikalisten Jartjuk,¹⁴ som före oktoberrevolutionen åtnjöt synnerligen gott anseende bland Kronstadts befolkning och matrosar, nämner t.ex. ingenting om någon sådan anarkistisk medverkan i sin, omedelbart efter upproret författade, pamflett om Kronstadt.¹⁵ Vi kan inte annat än betrakta hans bedömning som avgörande bevis.

Vid tiden för upproret pågick redan anarkistförföljelserna över hela landet. Isolerade frihetliga socialister och några få kvarlevande anarkistgrupper stod ”moraliskt” otvivelaktigen på upprorsmännens sida, vilket t.ex. framgår av följande, till Petrograds arbetarklass adresserade, flygblad:

Kronstadtrevolten är en revolution. Dag och natt hör man kanonernas dån. Trots att Kronstadts sak är er sak, tvekar ni att direkt ingripa mot regeringen för att tvinga den att dra tillbaka sina trupper från Kronstadt ... Kronstadtmännen står alltid i upprorets främsta led. Låt oss efter Kronstadtsrevolten se Petrogradrevolten. Och därefter: låt anarkismen råda!

Fyra anarkister som för tillfället befann sig i Petrograd (Emma Goldman, Alexander Berkman, Perkus och Petrovskij) förutsåg händelsernas blodiga slut och sände den 5 mars följande brev till Petrograds arbetare- och försvarssovjet:

Det är inte bara omöjligt utan t.o.m. brottsligt att längre förbli tyst. Den senaste tidens händelser tvingar oss anarkister att klargöra vår ställning till den nuvarande situationen. Den missnöjets anda, som yttrar sig bland arbetarna och matrosarna, är en verkan av orsaker, som kräver vår allvarligaste uppmärksamhet. Köld och hungersnöd har skapat missnöje men det är omöjligheten att diskutera förhållandena, som har tvingat arbetarna och matrosarna att söka utlopp för sitt missnöje ... Än allvarligare är att arbetar- och bonderegeringen använder våldsmakt mot arbetare och matrosar. Detta kommer att ha ett reaktionärt inflytande på hela den internationella revolutionära arbetarrörelsen och tillfoga den sociala revolutionen oberäknelig skada. Kamrater, bolsjevikar, betänk er innan det är för sent! Lek inte med elden. Ni står inför ett avgörande beslut. Vi föreslår följande: Tillsätt en kommission om fem personer, varav två anarkister. Kommissionen får i uppdrag att i Kronstadt söka lösa frågan på fredlig väg. Detta är i den nuvarande situationen det radikalaste tillvägagångssättet. Det kommer att bli en lösning av internationell revolutionär betydelse.

Dessa anarkister gjorde utan tvivel sin plikt, men deras brev var en individuell handling och det finns inga belägg för att de på något sätt stod i organisatorisk förbindelse med rebellerna. Tvärtom deras medlingsförslag visar just att de inte stod i direkt kontakt med matrosarna, vilka själva sände en deputation till Petrograd, med vilken man skulle ha kunnat förhandla. Att vi i Petropavlovskresolutionen finner kravet på yttrande- och tryckfrihet för anarkisterna visar bara att Kronstadtborna år 1921 höll fast vid sina idéer och traditioner från tiden före oktoberrevolutionen.

Före oktoberrevolutionen hade såväl bolsjevikerna som anarkisterna stort inflytande i Kronstadt.¹⁶ Sommaren 1917 svarade Trotskij på ett av Petrogradsovetens möten mensjevikedaren Tseretelli:

Ja, Kronstadtborna är anarkister. Men i revolutionens slutfas kommer de reaktionärer, som idag försöker förmå er att omintetgöra Kronstadt, att stå med repen färdiga för att hänga både er och oss. Och den dagen kommer det att vara Kronstadts innevånare, som försvarar oss intill döden.

Anarkisterna hade ett gott revolutionärt anseende i Kronstadt, vilket är orsaken till att rebellerna, när de framförde kravet att sovjeterna skulle öppnas för olika socialistiska riktningar först kom att tänka på anarkisterna och vänstersocialrevolutionärerna.

De viktigaste kraven i Petropavlovskresolutionen var de som gällde demokratiska rättigheter för arbetarna och för de bönder, som inte utnyttjade andras arbetskraft samt kravet på

¹⁴ Jartjuk övergick 1926 till kommunismen och återvände till Ryssland.

¹⁵ Jartjuk: *Kronstadt v russkoj revolujutsii* (Kronstadt i Ryska Revolutionen) New York 1923.

¹⁶ Enligt uppgift från så framstående bolsjevikar som Flerovskij och Raskolnikov.

partimonopolets avskaffande. Dessa krav ingick i andra, redan illegala, socialistiska riktningars program – anarkisterna instämde visserligen men var inte de enda som formulerade dem.

Å andra sidan framhävde Kronstadtborna upprepade gånger, att de var ”för sovjetmakten”. En liten minoritet ryska frihetliga socialister (”sovjetanarkisterna”) stödde idén om nära samarbete med de redan i statsmaskineriet inlemmade sovjeterna. Machnorörelsen (som inte var alltigenom anarkistisk – trots att Machno själv var anarkist sedan 16-årsåldern och hade stort personligt inflytande) talade emellertid inte om ”sovjetmakten” som någonting att försvara. Deras slagord var ”fria sovjet”, d.v.s. sovjet, där olika politiska riktningar skulle kunna existera sida vid sida utan att statsmakten var inblandad.

Kronstadtmännen menade att fackföreningarna spelade en avgörande roll. Detta var alls inte någon exklusiv anarkistisk idé. Den delades av vänstersocialrevolutionärerna och – inom själva kommunistpartiet – av Arbetaroppositionen (Kollontaj och Sjljapnikov). Senare skulle den komma att framföras av andra kommunistiska oppositionsgrupper (t.ex. Saprnoviterna). I själva verket var detta en samlande idé för alla som försökte rädda ryska revolutionen genom proletär demokrati och genom opposition mot enpartimonopolet, som från att ha nöjt sig med att härska nu ersatte alla andra riktningar.

Avslutningsvis kan sägas att anarkismen hade ett visst inflytande på Kronstadtopproret genom att den propagerade för den proletära demokratins idé.

Mensjevikerna

Mensjevikernas inflytande bland matroserna var aldrig stort. Antalet mensjevistiska deputerade till Kronstadtssovjeten stod inte i någon verklig relation till deras inflytande i flottan. Anarkisterna, som efter andra valet blott hade tre eller fyra deputerade till Sovjeten, åtnjöt långt större popularitet. Detta paradoxala sakernas tillstånd berodde dels på anarkisternas nästan obefintliga organisation och dels på att skillnaderna mellan bolsjevism och anarkism år 1917 knappast uppfattats av massorna. Många av dåtidens anarkister betraktade bolsjevismen som en bakuniserad marxism.¹⁷

Mensjevikerna – åtminstone deras officiella fraktion – var, fastän i grunden fiender till bolsjevismen, motståndare till väpnad kamp mot statsmakten. Detta är orsaken till att de motsatte sig en väpnad intervention.¹⁸ De försökte såväl inom sovjeterna som fackföreningarna spela rollen av legal opposition. Eftersom de motsatte sig såväl proletariatets som ett enda partis diktatur och dessutom var övertygade om att Ryssland fortfarande befann sig i ett kapitalistiskt utvecklingsstadium, menade de att en väpnad intervention bara skulle förhindra de demokratiska krafternas etablerande i Ryssland. De hoppades att regeringen, när den väpnade kampen väl förts till ett slut, skulle tvingas att följa den demokratiska omvandlingens kurs.

Den 7 mars 1921, d.v.s. medan Kronstadtopproret pågick, publicerade Petrograds underjordiska mensjevikkommitté följande flygblad:

”Till Petrograds arbetare, rödarmister och kursantij!

Stoppa slakten! Kanonerna dånar och kommunisterna som påstår sig vara ett arbetarparti skjuter ner Kronstadts matrosar och arbetare. Vi känner inte till alla Kronstadthändelsens detaljer. Men vi vet att Kronstadtborna har krävt fria val till sovjeterna samt frigivandet av alla tillfångatagna socialister och icke partianslutna arbetare och socialister. De har krävt att en partiobunden

¹⁷ Hermann Sanomirski, ”sovjetanarkist”, utvecklade i anledning av Lenins död senare denna idé i en artikel i *Moskva Isvestija*.

¹⁸ Faktum är att de under Denikins offensiv 1919 uppmanade sina medlemmar att sluta sig till Röda Armén.

konferens bestående av arbetare, rödarmister och matrosar sammankallas, den 10 mars, för att diskutera Sovjetrysslands kritiska belägenhet.

En verklig arbetarmakt skulle förmått klarlägga Kronstadthändelsernas egentliga orsaker. Den skulle öppet, inför hela Rysslands arbetarklass, ha diskuterat med Kronstadts arbetare och matrosar. Bolsjevikerna har istället proklamerat undantagstillstånd och brukat vapenmakt mot arbetare och matrosar.

Kamrater! Vi kan, och får, inte bara sitta och bedrövade lyssna till kanonernas dån. Varje skottsälva kan betyda slutet för dussintals människor. Vi måste ingripa och stoppa denna massaker. Fordra att alla militära operationer riktade mot Kronstadts matrosar och arbetare upphör omedelbart. Fordra att regeringen upptar omedelbara förhandlingar med Kronstadt, i vilka delegater från Petrograds fabriker skall delta. Välj omedelbart delegater till dessa förhandlingar. Stoppa slakten!”

Mensjevikernas centralkommitté publicerade också den ett flygblad, vari förklarades att ”vad som är nödvändigt är inte en våldspolitik mot bondeklassen utan en politik som syftar till samgående med den. Makten måste verkligen vara i de arbetande massornas händer. För att uppnå detta måste nya och fria val till sovjeterna utlysas. Vad som behövs är just den arbetardemokrati, som det har talats så mycket om men varav man inte ser det minsta spår.”

Den ryska socialdemokratins officiella organ *Sozialistitjenski Vestnik* (som utgavs utomlands) uppfattade Kronstadtopproret på följande sätt: ”Det är just själva de massor, som tidigare stött bolsjevismen, som nu tagit initiativet i en avgörande kamp mot den rådande regimen.” Tidningen uppfattade Kronstadts slagord som mensjevistiska och tillade att mensjevikerna ”med all rätt kan vara stolta häröver med tanke på att deras parti inte spelade någon roll i upproret p.g.a. den totala avsaknaden av någon mensjevistisk organisation i marinen.”

Mensjevikernas ledare, Martov, befann sig redan utanför Ryssland. I en artikel i *Freiheit* av den 1 maj 1921 förnekade denne att vare sig mensjevikerna eller socialrevolutionärerna hade spelat någon roll i upproret. Initiativet, menade han, kom från matroserna, som opponerade sig mot kommunistpartiet i organisationsfrågan men inte i några principfrågor.

Puchov citerar ett annat flygblad, undertecknat av en av de många oliktankande mensjevikgrupperna:

”Ner med kontrarevolutionens lögnar! Vilka är egentligen de verkliga kontrarevolutionärerna? Det är bolsjevikerna, kommissarierna, dessa som talar om 'sovjetmakt'. Det är dem revolutionen angriper. Vi måste stödja den. Vi måste komma till Kronstadts undsättning. Det är vår plikt att hjälpa Kronstadt. Länge leve revolutionen! Länge leve konstituerande församlingen!”

Mensjevistiska centralkommittén avsade sig allt ansvar för den agitation, som kom från oliktankande grupperingar.

Högersocialrevolutionärerna

Högersocialrevolutionärernas propaganda gick huvudsakligen ut på att konstituerande församlingen skulle sammankallas. I *Revoluzionaja Rossia*, partiorganet (som fr.o.m. mars 1921 utgavs från utlandet) skrev Viktor Tjernov, den upplösta konstituerande församlingens ex-president och högersocialrevolutionärernas ledare: ”Alla de som vill finna en väg ut ur den vidriga blodsbesudlade bolsjevistiska diktaturen, alla de som vill trampa frihetens stig måste ställa sig på Kronstadts sida och komma till dess hjälp. Konstituerande församlingen måste vara demokratins krona.”

Tjernov var helt medveten om att de revolterande matroserna i nr 6 av *Ivestija* hade skrivit: ”Arbetarna och bönderna kommer att gå vidare. De kommer att lämna *Utjred-Nika* (öknamn på konstituerande församlingen) och dess borgerliga regim bakom sig. De kommer också att lämna bakom sig den kommunistiska partidiktaturen med dess tjekor och dess statskapitalism,

som håller massorna vid strupen och hotar kväva dem.” När Tjernov diskuterade dessa rader menade han, att de var en ideologisk rest av det tidigare bolsjevikiska inflytandet.

Tjernovs personliga och politiska temperament var diametralt motsatt mensjevikernas. Tillsammans med sina politiska vänner utfärdade han ett lidelsefullt upprop till matroserna:

Bolsjevikerna tog livet av frihetens och demokratins sak när de i det allmänna medvetandet skapade en motsättning mellan sovjetidén och idén om den konstituerande församlingen. I stället för att betrakta sovjeterna som ett stöd för den konstituerande församlingen, som en stark länk mellan församlingen och landet, ställde de sovjeterna mot församlingen och avlivade på så sätt både sovjeterna och församlingen. Detta måste ni bedragna arbetare, soldater och matrosar inse. Låt ert slagord 'fria val till sovjeterna' ljuda vidare som en uppmaning att från sovjeterna gå vidare till konstituerande församlingen.

Tjernov gick än längre. Från ett privat fartyg sände han följande radiomeddelande till Provisoriska Revolutionskommittén:

Konstituerande församlingens president, Viktor Tjernov, sänder sina broderliga hälsningar till de heroiska matros-, soldat- och arbetarkamrater som, för tredje gången sedan 1905, skakar av sig tyranniets ok. Han erbjuder sig att, som mellanhand och med hjälp av ryska kooperativa organisationer, som nu befinner sig utomlands, sända folk till Kronstadt för att säkra stadens försörjning.

Låt mig få veta vad och hur mycket ni behöver. Jag är beredd att själv komma och ställa såväl mina krafter som min auktoritet i folkrevolutionens tjänst. Jag tror på det arbetande folkets slutliga seger. Från alla håll kan man skönja tecken på att massorna är beredda och villiga att resa sig i den konstituerande församlingens namn. Låt er inte luras till förhandlingar med bolsjevikerna. De kommer bara att ingå sådana förhandlingar för att vinna tid och för att koncentrera de privilegierade militära förband, som de litar på, runt Kronstadt. Heder åt dem som först höjde folkets befrielsefana! Ner med både högerns och vänsterns despotism! Länge leve friheten och demokratin!

”Det socialrevolutionära partiets utrikesdeputation” framförde samtidigt, genom en särskild budbärare, ett andra upprop till Kronstadt:

Partiet har avhållit sig från varje form av statskuppakeri. Det har på sistone försökt bromsa det ryska folkets vredesutbrott för att istället, genom trycket från en arbetar- och bondeopinion, tvinga Kreml-diktatorerna att tillmötesgå folkets krav. Men när nu den folkliga vreden pöst över, när nu folkrevolutionens fana så stolt vajar över Kronstadt, erbjuder partiet rebellerna all sin hjälp av alla de krafter det kan mobilisera i kampen för frihet och demokrati. Socialrevolutionärerna är beredda att dela ert öde och att i era led segra eller dö. Låt oss få veta på vilket sätt vi kan hjälpa er! Länge leve folkets revolution! Länge leve de fria sovjeterna och den konstituerande församlingen!

Som svar på dessa konkreta förslag erhöll Tjernov, den 3 mars 1921, följande radio-meddelande:

Staden Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté har mottagit Viktor Tjernovs, från Reval sända, hälsningar. Vi uttrycker vår tacksamhet mot alla de bröder, som utomlands sympatiserar med oss. Vi tackar kamrat Tjernov för hans erbjudanden men ber honom att inte komma just nu, inte förrän utvecklingen tagit fast form. Tillsvidare noterar vi hans förslag. *Petritjenko*, Provisoriska Revolutionskommitténs ordförande.

Bolsjevikerna påstår att Provisoriska Revolutionskommittén i princip samtyckte till Tjernovs ankomst. De påstår också, att Tjernov som villkor för sitt erbjudande att sända förnödenheter till Kronstadt ställde att rebellerna skulle propagera för konstituerande församlingen. Den 20 mars 1921 förklarade kommunisten Komarov vid ett möte med Petrogradsovjeten att Provisoriska Revolutionskommittén hade bett Tjernov vänta 12 dagar så att livsmedels-situationen i staden blev sådan, att det var möjligt att framföra socialrevolutionärernas paroller. Komarov påstod att detta hade framkommit vid korsförhör med Perepelkin, en av

Provisoriska Revolutionskommitténs medlemmar, vilken fallit i bolsjevikernas händer. Perepelkin beskylldes t.o.m. för att ha påstått att Provisoriska Revolutionskommitténs ordförande i hemlighet sänt ett positivt svar till Tjernov.

Matrosen Perepelkin arkebuserades och hans ”bekännelser” kan inte verifieras. Men strax innan träffade han mensjeviken Dan i fängelset och under deras gemensamma motionsturer klargjorde han för Dan många av upprorets detaljer utan att nämna någonting som påminner om de bolsjevistiska beskyllningarna. Man är böjd att misstänka att den bolsjevistiska ”rättvisan” redan 1921 visste hur den skulle laga till bekännelser.

I en artikel i *Znamia Borbij*, organ för vänstersocialrevolutionärerna, bekräftar i januari 1926 Provisoriska Revolutionskommitténs ordförande Petritjenko det svar som kommittén gav Tjernov. Han förklarar, att kommittén själv inte kunde behandla frågan. Den avsåg att överlämna problemet till den nyvalda sovjeten. Petritjenko tillägger: ”Jag beskriver saker och ting så som de verkligen hände, ofärgade av mina egna politiska åsikter.” Vad Tjernov beträffar så förnekar denne att han ställt några villkor. Han påstår öppet att han propagerat för konstituerande församlingen ”övertygad om att rebellerna förr eller senare skulle sluta upp kring den”.

Vänstersocialrevolutionärerna

I juni numret 1921 av sin utomlands utgivna tidning *Znamia* presenterar vänstersocialrevolutionärerna sitt program:

Vänstersocialrevolutionära (internationalistiska) partiets huvudsakliga mål är sovjeternas nybildande och den verkliga sovjetmaktens återupprättande ... Vi strävar efter ett definitivt återinförande av Sovjetrepublikens kränkta konstitution, så som den antogs på femte allryska sovjetkongressen ... Bondeklassen, som är den ryska arbetarbefolkningens ryggrad, måste själv få bestämma sitt öde ... ett annat huvudkrav är återupprättandet av arbetarnas självverksamhet och fria initiativ i städerna. Man kan inte kräva att människor som är halvdöda av svält skall höja produktionen. Först måste de få mat och för att uppnå detta är det väsentligt att samordna arbetarnas och böndernas intressen.

Petropavlovskresolutionens anda står utan tvivel mycket nära vänstersocialrevolutionärernas program. Vänstersocialrevolutionärerna förnekar emellertid något som helst deltagande i upproret. I samma nummer av *Znamia* skriver en av deras Moskvakorrespondenter: ”I Kronstadt fanns inte en enda framstående företrädare för vänsterpopulismen. Hela rörelsen utformades utan vårt deltagande. Vi stod utanför redan vid dess början, men inte förty var dess åsikter väsentligen vänsterpopulistiska. Dess paroller och dess inre mål stod mycket nära våra.”

Eftersom det är vår önskan att fastslå den historiska sanningen, återger vi nedan ytterligare två berättigade vittnesmål – nämligen Lenins och en av upprorsledarnas, matrosen Petritjenkos.

Lenin

I sin artikel ”Om naturaskatten”¹⁹ anför Lenin om Kronstadtupproret:

Våren 1921 medförde – huvudsakligen till följd av missväxten och kreaturspesten – en ytterligare skärpning av böndernas läge, som till följd av kriget och blockaden redan förut var mycket svårt. Detta resulterade i politiska vacklanden, vilka i allmänhet sagt hör samman med småproducentens 'natur'. Det krassaste uttrycket av dessa vacklanden var myteriet i Kronstadt ...

Där fanns mycket litet som var fullt utformat, klart och bestämt. Vi hörde dimmiga paroller om 'frihet', 'fri handel', 'frigörelse från oket', 'sovjeterna utan bolsjeviker' eller nyval till sovjeterna eller befrielse från 'partidiktaturen' o.s.v. i samma stil. Både mensjeviker och socialistrevolutionärerna

¹⁹ Lenin: *Valda verk* 2: 2, sid. 589-594.

förklarade, att kronstadtrörelsen var 'deras' rörelse. Viktor Tjernov sände ett ilbud till Kronstadt: på förslag av detta ilbud röstade mensjeviken Valk, en av ledarna i Kronstadt, för *konstituerande församlingen*. I en blink, med radiotelegrafens hastighet, skulle man kunna säga, mobiliserade sig hela vitgardistföljet 'för Kronstadt'. De vitgardistiska militärspecialisterna i Kronstadt, en rad specialister och inte bara Kozlovskij, utarbetade en plan för landsättning av trupper i Oranienbaum, en plan som skrämde upp den vacklande massan av mensjeviker, socialistrevolutionärer och partilösa. Mer än femtio i utlandet utkommande vitgardistiska ryska tidningar igångsatte med ursinnig energi en kampanj 'för Kronstadt'. Storbänkerna, alla finanskapitalets krafter anordnade insamlingar för att bistå Kronstadt. Kadetten Miljukov, bourgeoisins och godsägarnas kloke ledare, klargjorde tålmodigt för tjockskallen Viktor Tjernov direkt (och indirekt för mensjevikerna Dan och Rozjkov, som satt i fängelse i Petrograd för deras förbindelse med Kronstadt), att det inte var någon anledning att skynda på med konstituerande församlingen, att man *kunde och borde uttala sig till förmån för sovjetmakten – bara utan bolsjeviker*.

Det är naturligtvis inte svårt att vara klokare än sådana inbiliska narrar som Tjernov, hjälten av den småborgerliga frasen, eller som Martov, riddaren av den kälkborgerliga reformismen, uppsatt för att se ut som 'marxism'. Saken är egentligen inte den, att Miljukov som person är klokare, utan att storbourgeoisins partiledare på grund av sin klasstillning ser och förstår tingens klassinnebörd och de politiska växelförhållandena klarare och bättre än småbourgeoisins ledare, sådana som Tjernov och Martov. Ty bourgeoisin är verkligen en klasskraft, som under kapitalismen oundvikligt härskar såväl inom monarkin som i den mest demokratiska republik, och som också oundvikligt åtnjuter världsbourgeoisins stöd. Men småbourgeoisin, d.v.s. alla dessa hjältar från Andra internationalen och 'Två och en halv'-internationalen, kan enligt tingens ekonomiska väsen inte vara något annat än ett uttryck för klassvanmakt – därav deras vacklan, frastuggeri och hjälplöshet.

Då Martov i sin berlintidskrift förklarar, att Kronstadt inte bara genomförde mensjevikiska paroller utan också bevisade, att en antibolsjevikisk rörelse, som inte uteslutande tjänar vitgardisternas, kapitalisternas och godsägarnas intressen, är möjlig, så uppvisar han just ett exempel på en inbilsk kälkborgerlig Narcissus. Han säger: 'låt oss helt enkelt blunda för det faktum att alla äkta vitgardister saluterade myteristerna i Kronstadt och genom bankerna samlade pengar för att bistå Kronstadt!' Miljukov har rätt gentemot Tjernov, Martov & Co, ty han avslöjar den *verkliga* taktik som den *verkliga* vitgardistiska kraften, kapitalisternas och godsägarnas kraft följer, nämligen: Vi skall stödja vem som helst, t.o.m. anarkisterna, vilken sovjetmakt som helst, *bara* vi kan störta bolsjevikerna, *bara* vi kan åstadkomma en *maktförskjutning*! Likgiltigt om det blir åt höger eller åt vänster, till mensjevikerna eller till anarkisterna, bara det blir en maktförskjutning bort från bolsjevikerna. Och resten skall 'vi' miljukovar, 'vi' kapitalister och godsägare 'själva' sköta om. Anarkistpluttarna, tjernovarna och martovarna skall vi ge en smäll och sparka ut, som vi gjorde med Tjernov och Majskij i Sibirien, med de ungerska tjernovarna och martovarna i Ungern, med Kautsky i Tyskland och med Friedrich Adler & Co i Wien. – Den verkliga, praktiska bourgeoisin har lurat hundratals av dessa kälkborgerliga narcissussar – mensjeviker, socialistrevolutionärer och partilösa – och sparkat ut dem tiotals gånger i alla revolutioner i alla länder. Det har historien bevisat. Det är bekräftat genom fakta. Narcissussarna kommer att tjattra. Miljukovarna och vitgardisterna kommer att handla.

Händelserna under våren 1921 har än en gång visat, vilken roll socialistrevolutionärerna och mensjevikerna spelar: de hjälper det vacklande småborgerliga elementet att dra sig ifrån bolsjevikerna och att åstadkomma en 'maktförskjutning' till kapitalisternas och godsägarnas förmån. *Mensjevikerna och socialistrevolutionärerna har nu lärt att kamouflera sig som 'partilösa'.*

Petritjenko

Slutligen citerar vi huvuddelen av Petritjenkos vittnesmål, så som det framgår av hans artikel i den vänstersocialrevolutionära tidningen *Znamia Borbij*, januari 1926:

Jag har tagit del av de brev som växlats mellan den vänstersocialrevolutionära organisationen och de brittiska kommunisterna. I denna korrespondens tas frågan om Kronstadtopproret 1921 upp ... Som jag var ordförande (i Provisoriska Revolutionskommittén) känner jag det som en moralisk plikt att i all korthet och till det brittiska kommunistpartiets politbyrås uppbyggelse kasta lite ljus

över dessa händelser. Jag vet att ni får er information från Moskva och jag vet också att denna information är ensidig och ofullständig. Det skulle göra er gott, att någon gång få skåda myntets andra sida ... Ni har själva medgivit att Kronstadtopproret 1921 inte inspirerades utifrån. Detta erkännande innebär att de arbetande massornas, matrosernas, rödarmisternas, arbetarnas och böndernas, tålmod hade nått sin yttersta gräns.

Folkets vrede mot kommunistpartiets diktatur – eller snarare mot dess byråkrati – tog sig uttryck i ett uppror. Således spilldes dyrbart blod. På bägge sidor barrikaderna stod arbetare. Skillnaden bestod däri, att Kronstadtmännen stod där medvetet och av egen fri vilja, medan de som anföll dem hade förts bakom ljuset av det kommunistiska partiets ledare. Ja, det fanns t.o.m. de som handlade mot sina egna önsknings. Ja, jag har mer att anföra: Kronstadtborna fann inget nöje i att ta till vapen och medverka till blodsutgjutelse!

Vad var det då som kom Kronstadtborna att tala vapnens språk med de kommunistiska partibossar, som hade fräckheten att kalla sig en 'arbetar- och bonderegering'?

Kronstadtmatroserna hade aktivt medverkat till en sådan regeringsbildning. De hade skyddat den mot alla kontrarevolutionens attacker. Och de inte bara skyddade Petrograds portar – världsvolutionens hjärta – utan bildade också militära förband för de otaliga fronterna mot vitgardisterna, alltifrån Kornilov till generalerna Judienitj och Nekliudov.

Nu vill man att ni skall tro att samma Kronstadtmän helt plötsligt blev revolutionens fiender. 'Arbetar- och bonderegeringen' anklagade Kronstadtrebellerna för att vara ententens agenter, franska spioner, bourgeoisins anhängare, socialrevolutionärer, mensjeviker, etc., etc. Det är underligt att Kronstadtborna utan vidare blev farliga fiender precis på samma gång som den verkliga faran, den väpnade kontrarevolutionens generaler, omintetgjordes – precis på samma gång som landets återuppbyggande måste ta form – precis på samma gång som folket började tänka på att smaka oktobers frukter – precis på samma gång som det gällde att framställa tingen i deras rätta ljus, att visa upp det politiska färdgodset (d.v.s., det var inte längre frågan om att utfärda löften utan att hålla dem). Folk började upprätta bokslut över de revolutionära framstegen vilket var något som man inte vågat drömma om att göra under inbördeskriget. Ändå är det just då som Kronstadtborna befins vara fiender. Vilket brott hade då Kronstadt begått mot revolutionen?

När inbördeskriget bedarrade menade Petrograds arbetare, att det var deras rätt att påminna stadens sovjet om, att tiden nu var mogen att uppfylla ekonomiska skyldigheter och låta en fredsregim avlösa krigsregimen.

Petrogradsovjeten ansåg denna ofarliga och betydelsefulla uppfordran vara kontrarevolutionär. Den inte bara förblev döv och stum inför kraven utan började också tillgripa husundersökningar hos och arresteringar av arbetare med förklaringen att dessa var spioner och ententens agenter. Sovjetbyråkraterna hade korruperats under inbördeskriget, då ingen vågade motsätta sig dem. De insåg inte att förhållandena hade förändrats.

Arbetarna svarade med strejker. Petrogradsovjetens ursinne blev då likt ett vilddjurs. Med hjälp av sina opritjiniker²⁰ upprätthöll de arbetarnas hunger- och utmattningstillstånd. De höll dem i ett järngrepp och tvingade dem att arbeta genom att tillgripa alla slag av våldsmiddel. Trots den sympati rödarmisterna och matroserna kände för arbetarna, vågade de inte ingripa till deras försvar. Men den här gången lyckades 'arbetar- och bonderegeringen' inte lura Kronstadt, som – om än något sent – fick reda på hur saker och ting verkligen förhöll sig i Petrograd.

Ni har alltså rätt, brittiska kamrater, när ni påstår att Kronstadtrevolten inte var resultatet av någon särskild individs aktivitet.

Jag skulle också gärna vilja veta mer om det stöd från utländska och inhemska kontrarevolutionära organisationer, som det påstås att Kronstadt fick! Jag upprepar: Revolten provocerades inte av någon politisk organisation. Jag tvivlar på att det ens fanns sådana i Kronstadt. Revolten bröt ut spontant och uttryckte massornas egna, såväl civilbefolkningens som garnisonens, önsknings.

²⁰ Opritjinikerna var på en och samma gång Ivan den förskräckliges livvakt och högsta politiska polismakt. Under de sju år (1565-72) de existerade, utmärkte de sig genom sin grymhet.

Detta framgår av de antagna resolutionerna och av Provisoriska Revolutionskommitténs sammansättning, där man inte kan skönja något dominerande inflytande från ett enda antisovjet-parti. Kronstadborna menar, att allt som hände där dikterades av stundens omständigheter. Rebellerna satte inte sin lit till någon. Inte ens till Provisoriska Revolutionskommittén eller till delegatförsamlingarna eller till någonting som helst. Detta var något som aldrig ifrågasattes. Provisoriska Revolutionskommittén försökte inte heller missbruka sin ställning, trots att det varit möjligt. Kommitténs enda uppgift var att uppfylla folkets önskemål. Om detta var bra eller dåligt? Det är inte min sak att avkunna den domen!

Sanningen är den att massorna ledde kommittén och inte tvärtom. Bland oss fanns inga politiker av den välkända sort, som allskådar tre arsjiner²¹ i djupet, vet precis vad som skall göras och hur man skall kunna få det mesta ut ur varje situation. Kronstadborna handlade utan tillgång till några förutfattade planer eller program – deras väg utstakades efter omständigheterna och inom ramen för de antagna resolutionerna. Vi var avskurna från hela världen. Vi visste inte vad som hände utanför Kronstadt, varken i Ryssland eller utomlands. Det är möjligt, att det fanns de som drog upp sina egna ritningar för vårt uppror – sådana finns det ju alltid. De kastade bort sin tid. Det är meningslöst att spekulera i vad som kunde ha hänt. Men en sak är säker: Kronstadborna ville inte se initiativet glida dem ur händerna.

I sina publikationer anklagar kommunisterna oss för att ha accepterat ett erbjudande om livsmedel och medicin från ryska Röda Korset i Finland. Vi erkänner, att vi inte såg något fel i att acceptera ett sådant erbjudande. Såväl Provisoriska Revolutionskommittén som delegatförsamlingen biföll det. Vi ansåg Röda Korset vara en filantropisk organisation, vars opartiska hjälp inte kunde göra oss någon skada. När vi beslöt att låta Röda Korsdelegationen angöra Kronstadt, förde vi delegationen med förbundna ögon till våra högkvarter. Vid vårt första möte med delegaterna lät vi dem förstå, att vi tacksamt tog emot deras hjälp som en filantropisk organisations hjälp, men att vi ansåg oss själva befriade från några åtaganden gentemot dem. Vi biföll deras begäran om att få lämna kvar en permanent representant i Kronstadt med uppgift att tillse, att de ransoner som skulle sändas till oss, kom kvinnor och barn till godo i föreskriven omfattning.

Deras representant, Vilken – en f.d. marinofficer, blev kvar i Kronstadt. Han stod under ständig bevakning och kunde inte ens kliva ut i farstun utan vårt medgivande. Vilken risk kunde väl denne man representera? Han fick inte se någonting utan beslut av garnisonen och Kronstadts civilbefolkning.

Är det detta som menas med 'den internationella bourgeoisins hjälp'? Eller bestod den kanske av det faktum att Viktor Tjernov sände oss sina hälsningar? Är det detta som menas med 'såväl den ryska som den internationella kontrarevolutionens stöd'? Tror ni verkligen att Kronstadborna stod redo att kasta sig i famnen på ett antisovjet-parti? Kom ihåg att rebellerna, när de fick erfara att högerflygeln börjat dra upp planer för deras uppror inte tvekade att varna arbetarna härför. Kom ihåg den artikel i *Kronstadt hvestija* den 6 mars som bar titeln 'Herrar eller Kamrater'.

²¹ arsjin – ryskt längdmått (771,12 cm).

Karta

Kronstadt och östra kusten av den finska havsviken

Den sista sovjeten

Vad innebar egentligen Kronstadtresningen om man tar med allt i räkningen? Var den ett kontrarevolutionärt uppror? Var den en revolt utan medvetet kontrarevolutionära mål men förutbestämd att slå in dörrarna till kontrarevolutionen? Eller var den helt enkelt ett försök från arbetarmassornas sida att förverkliga några av oktobers löften? Var revolten oundviklig? Och var dess blodiga slut också oundvikligt? Vi kommer att ägna återstående delen av vår framställning till att försöka besvara dessa frågor.

Trotskij's beskyllningar

De beskyllningar som bolsjevikerna 1921 framförde mot Kronstadt är de samma som Puchov har att komma med i sin 1931 publicerade bok. Trotskij upprepade dem. Trotskisterna upprepar dem än idag.

Trotskij's attityd till Kronstadtfrågan var emellertid alltid en smula vacklande och tafatt. Han framförde sina beskyllningar styckevis och delt istället för att uttala dem en gång för alla. När han 1937 för första gången skrev om Kronstadt (i sina böcker om ryska revolutionen nämnde han knappt frågan), började han med att säga att "landet var drabbat av hungersnöd och

Kronstadtmatroserna krävde privilegier. Myteriet motiverades av deras önskan om privilegierade ransoner”.²² Något sådant krav framställdes aldrig av Kronstadtborna. I sina senare skrifter tog Trotskij, efter att tydligen ha läst på bättre, tillbaka just denna beskyllning. Vad som kvarstår är emellertid det faktum, att hans offentliga beskyllningar började med en lögn.

I en artikel i den belgiska tidningen *Lutte Ouvrière* (26 febr 1938) skrev Trotskij:

Ur klassynpunkt sett, och – detta är inget angrepp på eklektikerna – det är det synsätt som förblir såväl politikens som historiens fundamentala kriterium, är det synnerligen viktigt att jämföra Kronstadtbefolkningens uppträdande med Petrogradbefolkningens under dessa kritiska dagar. Också i Petrograd hade den bästa delen av arbetarklassen uttunnats. Hungern och kylan i den forna huvudstaden var t.o.m. bistrare än i Moskva ... Kronstadtrebellernas tidning talade om barrikader i Petrograd, om tusentals mördade.²³ I hela världspressen kunde man läsa detsamma, men i själva verket hände det rakt motsatta. Petrograds arbetare attraherades inte utan stöttes tillbaka av Kronstadtopproret. Ställningstagandena höll sig helt inom klassgränsernas ram. Arbetarna visste omedelbart med sig, att Kronstadtrebellerna hörde hemma på andra sidan barrikaden och gav regeringen sitt stöd.

Återigen far Trotskij med uppenbar lögn. Vi har tidigare påvisat hur strejkerna *började* i Petrograd och hur Kronstadt följde upp dem. Det var mot de strejkande i Petrograd, som regeringen organiserade en generalstab – försvarskommittén. Förtrycket riktades först mot Petrogradarbetarna och deras demonstrationer genom att tillkalla beväpnade kursantijförband.

Men i motsats till Kronstadtmatroserna hade Petrograds arbetare inga vapen och kunde således inte försvara sig. Det militära kväsandet av Kronstadt injagade sannerligen skräck i Petrogradarbetarna och ställningstagandena berodde inte på ”klassgränsens ram” utan på de respektive förtryckarorganens styrka. Att Petrograds arbetare inte följde Kronstadts, bevisar inte att de inte sympatiserade med dem. Precis som det faktum att det ryska proletariatet några år senare underlät att följa de olika ”oppositionerna” inte bevisar att det stod på Stalins sida! Vad det vid sådana tillfällen var fråga om, var de konfronterande krafternas respektive styrka.

I samma artikel upprepar Trotskij, från en revolutionär synpunkt, att Kronstadtfolket var urvattnat. Han menar att medan 1917 och 18 års Kronstadt-matros stod på en mycket högre ideologisk nivå än röda armén, var det motsatta fallet 1921. Hans argument vederläggs emellertid av officiella dokument från röda armén, vilka tvärtom tillstår att den kronstadtska sinnesstämningen hade genomsyrat stora delar av armén.

Trotskij kritiserar dem som angriper honom i Kronstadtfrågan för att komma med försenade anmärkningar. ”Kronstadtkampanjen”, säger han, ”förs på sina ställen med outtröttlig energi. Man skulle kunna tro att allt detta hände igår och inte för sjutton år sedan!” Sjutton år är emellertid en mycket kort tid i vilket historiskt sammanhang som helst. Vi godtar inte påståendet att talet om Kronstadt ”frammanar de egyptiska faraonernas dagar”. Det syns oss vidare logiskt att söka några av den stora ryska katastrofens rötter i denna framträdande och symptomatiska episod. Låt oss inte glömma att den härrör sig från en tid, då förtrycket av de ryska arbetarna inte utövades av en eller annan Stalin utan av bolsjevismens grädda, av Lenin och Trotskij själva. Att allvarligt diskutera Kronstadt-revolten är således inte, som Trotskij påstår, ”att vara ute efter att diskreditera den enda sant revolutionära riktningen, den enda riktning som aldrig bespottat sin fana, som aldrig kompromissat med fienden, den enda riktning som representerar framtiden”.

²² *Oppositionens Bulletin* nr 56-57 (på ryska).

²³ Att Kronstadts tidning, *Isvestija*, någonsin talade om ”tusentals mördade i Petrograd” är lögn.

Under dessa 17 år efter Kronstadthändelserna gjorde Trotskij aldrig avkall på sin fientlighet gentemot rebellerna. I avsaknad av argument tillgrip han rent sladder. Han berättar för oss att ”demoraliseringen hade tagit sig väldiga proportioner i Kronstadt, där garnisonen inte gjorde annat än levde högt på det förflutna. När situationen blev i det närmaste outhärdlig i det svältande Petrograd, diskuterade politbyrån många gånger huruvida man skulle ta ett internt lån från Kronstadt, där det fortfarande fanns alla sorters gamla lager. Men Petrograddelegaterna svarade: 'De kommer inte att ge oss någonting av egen fri vilja. De spekulerar i kläder, kol, bröd, för i Kronstadt har hela det gamla paket stuckit upp sina huvuden igen.'”

Detta argument om ”alla sorters gamla lager” låter föga förtroendeingivande. Man behöver bara erinra sig det ultimatum (se ovan) som Petrograds försvarskommitté den 5 mars ställde till Kronstadt: ”Ni kommer att tvingas att kapitulera. Kronstadt har varken bröd eller bränsle.” Man frågar sig vad som under tiden hänt med de påstådda gamla lagren?

I *Kronstadt Isvestija* finns ytterligare upplysningar härom. Där tillkännages att mot uppvisande av ransoneringskupongerna 5 och 6 erhöll barn 1 pund torkad potatis. Den 8 mars utdelades fyra liter havre att räcka i fyra dagar – och den 9 mars ett kvarts pund svarta skorpor; delvis bakade på potatismjöl. Den 10 mars beslöt metallarbetarnas regionala kommitté att ställa det hästkött, till vilket dess medlemmar var berättigade till allmänt förfogande. Under upproret utdelades också en burk kondenserad mjölk per person, vid ett tillfälle några köttkonserver och slutligen (endast till barnen) ett halvt pund smör.

Detta är utan tvivel det som Trotskij kallar ”alla sorters gamla lager”! Och enligt honom skulle man kunna ha lånat ur dem för att lindra den ryska hungersnöden. Vad som bör tilläggas är, att dessa ”lager” före upproret var i händerna på kommunistfunktionärer, vilka var de enda som kunde ha beslutat om det föreslagna ”lånet”. Den menige matrosen, upprorsmannen, hade inga möjligheter att – även om han så ville – motsätta sig lånet. Det var det om ”lagren” – ett förtal som är belysande för de flesta av de beskyllningar som riktades mot Kronstadt.

Att tillgripa sådana argument i en seriös diskussion (och medvetet ersätta en sådan diskussion med en polemik om den spanska revolutionen) avslöjar en grundläggande blotta: Bolsjevikerna saknar verkliga argument i fråga om Kronstadt (ty Trotskij var inte centralfiguren i krossandet av Kronstadt – hela operationen leddes av Lenin och politbyrån). Arbetaroppositionen måste även den axla sitt ansvar. Enligt vittnesmål från utländska kommunister, som vid tiden för resningen befann sig i Ryssland, samtyckte inte Arbetaroppositionen till de åtgärder som vidtogs mot rebellerna. Men den vågade inte öppna sin mun till Kronstadts försvar. Det fanns vid 10:e partikongressen ingen som protesterade mot nedslaktningen av upprorsmännen. Arbetaren Lutinov, framträdande medlem av sovjeternas centrala exekutivkommitté och en av Arbetaroppositionens ledare, sändes till Berlin i mars 1921 på ett diplomatiskt uppdrag (som i själva verket var en form för politisk exil). Han förklarade att ”de underrättelser som utomlands publiceras om Kronstadt-händelserna är synnerligen starkt överdrivna. Sovjetregeringen är tillräcklig mäktig för att göra slut på rebellerna. Operationens långsamhet förklaras av att man vill skona Kronstadts civilbefolkning” (*L'Humanité*, 18 mars 1921)²⁴

Trotskij har ännu ett argument mot rebellerna: han anklagar dem för, att ha försökt dra växlar på sitt revolutionära förflutna. Detta är ett minst sagt farligt argument för den som själv står i opposition. Stalin använde det mot Trotskij och de gamla bolsjevikerna. Det var först senare som Stalin skulle komma att anklaga dem för att, från själva början av revolutionen, ha varit

²⁴ Lutinov begick i maj 1924 självmord i Moskva.

den internationella bourgeoisins agenter. Under maktkampens första år medgav han att Trotskij gjort revolutionen stora tjänster, men att han sedan rättat in sig i kontrarevolutionens led. Man får döma en människa efter vad hon är. Mussolini var ett kärt återkommande exempel. Det finns emellertid mycket som Trotskij inte förmår förklara. Han kan inte förklara hur det kom sig att Kronstadt och hela röda flottan berövade regeringen sitt ideologiska stöd. Han kan inte förklara den sinnesstämning, som rådde bland de *kommunistiska* elementen i flottan under diskussionerna om fackföreningarna. Han kan inte förklara deras attityd under valen vid 8:e allryska sovjetkongressen eller under Baltiska flottans andra kommunistiska konferens, som ägde rum vid upprorets början. Det är emellertid kring dessa nyckelproblem som diskussionen bör försiggå. När Trotskij försäkrar att alla som stödde regeringen var sant proletära och progressiva, medan alla andra representerade böndernas kontrarevolution, är vi i vår fulla rätt att fordra att han som stöd för sina påståenden presenterar en seriös faktaanalys. Framtida händelser skulle visa att revolutionen förts in på ett spår som ledde till avgrunden. Ett spår som först ledde till kompromissandet med revolutionens sociala, politiska och moraliska erövringar och senare till deras omintetgörande. Den grundläggande frågan är denna: Representerade Kronstadtrevoltens verkligen ett försök att föra in revolutionen på ett nytt spår? Alla andra problem bör betraktas som sekundära och som verkningar av detta grundläggande problem. Kronstadtrevoltens krossande innebar i och för sig inte det avbrott, som förändrade revolutionens kurs. Enligt vår åsikt bestod detta i de politiska metoder som användes mot Kronstadt och som i stor omfattning tillämpades i hela Ryssland, vilka bidrog till att på den sociala revolutionens ruiner uppfördes en oligarkisk regim, som inte hade någonting gemensamt med revolutionens ursprungliga idéer.²⁵

Bolsjevikernas förklaringar

1921 påstod bolsjevikregeringen att Kronstadt hade revolterat enligt en i förhand uppgjord plan. Denna speciella tolkning baserade sig på en notis i vissa franska tidningar (*Le Matin*, *L'Echo de Paris*) den 15 februari, vilken tillkännagav upproret och menade att det leddes av ententen.

Det var detta som gjorde det möjligt för Lenin att på 10:e partikongressen säga:

Den politiska maktens överförande från bolsjevikerna, så diffus är helheten hos de politiska grupper som försökte gripa makten i Kronstadt. Utan tvivel spelade vitgardistiska generaler – det vet ni alla – en stor roll i detta. Det är till fullo bevisat. Paristidningarna tillkännagav ett myteri i Kronstadt två veckor före händelserna i Kronstadt.

Det ligger ingenting anmärkningsvärt i sådana falska underrättelser om Ryssland; de publicerades före, under och efter Kronstadthändelserna. Hela världsbourgeoisin var den ryska revolutionens obestriddliga fiender och överdrev alla dåliga nyheter från Ryssland. Baltiska flottans andra kommunistiska konferens hade just antagit en uppseendeväckande resolution, som var kritisk mot det politiska ledarskapet inom flottan. Ett sådant faktum kan utan vidare ha överdrivits av borgarpresen, som hade för vana att förväxla verkligheten med

²⁵ I sitt sista verk, som skrevs i skuggan av den ojämna kampen mot dödsfienden, åstadkom Trotskij något som för honom innebar en stor ansträngning till objektivitet. Han skrev så här om Kronstadt:

”Den stalinistiska historieförfälskningens skola är inte den enda som idag grasserar i rysk historia. Inte så lite av dess innehåll baserar sig på vissa ogrundade och sentimentala legender, t.ex. de ruskiga historierna om Kronstadt, Machno och andra revolutionsepisoder. Vad Sovjetregeringen mot sin vilja gjorde i Kronstadt var en tragisk nödvändighet. Därmed är nog sagt, ty den revolutionära regeringen kunde naturligtvis inte 'skänka' de upproriska matroserna den fästning, som skyddade Petrograd, bara för att några dubiösa anarkister och social-revolutionärer försvarade en revolt från en handfull reaktionära bönder och soldater. Samma sak gäller Machno och andra potentiellt revolutionära element, som kanske menade väl, men oeftergivligen handlade fel.” Trotskij: *Stalin*, Hollis & Carter. 1947. Sid. 337, (ö.a.)

sitt eget önsketänkande. Att grunda en beskyllning på ett sådant "bevis" är oantagligt och omoraliskt.

Trotskij tog 1938 tillbaka denna beskyllning. I den redan nämnda artikeln hänvisar han emellertid sina läsare till John G. Wrights, en amerikansk trotskist, studie över Kronstadt-upproret. I en artikel i *New International* (feb. 1938) tar mr Wright återigen upp påståendet att med tanke på att pressen den 15 februari tillkännagett revolten så måste den varit förhandsplanerad. Han skriver: "Sambandet mellan Kronstadt-revolten och kontrarevolutionen framgår inte bara av utsagorna från bolsjevismens fiender utan bevisas av ovedersägliga fakta." Vilka ovedersägliga fakta? Återigen ... notiser ur borgarpressen (*Le Matin*, *Vossische Zeitung*, *The Times*), som spred falska uppgifter före och under upproret.

Intressant är att dessa argument inte kom till stor användning just under själva striden utan först årtal senare. Om bolsjevikregeringen *just då* hade *bevis* för dessa påstådda kontakter, varför rannsakades i så fall inte rebellerna offentligt? Varför avslöjades inte upprorets "verkliga" orsaker för Rysslands arbetarmassor? Det fanns inga bevis.

Det påstås också att Nya Ekonomiska Politiken, om den införts i tid, skulle kunna ha stoppat upproret. Men som vi just påvisat: upproret utvecklades inte efter en förutbestämd plan. Ingen visste att det nödvändigtvis måste äga rum. Vi har ingen teori om folkrörelser exakta tidsinställning och utveckling. Det är alltså mycket möjligt att revolten under andra ekonomiska och politiska villkor än de som rådde våren 1921 aldrig brutit ut. Å andra sidan kunde den brutit ut i en annan form, någon annanstans, t.ex. i Nijni-Novgorod, där det samtidigt med den omfattande Petrograd-strejken växte fram en betydande strejkrörelse. De speciella förhållandena i flottan och Kronstadts revolutionära förflutna hade otvivelaktigen en viss verkan, men man kan inte med säkerhet säga exakt hur betydande denna verkan var. Samma gäller i hög grad påståendet att "om NEP hade införts några månader tidigare skulle det aldrig blivit någon Kronstadtrevolt".

NEP proklamerades samtidigt som rebellerna massakrerades, det medges, men härav följer på intet sätt att NEP motsvarade matrosernas krav. I *Isvestija* av den 14 mars kan man finna ett karaktäristiskt stycke i denna fråga. Rebellerna förklarade, att "Kronstadt kräver inte handelsfrihet utan verklig sovjetmakt". Också de strejkande i Petrograd krävde marknadernas återinförande och avlägsnande av milisspärrens men fastslog likaledes, att handelsfriheten i sig inte skulle lösa deras problem.

NEP motsvarade några av Kronstadtbornas och de strejkande Petrogradarbetarnas krav så tillvida att den ersatte tvångsleveranserna av livsmedel med naturaskatt och så tillvida att den återinförde den interna handeln. I och med NEP upphörde alla beslagtagnanden; godtyckliga eller ransonerande. Småhandlare kunde saluföra sina produkter på de öppna marknaderna, vilket bidrog till att den svåra hungersnöden lindrades. NEP framstår först och främst som en säkerhetsåtgärd.

Men NEP gav landets kapitalistiska element fritt spelrum precis i det ögonblick som enpartidiktaturen berövade proletariatet och jordbruksarbetarna alla försvarsmöjligheter mot sådana kapitalistiska krafter. "Den klass som utövar diktaturen är i själva verket berövad alla de mest elementära politiska rättigheterna", förklarade *Arbetarsanning*, en oppositionell kommunistgrupp, 1922. En annan oppositionell riktning, *Arbetargruppen*, karaktäriserade situationen sålunda: "Arbetarklassen är fullständigt berövad sina rättigheter – fackföreningarna har blivit döda verktyg i funktionärernas händer."

Detta har sannerligen inget att göra med Kronstadtrebellernas krav. De föreslog tvärtom åtgärder, som skulle återge stats- och lantarbetarna deras rätta plats i den nya regimen. Bolsjevikerna tillmötesgick enbart Kronstadt-programmets minst väsentliga krav (de som stod

på 11:e plats i rebellresolutionen). Det grundläggande kravet, kravet på arbetardemokrati, lämnades helt utan avseende.

Detta i Petropavlovskresolutionen framförda krav var varken utopiskt eller riskfyllt. Vi är på denna punkt oense med Victor Serge, som i *La Revolution Proletarienne* (10 september 1937) påstod att ”samtidigt som matroserna slogs intill döds, förde de fram ett krav som – just då – var synnerligen riskfyllt – om än alltigenom sant och uppriktigt revolutionärt: kravet på fritt valda sovjeterna ... de ville släppa lös en renande tornado men i själva verket skulle de ha slagit upp dörrarna på vid gavel för böndernas kontrarevolution; de vita och den utländska interventionen skulle inte varit sena att dra nytta härav ... Det upproriska Kronstadt var inte kontrarevolutionärt, men dess seger skulle oundvikligen ha lett till kontrarevolution”. I motsats till Serges försäkringar är vi övertygade om att matrosernas krav var fyllda av djup politisk visdom. De var inte framsprungna ur någon abstrakt teori utan ur en djup medvetenhet om ryska livsvillkor. På intet sätt var de kontrarevolutionära.

Rosa Luxemburg och bolsjevikerna

Det är i detta sammanhang av intresse att erinra om vad Rosa Luxemburg, en över hela världen som framträdande socialist respekterad politisk personlighet, redan 1918 skrev om de demokratiska bristerna inom ryska revolutionens ledning.²⁶

”Det (är) ett klart och obestridligt faktum”, skrev hon, ”att utan en fri och ohämmad press, utan ohindrat förenings- och församlingsliv just breda folkmassors välde är fullkomligt otänkbart ... de jätteuppgifter bolsjevikerna modigt och beslutsamt tog itu med krävde den intensivaste politiska skolning av massorna och samling av erfarenhet.

Frihet endast för regeringens anhängare, endast för ett partis medlemmar – de må vara aldrig så talrika – är ingen frihet. Frihet är alltid den annorlunda tänkandes frihet. Inte på grund av någon 'rättfärdighets'-fanatism utan därför att allt det lärande, gagneliga och renande i den politiska friheten hör ihop med detta och dess verkan uteblir om 'friheten' blir ett privilegium. Vi har aldrig varit avgudatjänare åt den formella demokratin”, fortsatte hon, ”det betyder bara, att vi alltid skilde den sociala kärnan i den *borgerliga* demokratin från dess politiska form ... Det är proletarietets historiska uppgift, när det kommer till makten, att i stället för den borgerliga demokratin skapa socialistisk demokrati, inte att avskaffa alla demokrati ... denna (proletarietets) diktatur består i *sättet att använda demokratin*, inte i dess *avskaffande* ... denna diktatur måste vara *klassens* verk och inte en liten ledande minoritets i klassens namn ... Men med det politiska livets undertryckande i hela landet måste också livet i sovjeterna allt mera förlamas. Utan allmänna val, ohämmad press- och församlingsfrihet, fri meningskamp, utdör livet i varje offentlig institution, blir ett skenliv där byråkratin ensam förblir det aktiva elementet.”

Vi har uppehållit oss vid dessa citat för att visa att Rosa Luxemburg i sina utlåtanden om behovet av demokrati gick mycket längre än Kronstadtrebellerna. De begränsade sina demokratiska krav till proletariet och lantarbetarna. Rosa Luxemburgs kritik av ryska revolutionen framfördes 1918, medan inbördeskriget pågick för fullt – Petropavlovsk-resolutionen röstades igenom när den väpnade kampen praktiskt taget var över.

Skulle någon på basis av Rosas kritik våga kritisera henne för att ha stått i maskopi med den internationella bourgeoisin? Varför stämplas då Kronstadtmatrosernas krav som ”riskfyllda” och oundvikligen ledande till kontrarevolution? Har inte händelsernas utveckling till fullo rättfärdigat både Kronstadtrebellerna och Rosa Luxemburg? Hade inte Rosa Luxemburg rätt, då hon framhöll att arbetarklassens uppgift var att utöva arbetarklassens makt och inte ett partis eller en klicks diktatur? Rosa Luxemburg talade om arbetarklassens makt som försiggående ”i den bredaste offentlighet, under det mest aktiva ohämmade deltagande av folkmassorna, i oinskränkt demokrati”.

²⁶ Luxemburg, Rosa: *Den Ryska Revolutionen*.

En tredje sovjetrevolution

Kronstadtrebellerna hade säkerligen, när de framförde sina demokratiska krav, aldrig hört talas om Rosa Luxemburgs skrivelser. Vad de däremot hört talas om var Sovjetrepublikens första konstitution, antagen den 10 juli 1918 vid 5:e allryska sovjetkongressen. Artiklarna 13, 14, 15 och 16 i konstitutionen tillförsäkrade alla arbetare vissa demokratiska rättigheter (trossfrihet, församlingsfrihet, föreningsfrihet, tryckfrihet). Syftet med dessa artiklar var att förhindra att en viss grupp eller ett visst parti erhöll särskilda privilegier (artiklarna 22 och 23).

Samma konstitution slog fast att ingen arbetare kunde berövas sin röst- eller kandidaturrätt, förutsatt att han uppfyllde de i artiklarna 64 och 65 stipulerade villkoren, d.v.s. förutsatt att han inte använde sig av andras arbetskraft eller levde på inkomst, annan än den han förtjänat genom eget arbete.

Från själva början bröt bolsjevikerna mot denna konstitution – eller snarare, de såg till att dess bestämmelser aldrig sattes i verket. Rosa Luxemburgs kritik formulerades bara några månader efter att konstitutionen antagits. När matroserna 1921 krävde ett verkligt tillämpande av de rättigheter de erhållit 1918, stämplades de som ”kontrarevolutionärer” och som ”den internationella bourgeoisins agenter”. Sexton år senare skulle Victor Serge påstå, att rebellernas krav oundvikligen skulle ha medfört en kontrarevolution. Så djupt trängde alltså de bolsjevistiska attityderna beträffande demokratins risker!

Sovjetrepublikens grundlag är en juridisk summering av oktoberrevolutionens ideologi. Mot slutet av inbördeskriget var dessa idéer så till den grad undanskuffade, att det skulle behövs en tredje revolution för att de skulle ha kunnat återinföras och tillämpas i vardagslivet. Detta är den mening som Kronstadt-rebellerna lägger i sitt uttryck ”den tredje revolutionen”. I sin *Isvestija* skrev de den 8 mars: ”Den tredje revolutionens grundsten har lagts i Kronstadt. Detta kommer att slå sönder de sista bojor som fortfarande fjättrar de arbetande massorna och bereda vägen för en ny socialistisk skapelse.”

Vi kan inte med säkerhet säga, att det varit möjligt att rädda oktobers erövringar med demokratiska metoder. Vi kan inte med säkerhet säga, att landets ekonomiska situation och dess markanta bondekaraktär verkligen lämpade sig för det första försöket att bygga socialismen. Detta är problem värda att diskutera, men sanningssökarnas uppgift är att utan omskrivningar fastslå fakta. Det räcker inte med att skapa en högdraget vetenskaplig atmosfär i syfte att bortförklara historiska fenomen.

Trotsky hade inga svårigheter med att utveckla sin uppfattning om den byråkratiska utveckling, som hade kvävt allt verkligt liv i sovjetstatens institutioner. I *Den förrådade revolutionen* påstår han, att en av de väsentliga orsakerna var att från röda armén tilläts officerare hade kommit att besitta höga poster i de lokala sovjeterna och införde militärmetoder i dem, medan folket ännu utmattat följde den förlängda revolutionära omvälvningen. Detta ledde uppenbart till byråkratins födelse. Trotsky avstår från att erinra om hur han själv försökte införa just dessa metoder i fackföreningarna. Var det för att rädda proletariatet från fortsatt utmattning? Och om nu proletariatet var så medtaget, hur kom det sig då att det fortfarande förmådde utkämpa verkligt genomgripande generalstrejker i de största och högst industrialiserade städerna? Och om nu partiet fortfarande var den sociala revolutionens verkligt drivande kraft, hur kom det sig då att det inte stödde proletariatet mot den nyfödda, men redan mäktiga, byråkratin – i stället för att skjuta ner arbetarna vid en tid då deras energi hade väsentligen reducerats av ett tre års imperialistiskt krig följt av ett treårigt inbördeskrig?

Varför identifierade kommunistpartiet sig självt med den auktoritära staten? Svaret är, att kommunistpartiet inte längre var något revolutionärt, inte längre något proletärt, parti. Och det var just detta, som Kronstadt-borna anklagade det för. Det är deras storhet att ha sagt allt detta

1921 – när situationen fortfarande hade kunnat ändras – och att inte ha väntat 15 år, då nederlaget sedan länge var oundvikligt.

Den ryska byråkratin är lika gammal som den ryska staten; den har så gott som blivit Rysslands ärftliga födslomärke. När bolsjevikerna kom till makten, övertog de inte bara själva den tsaristiska byråkratin utan också dess anda, dess atmosfär. De borde insett, att i och med att staten utvidgade sina funktioner till att omfatta även ekonomiska affärer, i och med att den blev allt naturligt välstånds och hela industrins ägare, uppstod en *omedelbar* risk att den byråkratiska sinnesstämningen skulle återupplivas och hastigt utvecklas.

När en läkare behandlar en patient för en ärftlig åkomma tar han ärftligheten med i beräkningen och rekommenderar vissa försiktighetsåtgärder. Vilka försiktighetsåtgärder vidtog bolsjevikerna i kampen mot de byråkratiska tendenser, som redan under revolutionens första år kunde skönjas? Vilka andra åtgärder kunde de vidtagit än tillåtandet av en mäktig demokratisk luftväxling, som sopade undan hela den gamla atmosfären, och uppmuntrandet av de arbetande massornas rigorösa och effektiva kontroll?

En viss form av kontroll upprätthölls, det är sant. Problemet var att arbetar- och bondeinspektionens kommissariat anförtrodde denna kontroll till just samma byråkratiska typ, vars makt den sökte omintetgöra. Man behöver inte länge leta efter byråkratiseringens orsaker. Dess rötter var djupt förankrade i den bolsjevistiska statsuppfattningen; uppfattningen att staten måste ledas och kontrolleras av ett enda parti, som självt är absolutistiskt och byråkratiskt organiserat. Dessa orsaker förvärrades naturligtvis av Rysslands egna byråkratiska traditioner.

Att beskylla bondeklassen för revolutionens nederlag och för dess byråkratiska förfall är felaktigt. Att förklara alla Rysslands svårigheter med landets agrarekonomiska karaktär vore för enkelt. Det finns folk som på en och samma gång påstår, att dels var Kronstadtrevoltens mot byråkratin en bonderevolt och dels var byråkratin själv av bondeursprung. Att bolsjevikerna med en sådan uppfattning om bondeklassen vågade förespråka den socialistiska revolutionens idé – och i ett agrarland! – är underligt.

Det finns de som påstår, att bolsjevikerna tillgrep handlingar i stil med Kronstadtrevoltens kväsande i hopp om en kommande världsrevolution, vars föregångare de ansåg sig vara. Men en revolution i ett annat land, skulle inte den ha inspirerats av ryska revolutionens anda? Med tanke på den enorma moraliska auktoritet som ryska revolutionen åtnjuter världen över, måste man fråga sig om inte denna revolutions avvikelser skulle kunnat lämna kvar ett bestående intryck på andra länder. En sådan bedömning stöds av åtskilliga historiska fakta. Man kan erkänna omöjligheten i att bygga en sann socialism i ett enda land och ändå hysa tvivel om huruvida bolsjevikregimens byråkratiska missbildningar skulle sopats undan av vindarna från andra länders revolutioner.

Fascismen i sådana länder som Tyskland visar att ett högt kapitalistiskt utvecklingsstadium inte är någon garanti mot framväxten av absolutistiska och autokratiska tendenser. Fastän detta inte är rätta tillfället att behandla det fenomenet, måste vi uppmärksamma den våg av auktoritarianism, som utgår från ekonomiskt högt utvecklade länder och hotar förgöra gamla idéer och traditioner. Det är ett obestridligt faktum, att bolsjevismen moraliskt är förbunden med denna absolutistiska sinnesstämning. I själva verket skapade den möjligheter för framtida tendenser av det slaget. Ingen kan vara övertygad om, att bolsjevismen hade demokratiserats, om en annan revolution brutit ut någon annanstans. Den skulle lika gärna återigen ha kunnat avslöja sina absolutistiska drag.

Låg det då inga verkliga risker i det demokratiska tillvägagångssättet? Fanns det alls ingen anledning att frukta reformistiskt inflytande i sovjeterna, om demokratin fått fria tyglar? Jo,

detta var en betydande risk och vi erkänner det. Men den risken var inte större än den som oundvikligen följde på den okontrollerade diktaturen av ett enda parti, vars generalsekreterare Stalin redan var.²⁷

Det har sagt oss, att landet hade förbrukat alla sina krafter, att det inte längre förmådde stå emot. Landet var utmattat av krig, det är sant. Men det var å andra sidan fullt av konstruktiva krafter, som med iver försökte lära och undervisa sig själva. Inbördeskrigets slut medförde att en ström av arbetare och bönder sökte sig till skolor, arbetaruniversitet och tekniska institut. Bär inte denna läslust vittnesbörd nog om dessa klassers livskraft och motståndsförmåga? I ett land med en sådan utbredd bildningsfattigdom skulle undervisningen i hög grad hjälpt de arbetande klasserna till att verkligen utöva genuin makt.

Men en diktatur verkar av själva sitt väsen förgörande på ett folks skapande förmåga. Trots att regeringen otvivelaktigt försökte undervisa arbetarna, blev undervisningen snart ett privilegium för de partimedlemmar, som var trogna den ledande fraktionen. Fr.o.m. 1921 avlägsnades oavhängigt sinnade element från arbetarfakulteterna och den högre undervisningen. Denna utveckling höll jämna steg med den växande oppositionen inom partiet. Försöket att förverkliga en verklig massutbildning förfuskades alltmer. Uppfyllandet av Lenins profetia, att varenda kock skulle kunna regera staten blev allt mer och mer avlägset.

De revolutionära erövringarna kunde bara fördjupas genom ett aktivt massdeltagande. Varje försök att ersätta massorna med en "elit" kunde inte ha annat än djupt reaktionära återverkningar.

Den ryska revolutionen stod 1921 vid ett vägskäl. Den demokratiska eller den diktatoriska vägen, det var frågan. Genom att sätta likhetstecken mellan den borgerliga och den proletära demokratin fördömde bolsjevikerna i själva verket båda. De försökte bygga socialism ovanifrån genom den revolutionära generalstabens skickliga manövrar. I väntan på den världsrevolution, som inte var för handen, byggde de upp ett statskapitalistiskt samhälle, där arbetarklassen inte längre hade rätt att fatta beslut i de frågor, som berörde dem allra djupast.

Lenin var inte den ende som uppfattade Kronstadtopproret som en käpp i hjulet på sin plan. Både han och de övriga bolsjevikerna var högst medvetna om att det var deras partimonopol som var i fara. Kronstadt skulle ha kunnat öppna vägen till en verkligt proletär demokrati, oförenlig med partiets maktmonopol. Därför föredrog Lenin att förgöra Kronstadt. Han valde ett tarvligt men säkert sätt: lögnerna om att Kronstadt var lierat med bourgeoisin och med den agrara kontrarevolutionen.

När Kuzmin, Baltiska flottans kommissarie, vid Kronstadtmötet den 2 mars slog fast att bolsjevikerna inte skulle lämna från sig makten utan strid, talade han sanning. Lenin måste ha grinat i mjugg åt denne kommissarie, som uppenbart inte förstod den bolsjevistiska moralens och taktikens ABC. Motståndaren måste förgöras politiskt och moraliskt – inte inbjudas till en diskussion med uppriktiga argument. Och förgjorde sina revolutionära motståndare var just vad bolsjevikregeringen gjorde.

Kronstadtrebellerna utgjordes av en grå, formlös massa. Men en sådan massa kan ibland visa sig besitta en häpnadsväckande politisk medvetenhet. Om det bland dem funnits ett antal personer av "högre" politiskt förstånd, skulle upproret aldrig brutit ut, ty sådana personer skulle först förstått att rebellernas krav stod i utomordentlig konflikt med Kremls politik – och sedan att regeringen, just då, kände sig tillräckligt säker i sadeln för att utan medömkan och nåd krossa varje riktning, som uppriktigt vågade motsätta sig dess synpunkter och planer.

²⁷ Ida Mett påstår felaktigt att Stalin var partiets generalsekreterare vid tiden för de händelser hon beskriver. Generalsekreterarposten inrättades först 1922, då Stalin – med såväl Lenins som Trotskijs gillande blev dess förste innehavare, (ö.a.)

Kronstadtmännen var uppriktiga men naiva. I tron på sin saks rättvisa förutsåg de inte motståndarnas taktik. De väntade på undsättning från det övriga landet, eftersom de visste att de gav uttryck för dess krav. De insåg inte att det övriga landet redan befann sig i en diktators järngrepp; en diktatur som inte längre tillät att folket fritt gav uttryck för sina önskemål och fritt valde sina institutioner.

Den stora ideologiska och politiska diskussionen mellan ”realister” och ”drömmare”, mellan ”vetenskapliga socialister” och ”den revolutionära volnitzan”²⁸ utkämpades med vapen i hand. Den slutade år 1921 med ”drömmarnas” politiska och militära nederlag. Men för hela världen skulle Stalin komma att bevisa att detta nederlag också innebar socialismens nederlag på mer än en sjättedel av jordens yta.

Artiklar ur *Kronstadt Isvestija*

De följande artiklarna och notiserna ur *Kronstadt Isvestija* (Isvestija Vremennogo Revoljucionnogo Komiteta Matrosov. Krasnoarmejev i Rabotjitj gor. Kronstadta) har specialöversatts för svenska upplagan från Kool-Oberländers antologi *Dokumente der Weltrevolution*, band 2.

Isvestija utkom med 14 nr, 3-16 mars 1921. Den innehöll olika resolutioner och meddelanden liksom längre teoretiska artiklar. Vi har gjort vårt urval i syfte att komplettera Ida Metts framställning, d.v.s. vi har undvikit artiklar och notiser som hon själv direkt citerar.

Vi anser att dessa artiklar och notiser klart visar var Kronstadt stod. För arbetarklassens makt och mot partiets. Att ”kommunism” och ”kommunisterna” var lika fula ord i Ryssland 1921 som ”Wallenberg” i Sverige 1968 borde kunna få en del att tänka för sig själva. Inte på kommunismen utan på dem som förvandlat den till en förstelnad ideologi och utövar denna ideologis diktatur. Ty i Ryssland rådde aldrig och råder inte proletariats diktatur – blott den proletariska diktaturidéns diktatur.

Ur *Kronstadt Isvestija* nr 1, 3 mars 1921

Till fästningens och staden Kronstadts befolkning! kamrater och medborgare!

Vårt land befinner sig djupt inne i en svår situation. Hunger, kyla och ekonomiskt förfall håller oss nu sedan tre år i ett järngrepp. Kommunistiska partiet, som regerar landet, har tappat kontakten med massorna och visat sig oförmöget att föra landet ur dess allmänna upplösningstillstånd. Det har inte påverkats av de oroligheter som på sistone brutit ut i Petrograd och Moskva och som klart nog bevisar att partiet har förlorat arbetarmassornas förtroende. Det har inte heller tagit hänsyn till de av arbetarna höjda kraven utan betraktar allting som kontrarevolutionära anslag. Detta är ett stort misstag.

Dessa oroligheter, dessa krav, är hela folkets, alla arbetandes, stämma. Alla arbetare, matrosar och rödarmister inser nu klart, att bara genom gemensamma ansträngningar, bara genom alla arbetandes samlade vilja, är det möjligt att tillföra landet bröd, ved och kol, att kläda de nakna och barfotade och att rädda revolutionen ur återvändsgränd. Denna alla arbetandes, röd-armisters och matrosers vilja tog fast form vid garnisonsmötet i vår stad, tisdagen den 1 mars. På detta möte antogs enhälligt resolutionen från första och andra brigadens besättningar. Avslutningsvis beslöts också att ofördröjligen genomföra nyval till sovjeten. Dessa val skall genomföras korrekt så att sovjeten verkligen företräder de arbetande och blir ett aktivt och handlingskraftigt organ.

I Bildningens Hus samlades 2 mars detta år delegerade från alla matros-, rödarmist- och arbetarorganisationer. På detta möte föreslogs, att man först skulle utarbeta valordningen för

²⁸ Volnitsa = öppen konferens.

de kommande valen för att sedan skrida till det fredliga reorganisationsarbetet av sovjetordningen. Men eftersom man hade anledning nog att frukta repressalier, och också till följd av regeringsföreträdarnas hotfulla tal, beslöt mötet att bilda en Provisorisk Revolutionskommitté samt att utrusta den med alla erforderliga fullmakter för stadens och fästningens förvaltande.

Provisoriska Kommittén har sitt säte på slagskeppet ”Petropavlovsk”.

Kamrater och medborgare! Det gäller således för Provisoriska Kommittén att inte en droppe blod spills. Den har vidtagit särskilda åtgärder för att upprätthålla revolutionär ordning såväl i staden och fästningen som i fortet.

Kamrater och medborgare! Lägg inte ned arbetet. Arbetare, bliv vid era arbetsbänkar, matrosar och rödarmister, bliv vid era enheter och på fortet. Alla sovjetmyndigheter och deras anställda skall fortsätta sitt arbete. Provisoriska Revolutionskommittén vädjar till alla arbetar- och marinorganisationer, till alla marin- och arméenheter likaväl som till varje enskild medborgare att ge den sitt yttersta stöd och största möjliga hjälp. Provisoriska Revolutionskommitténs uppgift består i att genom gemensam, endräktig, ansträngning i staden och fästningen skapa förutsättningar för genomförandet av korrekta och representativa val till den nya sovjeten.

Alltså kamrater, till lugn och ordning, till disciplin, till ett nytt rättvist socialistiskt uppbyggnadsarbete till alla arbetandes väl.

Kronstadt 2 mars 1921.

Slagskeppet ”Petropavlovsk”.

Petritjenko, Provisoriska Revolutionskommitténs ordförande

Tukin, sekreterare.

Ur Kronstadt Isvestija nr 2, 4 mars 1921

Förordningar från staden Kronstadts provisoriska revolutionskommitté

Nr 1 – 3 mars 1921, Slagskeppet ”Petropavlovsk”.

Staden Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté beordrar alla myndigheter i staden och på fästningen, att strikt efterfölja alla kommitténs förordningar. Alla myndighetspersoner och deras medarbetare skall förbli på sina platser och fortsätta sitt arbete.

Nr 2 – 3 mars 1921, Slagskeppet ”Petropavlovsk”.

Staden Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté förbjuder alla att lämna staden. I undantagsfall vänder man sig till stadskommendanten. Det åligger flottstabens registreringsavdelning i Kronstadt att tillse att alla permissioner indrages.

Nr 3 – 3 mars 1921.

Provisoriska Revolutionskommittén förbjuder alla egenmäktiga husundersökningar i staden och tillkännager, att intyg som berättigar till husundersökningar och är undertecknade av Provisoriska Revolutionskommitténs ordförande och sekreterare är ogiltiga, om de inte bär slagskeppet ”Petropavlovsk” stämpel.

För husundersökningar hos myndigheter eller vilken som helst partiorganisation förordnas, att ingenting får bortföras eller plundras utan allt skall i egenskap av folkets egendom bibehållas i oskadat skick.

Nr 4 – 3 mars 1921, Slagskeppet ”Petropavlovsk”.

Staden Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté tillkännager att all gatuvistelse efter kl. 11 på kvällen utan Provisoriska Revolutionskommitténs särskilda tillstånd är strängt förbjuden. Detta gäller alla medborgare, matrosar och rödarmister.

Petritjenko, Provisoriska Revolutionskommitténs ordförande
Kilgast, sekreterare ex officio

Ur Kronstadt Isvestija nr 3, 5 mars 1921

Segra eller dö

(Delegatmöte)

Igår, den 4 mars, kl. 6 på kvällen ägde ett möte med delegater från garnisonens militära enheter och fackföreningarna rum i garnisonens klubbhus med anledning av att efterval till Provisoriska Revolutionskommittén skulle företas och av att de lokala tjänsteinrättningarna skulle lämna rapporter om läget med mera. 202 delegater var närvarande. De flesta kom direkt från arbetet.

Mötesordföranden, matrosen Petritjenko, meddelade att Provisoriska Revolutionskommittén är överlupen med arbete och måste tillföras nya krafter.

Till den närvarande kommitténs fem medlemmar måste minst tio nya fogas.

Av de 20 föreslagna kandidaterna valde mötet med överväldigande majoritet följande kamrater: Versjinin, Perepelkin, Kuoplov, Ossosov, Valk, Romanenko, Pavlov, Bojkov, Patrusjev och Kilgast.

Efter valet tog de nya kommittémedlemmarna plats i presidiet.

Därefter mottog mötet Provisoriska Revolutionskommitténs ordförande, matrosen Petritjenkos, utförliga rapport om kommitténs verksamhet från det att den valts t.o.m. gårdagen.

Kamrat Petritjenko underströk såväl den samfälliga garnisonens, fästningens och skeppens, fulla kampberedskap som entusiasmen hos alla tillsammans och var och en, från arbetare till rödarmister och matrosar.

Mötet hälsade de nyvalda kommittémedlemmarna och ordförandens slutord med ett kraftigt bifall.

Därefter gick delegaterna till verket och behandlade först livsmedels- och bränsleförsörjningen. Det visade sig att staden och garnisonen är tillräckligt försedda med både livsmedel och bränsle.

Beträffande arbetarnas beväpning beslöt mötet under ljudligt bifall från arbetarna själva och under tillropen "Vi segrar eller dör" att allmänt beväpna arbetarmassorna och anförtro dem stadens inre försvar, eftersom matroserna och rödarmisterna helst vill göra en aktiv insats i kampavdelningarna.

Vidare beslöts att inom tre dagar förrätta nyval till alla ledande fackföreningsorgan liksom till fackföreningsrådet, som är arbetarnas ledande organ och som kommer att stå i ständig kontakt med Provisoriska Revolutionskommittén .

Därefter gav de kamrater matrosar, som under stor risk slagit sig igenom till Kronstadt från Petrograd, Strelna, Peterhof och Oranienbaum informationsrapporter om läget i dessa orter.

Av deras rapporter framgick att dessa städers befolkning och arbetare av Kommunistiska Partiet lämnats fullständigt ovetande om vad som verkligen skedde i Kronstadt.

Man sprider bara provokativa rykten, enligt vilka ett band allsköns vitgardister och generaler skulle ha skridit till verket. Detta senare meddelande väckte allmän munterhet bland de församlade matroserna och arbetarna.

Mötet försattes i en än hetare stämning, när de över Kronstadt från flygplan kastade ”Kommunistiska Manifesten” upplästes.

”Hos oss finns det bara en general, kommissarien för östersjöflottan, Kuzmin, och han är arresterad” – skallade det från de bakre raderna.

Mötet avslutades med en rad hälsningsbudskap och uppfordringar samt med förklarandet av fullkomligt enig beredskap, att segra eller att dö.

I denna parolls tecken – Seger eller död – står hela mötet.

Ur Kronstadt Isvestija nr 4, 6 mars 1921

”Herrar” eller ”kamrater”

Kronstadtmatroserna och arbetarna har med sina valkiga händer ryckt rodret ur kommunisternas händer och ställt sig själva vid styrratten.

Kraftfullt och säkert länsar de sovjetmaktens skepp mot Petrograd, varifrån de valkiga händernas välde skall breda ut sig över hela det olycksprövade Ryssland. Men var på er vakt, kamrater.

Förstärk er vaksamhet: En klippig ränna leder er in i öppet vatten.

En enda obetänksam vridning på styrratten och skeppet med sin för oss så dyra last – det sociala uppbyggnadsarbetet – kan stöta på grund.

Håll ett vakande öga över kommandobryggan kamrater, ty redan kommer fienden smygande mot er. Ett enda fel och de rycker från er styrratten – och det sovjetiska skeppet sjunker under de tsaristiska lakejernas och borgerliga hantlangarnas skadeglada skratt.

Kamrater, ni firar i detta ögonblick en stor och oblodig seger över kommunisternas diktatur. Men också er fiende firar.

Ert glädjemotiv och deras är emellertid skilda åt.

Ni är besatta av en het åstundan att återupprätta den äkta sovjetmakten, och besjälade av den ädla förhoppningen att tillförsäkra arbetarna fritt arbete och bönderna rätten att fritt förfoga över sin jord och sitt arbetes frukter. Era fiender däremot när förhoppningen att återinföra den tsaristiska piskan och generalernas privilegierade ställning.

Era intressen är skilda från deras och därför är de inte era vägkamrater.

Ni måste bryta kommunisternas makt för att kunna åstadkomma den fredliga uppbyggnaden och det skapande arbetet; de däremot måste störta kommunisterna för att kunna förslava arbetarna och bönderna.

Ni söker friheten, de vill ånyo fjättra er i knektväldets bojar.

Var på er vakt. Låt ingen ulv i fårakläder närma sig kommandobryggan.

Upprop till alla rättskaffens kommunarder

Kamrater vanliga kommunister, se er omkring och ni förstår att vi sjunkit ner i ett fasans träsk. Vi har förpassats ner i detta träsk av varenda liten kommunistisk byråkrat; han som i skydd av sin kommunistiska mask bereder sig varma nästen i vår republik.

Som kommunist uppmanar jag: Jaga bort alla dessa pseudo-kommunister, som förleder er till brodermord. På grund av dem har våra partilösa arbetar- och bondekamrater all rätt att förebrå oss, eftersom vi inte har låtit något läggas oss till last. Jag betraktar den uppkomna situationen med förskräckelse.

Skall vi verkligen låta dessa byråkraters intressen få oss att glömma våra bröders blod? Kamrater, besinna er och låt er inte provoceras av dessa kommunistiska byråkrater, dessa massakeranstiftare. Släng ut dem! En äkta kommunist skall inte påtvinga någon sina idéer utan marschera hand i hand med hela det arbetande folkets massa.

Rozkoli, medlem av RKP (Bolsjeviki)
Spärrskeppet "Narova"

Ur Kronstadt Isvestija nr 5, 7 mars 1921

Spara på strömmen

Det har observerats, att en viss del av befolkningen låter ljuset stå på hela natten eller underlåter att släcka det, när rummen lämnas. Kamrater, tänk på att den kamp vi för, för vi för våra arbetarintressen och måste därför noga spara på bränslet, som vi i så hög grad behöver när sjöfarten snart sätter igång. Spara på den elektriska energin!

Ur Kronstadt Isvestija nr 6, 8 mars 1921

Varför vi kämpar

När arbetarklassen förde oktoberrevolutionen till seger, hoppades den att nå befrielse. Resultatet blev emellertid en ännu större förslavning av den mänskliga individualiteten.

Polismonarkismens makt övergick i kommunisternas obehöriga händer, och i stället för frihet skänkte man arbetarna en ständig fruktan för tjekans tortyrkammare, där illdåden mångfaldigt överträffade tsarregimens gendarmförvaltnings.

Det enda som Sovjetrysslands arbetare skördade efter alla strider och bedrövelser var bajonettstick, kulor och grova åthutningar från tjekans opritjiniker. Arbetarstatens ärorika vapen – hammaren och skäran – ersätter den kommunistiska regeringen i själva verket med bajonetten och fånggallret i syfte att tillförsäkra de kommunistiska kommissariernas och tjänstemännens nya byråkrati ett lugnt och sorglöst liv.

Skändligast och brottsligast är dock det moraliska förslavandet under kommunisterna: de stannade inte upp inför de arbetandes innersta utan tvingade dem att tänka exakt som de själva.

Med hjälp av de statliga fackföreningarna fångslade de arbetarna vid arbetsbänken. Arbetet blev alltså inte till en glädje utan till ett nytt slaveri. Som svar på böndernas protester, som spontant tog sig uttryck i uppror, och arbetarnas, som p.g.a. själva livsvillkoren måste ta sig form i strejker, svarade de med massarkebuseringar och med en blodgirighet, som vanligtvis inte kunde jämföras ens med de tsaristiska generalernas.

Samma arbetande Ryssland, som först höjde Arbetsfrihetens röda fana, översköljdes nu med blodet från alla dessa, som till det kommunistiska herraväldets ära dömdes till döden. I detta hav av blod dränkte kommunisterna alla arbetarrevolutionens stora och lysande förhoppningar och lösningar.

Det som nu blivit uppenbart framstod som allt klarare; nämligen att RKP inte, som det lät påskina, företrädde arbetarnas intressen. Det arbetande folkets intressen var främmande för RKP, och när det en gång kommit till makten sörjde det blott för en sak: att inte förlora den. Alla medel tilläts. Förtal, våld, förräderi, mord och hämnd på de upproriskas anhöriga.

Arbetarnas tålamod är slut.

Här och var i landet flammade uppror mot förtrycket och våldet upp. Arbetarstrejker bröt ut, men de kommunistiska provokatörerna sov inte och tillgrep alla medel för att förhindra och förtrycka den ofrånkomliga tredje revolutionen. Därför har denna av arbetarna själva förverkligade revolution brutit ut. De kommunistiska generalerna erkänner utan omsvep, att folket har rest sig eftersom det är övertygat om att just dessa generaler har förrått den socialistiska idén. Men trots att de är rädda om sitt eget skinn och vet, att de aldrig kan undgå de arbetandes vrede, försöker de med hjälp av sina opritjniker att genom arresteringar, arkebuseringar och andra illdåd stoppa de upproriska. Att leva under den kommunistiska diktaturens ok är dock värre än döden.

De upproriska arbetarna har insett, att man i kampen mot kommunisterna och den av dem instiftade livegenskapen inte kan stanna på halva vägen. Man måste gå direkt till målet. De växlar koncessioner, avlägsnar kontrollavdelningarna (mot smyghandeln) i Petrograd-distriktet och anslår 10 miljoner guldrubel till köp av livsmedel från utlandet. Ingen låter sig emellertid luras: Det är herrarnas, diktatorernas järnnäve som slängt ut betet. De vill bara att lugnet skall återställas, så att de hundrafalt kan ta igen sina medgivanden. Nej, det finns ingen medelväg. Segra eller dö! Det röda Kronstadt, höger- som vänsterkontrarevolutionärernas skräck, statuerar ett exempel.

Här fullbordas en ny stor revolutionär omsvängning. Här höjdes upprorets fana för frigörelse från det blott treåriga kommunistiska herravälde, som kom trehundra års monarkistiskt förtryck att blekna.

Här i Kronstadt lades grundstenen till den tredje revolutionen, som kommer att bryta de arbetandes sista bojor och bereda väg för en skapande verksamhet i socialismens tecken.

Denna nya revolution kommer också att skaka om arbetarna i öst och väst, eftersom de som motsats till det byråkratiska, kommunistiska "skapandet" får ett exempel på nytt socialistiskt uppbyggnadsarbete. Utlandets arbetare kommer att med egna ögon få övertyga sig om, att allt som här skapades i arbetarnas och böndernas namn inte var någon socialism.

Det första steget togs utan ett enda skott, utan minsta blodsutgjutelse. Arbetarna behövde inte spilla något blod. Det kommer först att bli när de tvingas att försvara sig. Trots alla kommunistiska provokationer besitter vi tillräcklig självbehärskning för att inskränka oss till att utesluta dem från det offentliga livet, på det att de inte må förhindra det revolutionära arbetet genom sin illvilliga och falska agitation.

Arbetarna och bönderna går oavbrutet vidare. De lämnar bakom sig såväl konstituanten med dess borgerliga ordning som den kommunistiska partidiktaturen med dess tjeka och statskapitalism, som likt en snara låg om de arbetandes hals och hotade att strypa dem för gott.

Den nu fullbordade omvälvningen möjliggör för de arbetande att äntligen tillsätta fria sovjeter, som arbetar utan våldshot från något som helst parti, och att omvandla de statliga fackföreningarna till fria föreningar för arbetarna, bönderna och den skapande intelligention. Den kommunistiska autokratins polisvälde har äntligen störtats.

Ur Kronstadt Isvestija nr 7, 9 mars 1921

Lenin sade: "kommunismen innebär sovjeternas makt plus elektrifiering." folket har emellertid fått övertyga sig om, att bolsjevikisk kommunism innebär kommissariens herravälde plus arkebuseringar.

(Fristående devis på första sidan)

Kommunisternas lögner

Överbefälhavaren för den armé som opererar mot Kronstadt, Tuchasjevskij, har för en medarbetare i *Krasnyj Komandir* uppgett följande: ”Vi har mottagit underrättelser, enligt vilka Kronstadts civilbefolkning knappt längre erhåller någon som helst förplägnad.”

- Att i Kronstadt stationerade skyddsregemente har avböjt att ansluta sig till rebellerna och vägrat att låta sig avväpnas.
- Att upprorets verkliga ledare samlats i Finland.
- Att partilösa matrosar som flytt från Kronstadt omtalat, att general Kozlovskij framträtt på matrosmötet den 4 maj i Kronstadt. I sitt tal krävde han en hård regim och stränga åtgärder mot anhängarna av sovjeternas makt.
- Att stämningen i Kronstadt är tryckt. Befolkningens stora massa väntar otåligt på att upproret skall ta slut och kräver de vitgardistiska ledarnas överlämnande till sovjetregeringen.

Så beskriver kommunisterna vår situation. Det är det medel de tillgriper för att förtala det arbetande folkets rörelse och för att förlänga sin egen existens, om så blott med en timma.

Överlöparnas resolution

Trots alla de hinder som de från vettet retade kommunisterna försökt bygga upp, sprids snabbt sanningen om Kronstadt. Överlöpare kommer till oss i massor, ja hela motståndsförband överlämnar sig.

De har ögonblickligen kunnat övertyga sig om att Kronstadts rödarmister, matrosar och arbetare kämpar *mot* förtryckaren, *för* den äkta sovjetmakten. De ser att det inte är några generaler (som det i förbigående sagt inte finns här) utan det uppretade folket självt som störtat den kommunistiska Opritjinikan.

Nedan återger vi den resolution, som de 700 överlöparna enhälligt utfärdat: ”Vi rödarmister, bönder, arbetare, kadetter och officerare har hört rapporten om situationen i Kronstadt och ansluter oss oförbehållsamt till resolutionen från staden Kronstadts garnisonsmöte. Vi uttrycker vårt fulla förtroende för Provisoriska Revolutionskommittén och vill verka hand i hand med den. På första anmodan skall vi ånyo ställa oss i de arbetande massornas led och bekämpa hela sovjetbyråkratin och alla orättvisor.

Skepko, ordförande.
Ivlev, sekreterare.”

Ur Kronstadt Isvestija nr 8, 10 mars 1921

FÖRORDNING från Provisoriska Revolutionskommittén.

Nr 5.

Under krigstillståndet uppmanas alla stadens innevånare att vid mörkrets inbrott i mesta möjliga mån täcka fönstren till dess ljuset släckts.

Kilgast, Provisoriska Revolutionskommitténs ordförande ex officio.
Tukin, sekreterare ex officio.

LUGN OCH DISCIPLIN

Vi önskade inte blodsutgjutelse. Det var de som först började och det är de som nu bekämpas.

Kronstadts matrosar, rödarmister och arbetare smider genom arbetarrevolutionen Sovjetrysslands lycka. Deras härdade hammare slår det treåriga kommunistiska slaveriets kedjor i spillror.

Kommunisternas tron vacklar. I blind vrede sticker de arbetarna i blod, skjuter ner arbetare till höger och vänster, förföljer och smädar de upproriskas värnlösa anhöriga.

Ännu ett anfall och denna blodtörstiga Molok, som genom hyckleri vaggat det ryska folket till sömn, kommer att förgöras till stoft. Låt det arbetarnas och böndernas broderblod, som kommunisterna skändligen stänker över hela Sovjetrysslands anlete bli den cement som till en enig stridsmakt sammanfogar alla de som bekämpar de hatade förrädarnas ok.

I de avgörande sammanstötningarna med den bolsjevistiska autokratins hydra, måste vi vara kallblodiga. Vårt stridsrop har redan vunnit gehör.

Reserver rycker framåt. Över bolsjevikernas huvud räcker oss våra bröder, arbetarna och bönderna, sin hand för att hjälpa oss i kampen mot de rasande horderna.

Vi måste förneka kommissariatväldet.

Med hjärtana heta men huvudet kallt håller vi tillbaka dem som kämpar i blindo. Vi sparar våra krafter tills vi kan tilldela motståndaren det sista, avgörande slaget.

Vi kommer att föra kampen mot det arbetande folkets förrädare till ett segerrikt slut.

Lugn och disciplin.

Ur Kronstadt Ivestija nr 9, 11 mars 1921

Så bildades provisoriska revolutionskommittén

Den 1 mars kl. 14.00 sammanträdde, med exekutivkommitténs godkännande, d.v.s. ingalunda egenmäktigt, ett möte bestående av matrosar, rödarmister och arbetare på Revolutionens Plats.

Omkring femtontusen människor deltog i mötet. De stod under exekutivkommitténs ordförandes, kamrat Vassilevs, ledning och mötet ägde rum i närvaro såväl av allryska centrala exekutivkommitténs ordförande, kamrat Kalinin, som Östersjöflottans kommissarie, Kuzmin.

Debatten gällde den resolution som tidigare utfärdats av första och andra brigadens besättningsars allmöte. Den behandlade den aktuella situationen och frågan om hur man skulle kunna lotsa landet ur det allmänna kaoset och den svåra oordningen. Denna resolution är idag allom bekant; den innehåller ingenting som skulle kunna störta sovjeternas makt.

Tvärtom, i resolutionen kommer den äkta sovjetmakten till uttryck, arbetarnas och böndernas makt. Detta ville emellertid kamraterna Kalinin och Kuzmin, som båda hade ordet, inte inse. Deras framträdande väckte inget bifall. De förmådde inte tala de till förtvivlan drivna matrosernas språk. Församlingen antog enhälligt besättningsarnas resolution.

Med exekutivkommitténs vetskap och godkännande samlades nästa dag enligt den i *Ivestija* offentliggjorda kallelsen delegater från skeppen, truppförbanden och fackföreningarna i "Bildningens hus" (f.d. ingenjörshögskolan). Varje organisation sände två delegerade. Det totala antalet delegerade uppgick till mer än 300 personer.

Regeringsrepresentanterna tappade huvudet och några av dem lämnade staden. Det föll sig därför helt naturligt att slagskeppet "Petropavlovsk" besättning övertog bevakning såväl över själva byggnaden som över delegaterna i syfte att skydda dessa från allehanda övergrepp.

Delegatmötet öppnades av kamrat Petritjenko, som efter val av ett femmannapresidium, överlämnade ordet till kommissarien för Östersjöflottan, kamrat Kuzmin. Denne vägrade dock

fortfarande att se i ögonen det faktum, att garnisonen och arbetarna intog en starkt negativ hållning mot regeringsrepresentanterna och kommunisterna. Det blev mötets uppgift att finna en utväg; att fredligt lösa den uppstådda situationen, närmare bestämt att skapa ett organ med vars hjälp de i resolutionen krävda nyvalen till sovjeterna kunde genomföras under korrekta former.

Detta var än mer angeläget med tanke på att den gamla sovjeten, som nästan uteslutande bestod av kommunister, hade visat sig oförmögen att lösa omedelbara, livsviktiga frågor. Dess fullmakt var i grund och botten redan annullerad.

Men i stället för att acceptera mötets beslut utmanade kamrat Kuzmin detta. Han talade om Kronstadts oeniga hållning, om patruller, om dubbelherraväldet, om den polska faran och om att hela Europa hade sina blickar fästade på oss. Han försäkrade att fullkomligt lugn rådde i Petrograd. Han underströk att han var utlämnad åt delegaterna och att dessa, om de ville, kunde skjuta honom. Han slöt sitt tal genom att förklara, att om delegaterna önskade en öppen vapenstrid skulle det bli så, ty kommunisterna skulle inte frivilligt avstå från makten utan kämpa till det yttersta.

Efter Kuzmins taktlösa tal, som på intet sätt lugnade de uppretade delegatmassorna utan bara bidrog till att göra dem än mer upprörda, saknade kamrat Vassilevs, ordföranden för exekutivkommittén, färglösa och innehållsligt meningslösa tal all betydelse. En överväldigande majoritet av de delegerade stod i uppenbar motsättning till kommunisterna.

Delegaterna förlorade emellertid inte därmed tillförsikten, att samförstånd med regeringens representanter var möjligt. Detta framgick klarast av mötesordförandens förslag att skrida vidare till konstruktivt arbete och upprätta en dagordning för mötet. Detta förslag vann enhälligt bifall från delegaterna.

Man beslöt utarbeta en dagordning. Samtidigt var alla helt klara över, att man inte kunde lita på kamraterna Kuzmin och Vassilev och därför tillsvidare måste arrestera dem, eftersom inget beslut träffats beträffande avvapning av kommunister, eftersom man inte kunde använda sig av telefonförbindelserna, eftersom, vilket framgick av ett brev som upplästes för mötet, rödarmisterna hade svårigheter med kommissarien som inte tillät några truppsamlingar m.m., m.m.

När kamraterna Kuzmin, Vassilev och fästningskommendanten avlägsnats, uppstod frågan huruvida de kommunister som fanns bland konferensens delegater skulle få stanna kvar och tillsammans med de partilösa kamraterna fortsätta det gemensamma arbetet. Fastän mötet inte gjorde någon hemlighet av sin avoga inställning mot kommunister behandlades frågan i positiv anda. Trots enstaka protester och ett förslag från några medlemmar att arrestera kommunisterna, beslöts slutligen att erkänna dem jämställda med de övriga delegaterna, d.v.s. som befullmäktigade ombud för sina förband och organisationer.

Detta faktum visar än en gång, att de arbetandes (rödarmisternas, matrosernas och arbetarnas) partilösa delegater trodde, att man i och med den på garnisonsmötet några dagar tidigare antagna resolutionen, hade funnit ett gemensamt språk, som inte skulle leda till en brytning med kommunistpartiet. Att man skulle kunna enas.

På kamrat Petritjenkos förslag upplästes därefter den några dagar tidigare på garnisonsmötet antagna resolutionen. Den antogs av detta möte med överväldigande majoritet.

Men just i detta ögonblick, när man trodde sig kunna påbörja det egentliga arbetet, överlämnade en delegat från slagskeppet "Sebastopol" till församlingen det uppseendeväckande meddelandet att 15 fordon med gevär och maskingevär närmade sig mötesbyggnaden.

Detta för mötet fullständigt överraskande meddelande visade sig senare vara falskt. Det hade spritts av kommunisterna i avsikt att spränga mötet. Men i det ögonblick mötet nåddes av detta bud, var det p.g.a. den laddade stämningen, och regeringsrepresentanternas helt öppet fientliga inställning, benäget att skänka meddelandet tilltro.

Likväl godkände mötet ordförandens förslag, att med den antagna resolutionen som grund diskutera läget och delegaterna började dryfta de åtgärder, som kunde föra till resolutionens praktiska förverkligande. I samband därmed föreslog en lång rad delegater bildandet av en av mötespresidiet sammansatt Provisorisk Revolutionskommitté, som också skulle överta uppgiften att förbereda genomförandet av nyval till sovjeten.

I sista stund meddelade kamrat ordföranden, att en grupp om 2.000 människor närmade sig mötesbyggnaden, varpå delegaterna upprörda och i farhågor lämnade "Bildningens hus".

På grund av nämnda underrättelse, som upplöste mötet, begav sig Provisoriska Revolutionskommittén ombord på slagskeppet "Petropavlovsk", där den stannade kvar till dess ordningen i staden tack vare kommitténs ansträngningar i alla arbetandes intresse stärkts.

Enligt kommunistisk princip

I betraktande av det faktum, att de tillfälligt fängslade kommunisterna inte har någon användning för sina skodon, fråntogs dem inalles 280 stövlar, vilka ställdes till förfogande för de trupper, som försvarar Kronstadts murar. Kommunisterna har fått bastskor som ersättning. På något annat sätt kan det heller inte vara.

Våra ögon har öppnats

Provisoriska Revolutionskommittén och *Isvestijas* redaktion översvämmas av förklaringar om utträde ur kommunistiska partiet.

Dessa förklaringar är så talrika, att de p.g.a. platsbrist måste tryckas gruppvis allt eftersom de inkommer!

Matroserna, rödarmisterna, bedragna arbetare och hela intelligentian, vilka var oförsiktiga nog att sätta sin tilltro till de ljudliga parollerna och eldiga talen, vänder nu partiet ryggen. Vad innebär denna flykt?

Rädsla för hämnd från det arbetande folket, som har berövat bolsjevikerna makten?

Nej och tusen gånger nej.

När man anklagade en arbetarkvinna, som just inlämnat sin förklaring om utträde ur partiet, att det fanns många som hon; sådana som försökte rädda sig genom flykt, förklarade hon föraktfullt: Vi flyr inte, men våra ögon har öppnats.

Det är det blod, med vilket de vansinniga som försvarar sin makt till varje pris – det arbetande folkets blod färgade Finska vikens istäcke rött – som öppnade folkets ögon.

Var och en som hyser minsta rättskänsla, som bevarat blott ett spår av sanning i sitt plågade hjärta, flyr; han flyr demagogernas följe så fort benen kan bära.

Alla de kriminella och brottsliga elementen stannar kvar. Kommissarierna av alla de slag, tjekisterna och de "övre skikten" stannar kvar. Dessa som ätit sig runda och mätta på de hungrande arbetarnas och böndernas bekostnad, dessa vars fickor klingar av guld, som de rövat i museer och palats – ägodelar som folket betalt med sitt blod.

Nu sätter de sitt hopp till vad som helst.

Men förgäves. Folket, som i en handvändning skakade av sig tsarismens och gendarmeriets ok, kommer också att skaka av sig det kommunistiska ledarskapets bojar.

Fjällen har lossnat från det arbetande folkets ögon.

Ur Kronstadt Isvestija nr 10, 12 mars 1921

Idag är årsdagen av autokratins störtande²⁹ och dagen före kommissariatväldets störtande

Revolutionens etapper

Redan har fyra år gått sedan autokratins trehundraåriga ok föll samman.

Det undertryckta, under gendarmernas och Nikalauspolisens förmynderskap satta, folket störtade tsarens gistna tron.

Hela Ryssland, det rika och det fattiga, gladde sig över friheten.

Kapitalisterna och godsägarna var nöjda, eftersom de äntligen, utan att dela med sig till tsaren och hans fogdar, kunde stoppa ännu mer i sina fickor. De berövade fortfarande, precis som förut, arbetarna och bönderna deras arbetsfrukter.

När de senare i den författningsenliga församlingen långsamt men säkert tog kommandot över och örfilade upp Kerenskij, hoppades de att kunna trycka ner det arbetande folket ordentligt.

Bourgeoisin var övertygad om, att den ännu en gång skulle lyckas skinna bönderna och arbetarna.

Oerfarna bönder och arbetare strävade likväl mot konstituanten utan att veta vad denna innebar för de arbetande. Den konstituerande församlingen var en lösning som behärskade hela Ryssland.

Detta var snart övergående. När konstituanten väl beslutat i jordfrågan stod bönderna väntande kvar vid utgångspunkten och arbetarna pungslogs som förut. De hade som förut ingen rätt till sitt arbetes frukter.

Slutligen insåg emellertid det arbetande Ryssland, att det ännu inte befriats från godsägarnas och kapitalisternas livegenskap och att ett nytt slaveri väntade dem, bourgeoisins herravälde.

Tålamodet hade ett slut, och genom matrosernas, arbetarnas och böndernas samfälliga anstormning slogs i oktober 1917 bourgeoisin tillbaka.

Nu tycktes det som om det arbetande folket vunnit sina rättigheter.

Men det, av egoister överfulla, kommunistiska partiet grep makten, efter att ha skjutit åt sidan de bönder och arbetare, i vilkas namn de handlade. De beslöt att regera landet med det av godsägarna behärskade Ryssland som förebild och med hjälp av sina kommissarier. Tre år stönade det arbetande Sovjetryssland i tjejkans tortyrkammare. Överallt härskade en kommunist över arbetare och bönder.

Ett nytt kommunistiskt knektvälde uppstod. Bonden blev knekt på kolchoserna, arbetaren blev löntagare i en statlig fabrik. Den skapade intelligentian försvann. Alla som försökte protestera pinades av tjejkans. Med de få som även i fortsättningen opponerade sig, gjordes processen kort. De ställdes mot väggen. Atmosfären blev allt kvavare. Sovjetryssland förvandlades till ett allryskt tukthus.

Arbetaroroligheter och bondeuppror visade dock att tålmodet led mot sitt slut. Ett de arbetandes uppror ryckte allt närmare. Ögonblicket då kommissariatväldet måste störtas kom.

²⁹ Den 12 mars (27 febr. gammal tidräkning) gjorde Petrogradgarnisonen myteri och hjälpte därmed Revolutionen till seger. 3 dagar senare avgick Nikolaus II.

Kronstadt, som alltid slagit vakt om den sociala revolutionens landvinningar, lät inte detta ögonblick rinna bort. Redan under februari- och oktoberrevolutionen hade staden stått i första ledet. Nu var den det första ställe, där upprorsfanan för de arbetandes tredje revolution höjdes. Autokratin störtades, konstituanten försvann i legendernas djup.

Också kommissariatväldet kommer att bryta samman.

Stunden för arbetarnas äkta makt, sovjetmakten, har kommit.

Kronstadt och Smolnij³⁰

Vi har ingenting att dölja och ingen att gömma oss för.

Allt vi gör, gör vi öppet, ty vår sak är rättvis. Vi vill förverkliga det arbetande folkets gemensamma vilja, införa sovjeternas verkliga makt. Ingen kan hindra oss därifrån.

Och tjekaband och andra halsavknipsare kan rakt inte hindra oss därifrån.

Stämningen och heroismen inom garnisonen liksom befolkningens lugna tillförsikt är garanti nog därför.

Men motståndaren – vad sker där?

Bästa svaret ger oss de intressanta tidningar av den 9 mars, som vi har kommit över.

Dessa tidningar har vi hängt ut i ”Sevcentropetjats” fönster, så att medborgarna själva kan övertyga sig om de oförsämda och fräcka lögnen, varmed tidningarna på Smolnijijs order försöker dölja sanningen för arbetarna och rödarmisterna.

Krasnaja gazeta är förmäten nog att påstå, att ”Kadetter har trängt in i staden. Man grep medlemmen av Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté, Versjinin, på gatan ...”.

Erbarmliga kommunistlakejer: vem vill ni lura? Kamrat Versjinin greps, det är sant, men, medborgare, vill ni veta under vilka omständigheter det skedde?

Varsågod: Den 8 mars närmade sig en grupp fiender med en vit flagga våra patruller.

Kamrat Versjinin betrodde flaggan och i tron att en förhandlingsdelegation besökte oss, lade han ifrån sig sin revolver och gick parlamentärerna till mötes.

Men vad betyder en judaskyss mer eller mindre för förrädarna? De övermannade den obehäpnade parlamentären och förde honom med sig bort ...

Där har ni hela sanningen, medborgare!

Krasnaja gazetas lakejer lyckades emellertid inte än en gång att komma överens med *Pravdas* lakejer.

Under det att den förstnämnda tillkännagav, att tvåtusen lycksökare anslutit sig till Kronstadt, kunde *Pravda* blott förtälja om ”ett hundratal vitgardistiska ryska officerare”.

Tidningarna ljuger för er, medborgare! Läs och övertyga er själva hur kommunisterna bedrar folket! Vi har ingenting att dölja.

Deras lögnen är tvärtom den bästa propagandan för oss.

**INTE NÅGON KONSTITUERANDE FÖRSAMLING UTAN SOVJETER SKALL VARA
DE ARBETANDES BÅLVERK**

³⁰ Smolnij-institutet – sedan augusti 1917 Petrogradsovjetens säte.

Ur Kronstadt Isvestija nr 11, 13 mars 1921

Provisoriska revolutionskommitténs förordning Nr 6

De i frihet lämnade kommunisterna missbrukar det förtroende, som Provisoriska Revolutionskommittén har visat dem. Man har upptäckt försök från deras sida, att sända ljussignaler till fienden.

Därför vädjar Provisoriska Revolutionskommittén till alla Kronstadts innevånare, att noga ge akt på folkets fiender och omedelbart meddela Provisoriska Revolutionskommittén vid alla tillfällen, som signaleringsförsök upptäcks samt att kvarhålla de skyldiga till dess att en befullmäktigad anländer.

Förrädare och spioner varnas. Mellanhavandet med dem kommer att ske på stället utan rättsprövning, enligt de åtgärder som det aktuella läget föreskriver.

Provisoriska Revolutionskommittén

Det kommunistiska partiets tragedi

Jag är en gammal matros, av värnpliktsårgång 1904, som upplevt alla livets bedrävelser. Som obetydlig arbetare i de arbetandes tjänst känner jag djup smärta inför den senaste tidens tilldragelser.

Den prövade arbetaren, bonden och varje uppriktigt verksam människa har under de senaste tre åren trott på en ljus framtid och satt sin lit till de i spetsen stående kommunistiska partiets ledare.

Men i ledarkretsen uppstod en splittring, vars verkningar gjorde sig märkbara överallt. I och med att partiet blott åstundade inbördeskrigets slut, rycktes det bort från näringslivspolitik. Det förde inte en politik för det ödelagda landets ekonomiska återuppbyggnad.

Kommissariernas skyddslingar och andra ansvariga funktionärer stiftade ordning i de lokala organisationerna. Överallt ifrån kom klagomål på enskilda partimedlemmar. Knotet blev allt starkare och till slut uthärdade de prövade arbetarna och bönderna inte längre – de reste sig öppet. Det härskande partiet hade inte gjort sig förtjänt av massornas förtroende. Kronstadt förkroppsligade denna rörelses början.

Bort med tortyrkammare och pinoredskap! Nog med blodsutgjutelse, den uppriktige medborgaren önskar den inte! Det är bödelmetoder från den gamla tsartiden. I ett fritt land får sådant inte finnas. Bonden inser att han måste leverera bröd till staden utan kommissariernas närvaro, och arbetaren anstränger sig självmant å sin sida för att ställa sin nyttoproduktion till bondens förfogande. Den makt som de arbetande klasserna tillkämpat sig, kommer de inte att avträda till någon, de kommer att göra makten frisk, länka den i nya banor.

Sovjeternas makt måste uttrycka alla arbetandes vilja utan inblandning från något som helst härskande politiskt parti.

En stor omsvängning skall fullbordas, och Kronstadt är det avantgarde som påbörjat den, vilket har gjort det möjligt för hela republiken att inse, att det inte längre kan fortgå som förut.

Här hyser vi ingen gemen plan mot sovjeternas makt. Alla Kronstadts arbetande godkänner den. I vår rörelses ledning står inga vitgardister utan bara uppoffrande medborgare, som har övertagit ansvaret för att – under parollen ”Segra eller dö” – föra det påbörjade till dess slut.

Ingen blodsutgjutelse har vållats och alla de av kommunisterna spridda ryktena, enligt vilka det här rör sig om ett öppet uppror mot sovjeternas makt, saknar all grund.

Livet förflyter normalt. Och det är partiledningen som – i Trotskijs person – uppmanat till blodsutjutelse.

Blodsutjutelse. Vad skall det tjäna till? För partiets herravälde?!

Nej, nog med politik och nog med blod. Ledare i kommunistiska partiet, betänk ert verk. Om ni inte kan hålla fred sinsemellan, låt det då vara er sak, men lämna oss i lugn och ro. Vi, de undre folkskikten, intresserar oss inte för era tvister. Vi vill bygga upp vårt liv, iordningställa landets ödelagda ekonomi, så att våra barn inte skall behöva säga om sina fäder, att de inte gjorde någonting för den unga generationens väl.

Låt oss bygga upp vårt liv!

Ni måste utan blodsutjutelse överlåta era ställningar till det arbetande folket.

Giv plats åt de arbetande i styret. Som vanlig kommunist förklarar jag öppet, att de bomber som på Trotskijs order kastas från flygplanen, inte kommer att förgöra våra barn.

Då jag aktar den kommunistiska idén liksom varje annan ren idé förklarar jag öppet, som vanlig partimedlem, som sedan ungdomen stått i hela arbetarklassens tjänst: Låt alla arbetande andas fritt.

Det skall inte finnas något partivälde alls. Våra sovjeter får inte förkroppsliga något partis vilja utan måste uttrycka väljarnas vilja. De arbetandes vilja måste ske. De arbetande som söker såväl rättvisa och frihet som ett bättre liv utan våldsdåd, tortyrkammare, arkebuseringar och lidanden.

Jag håller fast vid den kommunistiska idén i mitt inre, eftersom varje ren idé tror på en bättre framtid som ingen förmår döda i människan. Samtidigt förklarar jag emellertid, att jag efter tre års partitillhörighet har insett den orättvisa som sammanhänger med hela den ledande partikretsen, vilken har lösgjort sig från massorna och infekterats av byråkratin. Därför avsäger jag mig min partitillhörighet och har i fortsättningen för avsikt, att aldrig åter inträda i något parti. Jag har arbetat för det arbetande Sovjetrysslands väl och det vill jag också göra i fortsättningen; fritt och uppriktigt såsom alla rättskaffens medborgare gör.

Kurasjev, f.d. arbetare i marinartillerilaboratorium, ledare för stadens finansavdelning.

Ur Kronstadt Isvestija nr 12, 14 mars 1921

Tillsammans med vargarna måste man yla

Man skulle ha väntat sig att Lenin i detta stora ögonblick, då de arbetande kämpar för sina kränkta rättigheter, inte skulle hyckla utan säga sanningar.

På något sätt har arbetarna och bönderna gjort sig en helt annan föreställning om Lenin än om Trotskij och Sinovjev.

Om man inte längre trodde på ett ord, som kom ur Sinovjevs och Trotskijs munnar, hade man ännu inte förlorat förtroende för Lenin. Men ...

Den 8 mars öppnades RKP:s 10:e partidag och Lenin upprepade kommunisternas vanliga lögner om Kronstadt. Han tillkännagav, att rörelsen framträdde under parollen ”den fria handelns frihet” och att ”de var för sovjeterna och bara mot bolsjevikernas diktatur” och han glömde inte att blanda in ”de vita generalerna och det småborgerliga anarkistiska elementet”.

Som vi ser motsäger Lenin sig själv. Å ena sidan bekämpar han dessa nedrigheter och å andra avslöjar han att rörelsens rot är att finna i kampen *för* sovjeternas makt och *mot* partidiktaturen.

Han förklarade i sin förvirring: ”Detta är ett annat slags kontrarevolution; den är synnerligen farlig, hur obetydliga dess förslag till förbättringar av vår politik vid en första anblick än kan synas.” Av någon anledning var han skrämmd. Det revolutionära Kronstadts slag är kraftigt och partiets ledare, som överskridit sina befogenheter, fruktade att deras autokrati led mot sitt slut.

Lenins totala förvirring genomsyrar alla hans yttranden om Kronstadt. Orden ”farligt” och ”fara” återkommer ständigt.

Så här föll hans ord ungefär: ”Det krävs ett maximum av beslutsamhet för att vi skall kunna klara av denna småborgerliga fara, som är sällsamt farlig för oss, emedan den inte enar utan splittrar proletariatet.”

Ja, kommunisternas ledare har alla skäl i världen att darra och kräva ett ”maximum av beslutsamhet”, ty en bräsch har slagits inte bara i kommunisternas diktatur utan i själva partiet.

Var det överhuvudtaget möjligt för Lenin att säga sanningen? Det är ännu inte så länge sedan som han på ett diskussionsmöte om fackföreningarna utropade: ”Jag är trött på alla dessa åtgärder och helst skulle jag trots min sjukdom vilja kasta bort allting och fly vartsomhelst.”

Men hans meningsfränder släpper honom inte. Han är deras fånge och måste använda sig av samma förtal som de. Å andra sidan har dessutom partiets politik tagit sig en sådan vändning, att Kronstadt står i vägen för dess förverkligande, eftersom det fordrar inte ”handelns frihet” utan väl sovjeternas verkliga makt.

Varför befolkningen har svultit

På Provisoriska Revolutionskommitténs order företogs husundersökningar i några kommissariers bostäder. Man fann stora livsmedelsförråd hos alla. Dessa fråntogs dem och överlämnades mot kvitto till försörjningskommittén för fördelning bland befolkningen.

Från kommissarie Iljins hustru (Breda gatan 19) bortfördes 1 pud³¹ kött, 1 pud skorpor, 30 pund salt och 10 pund fisk. Hon fick dessutom behålla ytterligare 1½ pud mjöl, 4 pud potatis, 2 pud inälvor, 15 pund kött och andra livsmedel. I klädväg berövades henne 12 par nya skor, en matrosrock och en läderjacka. Hon fick behålla två matrosrockar.

Kommissarien för särskilda bemedlingsavdelningen, Dulin, fråntogs 1 pud och 9 pund kött, 1 pud och 28 pund salt, 165 askar tändstickor, 14½ pund te i lös vikt, 1 pund te i fast vikt, 4 pud och 33 pund skorpor och vidare bovetegryn, havremjöl, hirs, vete, vetemjöl, tvål, fotogen och t.o.m. 1 pud och 3 pund spik. Dulin häktades.

Herrar kommissarier har levat gott.

Ur Kronstadt Isvestija nr 13, 15 mars 1921

Firma Lenin, Trotskij & Co

Firma Lenin, Trotskij & Co har gjort ett gott arbete.

Det härskande kommunistiska partiets brottsliga, absolutistiska politik, har störtat Sovjetryssland ner i en avgrund av elände och ödeläggelse.

Det är dags att de avträder från sin maktställning. Men ännu har de arbetande tydligen inte ljutit nog tårar och blod.

Just som det revolutionära Kronstadt påbörjat den historiska kampen för det arbetande folkets, av kommunisterna kränkta och under fötterna trampade, rättigheter, församlas kråksvärmen

³¹ Pud, allryskt viktmått = ca 16,4 kg.

till sin tionde partidag och beslutar om på vilket sätt man än bättre och slugare skall följa upp sin brodermördande verksamhet.

Deras oförskämdhet har nått höjdpunkten. De talar kologt om koncessioner. De är ju vana.

Lenin:

Vi har börjat att utveckla koncessionsprincipen. Framgången beror visserligen inte på oss, men vi måste ändå eftersträva den." Vidare tillstår han, att bolsjevikerna fört in Sovjetryssland i en ohållbar situation: "eftersom vi inte kan återuppbygga landet utan utländsk teknik, om vi någotsånär skall hinna fatt de andra länderna i ekonomiskt hänseende. Omständigheterna har tvingat oss, att i utlandet inte bara köpa maskiner utan också kol, som vi själva har gott om. Också i framtiden kommer vi att få göra sådana offer vid inköp av massbehovsartiklar och råämnen för lantekonomin.

Var finns då den ordnade ekonomi, för vars skull arbetaren förvandlades till en slav i en statlig fabrik och bonden till livegen på kolchoserna?

Men därmed är det inte nog. När Lenin uttalade sig om lantekonomin, lovade han, att kommunisternas vidare "omkringlantbruk", som han själv uttryckte sig, skulle medföra ytterligare "välstånd".

Och om det så småningom skall bli möjligt att återupprätta storlantbruket och storindustrin, så kan detta bara ske genom nya ersättningslösa uppoffringar från alla producenter.

Det är den "lycksalighet", som bolsjevikernas ledare utlovar åt alla som också i fortsättningen vill uppbära kommissariatets ok.

Den bonde hade rätt som på sjunde partikongressen förklarade:

Allt är som det skall vara, bara det att – jorden visserligen tillhör oss, men brödet er; vattnet tillhör visserligen oss, men fiskarna tillhör er; skogarna tillhör visserligen oss, men virket tillhör er.

De arbetande skall emellertid inte låta sig bedrövas.

Lenin lovar, att "göra småföretagaren en lång rad medgivanden för att bevilja honom ett begränsat område för fri ekonomi".

Som den "gode" gamle godsägaren har han för avsikt att göra en lång rad smärre medgivanden för att därmed än hårdare dra åt partidiktaturens tumskruv; något som klart framgår av följande mening: "Förvisso kan vi inte reda oss utan tvång, eftersom landet är fruktansvärt utarmat och ödelagt."

Nej, naturligtvis inte. Man kan ju lika gärna också hugga av tiggarens hand. Med den fredliga uppbyggnadens uppgift menar alltså Lenin "Koncessioner ovanifrån och uppoffringar nedanifrån".

Var noga med hästarnas utfodring

Det belägringstillstånd i vilket staden Kronstadt befinner sig, tvingar våra försörjningsorgan att, vid utfodrandet av hästar, hänvisa till det förhandenvarande beståndet av bovete- och hirsskal samt havreagnar. Genom speciell sakkunskap kan man utfodra hästen med surrogat och således försäkra sig om detta för oss så viktiga transportmedel. Skal och agnar bekommer i vanliga fall hästen allt annat än gott; den blir vanligen sjuk därav och kan t.o.m. avlida. För att det senare inte skall inträffa och för att surrogatutfodringen skall tjäna något till, rekommenderas följande:

1. Utfodringen av hästar med surrogat – bovete- och hirsskal såväl som havreagnar – måste ovillkorligen påbörjas innan det vanliga fodret tagit slut. Det krävs nämligen en viss tid för att i hästens ranson ersätta ett foder med ett annat i syfte att långsamt förbereda hästen på och därefter vänja den vid det nya fodret.

2. Övergången till skal och agnar måste vanligtvis genomföras på så sätt att man börjar med en halv dagsranson och sedan under flera dagar (normalt två veckors tid) ökar till den vanliga mängden. Utan vidare glömmer hästen inte havren och den är länge hungrig och orolig. Ger man genast hästen utan förberedelse en stor portion skal utlöser detta en fruktansvärd kolik.

3. Skal och agnar får inte ges hästen i torkat skick, eftersom den lätt äter upp dem i denna form och eftersom det omkringflygande dammet retar dess näsa och strupe och framkallar hostningar. Skal och agnar måste ovillkorligen vätas före utfodrandet eller ännu bättre läggas i blöt 12 till 18 timmar eller skållas i kokande vatten. Man kan också tillgripa självuppvärmning eller jäsning av skalen och agnarna. Detta tillgår på följande sätt: man gräver en tillräckligt stor grop, klär den invändigt med bräder och delar den i fyra delar med en skiljevägg. Därefter går man tillväga efter följande uträkning: eftersom jäsningen av agnar vanligtvis tar tre dagar i anspråk kan man, emedan gropen har fyra avdelningar, varje dag tillhandahålla hästen med friskt, självjäst foder som han gärna äter. Före iläggningen blöts agnar och skal vanligen i inte alltför kallt vatten och stampas sedan kraftigt i gropen. Blandning med höbös försämrar jäsningprocessen, en liten portion salt förbättrar smaken. Gropens storlek beror på dagsbehovet av agnar: en kubikarsjin ger ungefär 100 pund självjästa agnar.

4. Agnar och skal måste genomses före utfodrandet, så att jord och småstenar kan avlägsnas, eftersom hästen av denna blandning omgående får dåliga tänder, äter dåligt och vanligen insjuknar.

5. Hästfodret får inte innehålla dåliga skal eller agnar. Om man i nödfall måste använda sådant surrogat, måste en liten mängd salt tillsättas.

6. Det är bra om agnar och skal inte utfodras rent utan uppblandade med annat foder som havre, höbös, trädris samt en aning salt.

7. Om möjligt skall agnar och skal inte ges hästen på fastande mage. Bäst är, att på morgonen utfodra lite hö och först därefter agnar och skal.

8. Varannan till var tredje dag skall lite träkolssoda tillsättas agnarna och skalen. Detta försäkrar hästen mot insjuknande.

9. När hästen utfodras med surrogat, får man inte belasta den med arbete, inte utsätta den för väder och vind; man måste övervaka och vårda den mer än vanligt.

Iakttagandet av alla dessa föreslagna regler lindrar högst betydligt surrogatfodrets inverkan på hästen och bidrar till att rädda hästen till den ljusa framtid, då lantbruket och arbetet skall utvecklas utan kanondån och surrogat för folkviljan och makten.

Veterinären

Ur Kronstadt Isvestija nr 14, 16 mars 1921

Socialism inom anföringstecken

När matroserna, rödarmisterna, arbetarna och bönderna genomförde oktoberrevolutionen, ljöt de sitt blod för sovjeternas makt och för upprättandet av en arbetets republik.

Det kommunistiska partiet, som ingående hade studerat stämningen bland massorna, skrev lockande paroller på sina fanor, som uppviglade de arbetande. Det reste sig så tillsammans med dem och lovade dem att föra dem in i socialismens ljusa rike, som endast bolsjevikerna kunde uppnå.

Naturligtvis kände arbetarna och bönderna en gränslös glädje. De trodde, att slaveriet under godsägarna och kapitalisterna övergått i merleveransernas rike. Det tycktes som om det fria

arbetets tid brutit in ute på jorden, i fabrikena och inom handeln. Det tycktes som om all makt övergått i de arbetandes händer.

Genom en fruktansvärd propaganda drogs det arbetande folket in i partiets led och ålades där en sträng disciplin. När kommunisterna kände sig tillräckligt starka, uteslöt de först, undan för undan, alla andra socialistiska riktningar och stötte slutligen bort arbetarna och bönderna själva från statsskeppets roder men fortsatte samtidigt att regera landet i desammas namn.

Kommunisterna ersatte den stulna makten med kommissariens förmyndarskap och godtycklighetens välde över de sovjetryska medborgarnas kropp och själ. Tvärtemot sunt förnuft och de arbetandes vilja började de istället för arbetets fria rike att hårdnackat bygga upp statssocialismen med dess slaveri. Efter att ha låtit produktionen under ”arbetarkontroll” förfalla, genomförde bolsjevikerna nationaliseringen av handeln och fabrikena. Från att ha varit kapitalisternas slavar blev arbetarna nu statshandelns slavar. Men därmed var det inte nog. Man hade för avsikt att införa Taylor-systemet, pådrivarsystemet, i arbetet. Hela den arbetande bondeklassen förklarades som folkfiende och hänfördes till kulakerna. Fyndiga kommunister vållade själva förstörelse och upprättade därefter de nya sovjetlantbruken, den nya godsägarens, statens, gårdar. Det är vad bondeklassen, istället för fritt arbete på befriad jord, har erhållit av den bolsjevikiska socialismen.

Som ersättning för brödet, som så gott som uteslutande infordrades, och de bortförda korna och hästarna, fick bönderna tjekarazzior och arkebuseringar. Ett vackert byte i en arbetarstat: Mot bröd – bly och bajonetter.

Medborgarens liv blev dödstråkigt, byråkratiskt; ett liv efter makthavarens plan. Istället för personlighetens fria utveckling, istället för ett fritt arbetsliv, instiftades ett otroligt, dittills oöverträffat, slaveri. Varje fri tanke, all berättigad kritik av de brottsliga regenternas handlingar, förklarades kriminell och bestraffades med fängelse och inte sällan med döden.

I ”Socialismens fädernesland” vidtog dödstraffets, denna mänsklighetens skamfläck, blodsepok. Det är det ljusa socialismens rike, som det kommunistiska partiets diktatur har fört oss in i. Vad vi fått är statssocialism; med sovjeter fulla av tjänstemän, som lydigt röstar efter partikommittéernas och de ofelbara kommissariernas order.

Parollen ”Den som icke arbetar, han skall heller icke äta” vändes av den nya ”sovjetordningen” i sin motsats: allt för kommissarien; arbetarna, bönderna och den skapande intelligentian blev kvar i det molande, dystra arbetets fängelseatmosfär.

Detta var outhärdligt och i kampen för ett annat slags socialism, för en arbetarnas sovjetrepublik, där producenten själv skall vara sin arbetsprodukts oinskränkte herre och förvaltare, har det revolutionära Kronstadt först i raden brutit sönder kedjorna och fängelsegallren.

Ett rött kors på kämparnas grav

Idag reser sig en gravkulle på Kronstadts Ankarplats. På denna plats lades den tredje revolutionens grundsten och där överlämnades också de första hjältemodiga kämparna för den tredje revolutionens lösning åt jorden.

Som bröder i anden ligger de i en gemensam grav. 20 röda kistor med våra försvarares döda kroppar sänktes i jorden. Dessa röda kistor är en symbol för det blod, som gjutits i kampen för de arbetandes väl och en symbol för revolutionens eld, som röjer bort alla som i dess väg reser sig mot det arbetande folkets vilja, och som tänder frihetens fackla.

Denna fackla har upplyst de fallna kämparna och den skall lysa oss på den väg, som vi modigt och oförskräckt skall gå. Vår väg är inte beströdd med rosor utan med törnen. De förskräcker oss emellertid inte.

Deras mördare skall veta, att vi med anledning av våra stora hjältars begravning också gräver en grav för dem, där vi kommer att begrava bödlarna inte under sorg och bedrövelse utan under förbannelser.

Utan kommissarie

Man kunde igår iakttaga en intressant händelse i staden.

Förvaltningsavdelningen hade överlåtit till elevkommittén att hålla gatorna rena från snö och is.

Under kanondånet strömmade medborgarna ut på gatorna och grep sig samfällt an med arbetet. De fann också de erforderliga verktygen: skyfflar, bräckjärn, yxor o.s.v. Befolkningen reagerade enhälligt på den arbetsplikt, som de under kommissariatväldet bara uppfyllde under tvång.

Krigsfångarnas resolution

Vid de i kriget tillfångatagna kadetternas, officerarnas och rödarmisternas generalförsamling i fastlandsridhuset den 14 mars deltog 240 personer, som enhälligt antog följande resolution:

Vi kadetter, officerare och rödarmister från Moskva och Petrograd, beordrades den 8 mars att gå till anfall mot staden Kronstadt. Man sade oss, att vitgardister gjort myteri där. Efter att utan skottväxling ha beträtt Kronstadts strand och stött på förtrupper av matrosar och arbetare, har vi övertygat oss om, att det i Kronstadt inte förekommer något som helst vitgardistiskt myteri utan tvärtom är det matroserna och arbetarna som störtat kommissariatväldet. Vi har därför på stället av fri vilja gått över på Kronstadt sida och nu vädjar vi till staden Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté att införliva oss i Röda Arméns trupper, eftersom vi inte bara vill försvara Kronstadt utan alla Rysslands arbetare och bönder. Vi är övertygade om, att staden Kronstadts Provisoriska Revolutionskommitté verkligen har slagit in på den riktiga väg, som leder till alla arbetandes frigörelse och om att den påbörjade saken bara kan föras till sitt slut under parollen 'all makt åt sovjeterna och inte åt partierna'.

Vi lovar, att underrätta Revolutionskommittén om allt och meddela den om vi skulle råka på propaganda mot dess verksamhet och förordningar.

14 mars 1921.

(*signatur*) ordförande

(*signatur*) sekreterare

Tillkännagivande

Revolutionära tremannautskottet för försörjningsbasen vädjar till trupperna och till civilbefolkningen, att inte kasta bort några konservburkar, eftersom dessa kan användas en andra gång. Lämna istället in dem på följande ställen: Hos Artamanov, uppsyningsman för nederlagen i Stora Hamnen eller i butiken för flottans livsmedelsförsörjning, f.d.

Knjasjeskagatan mellan kl. 10.00-16.00.

(Detta är den sista notisen i *Kronstadt Ivestijas* sista nummer.)

Bibliografi

Awrich, Paul

Kronstadt 1921, New York 1970.

Berkman, Alexander

[The Kronstadt Rebellion](#). På tyska i *Der Syndikalist*, Berlin 1922, Också utgiven på engelska 1922 av Der Syndikalist Verlag,

The Bolshevik Myth: Diary 1920-1922, Kapitlet Kronstadt: The final act in Russian Anarchism finns omtryckt i I, L, Horowitz antologi The Anarchists. Dell Publ. Co. N, Y, 1967 och, obetydligt avkortat i månadstidskriften Anarchy, nr 81, nov, 1967.

Ciliga, Ante

L'insurrection de Cronstadt. Först publicerad i *La Revolution Proletarienne* (1935). Sedan utgiven utan årtalsangivelse och översatt till engelska: [The Kronstadt Revolt](#). Freedom Press, London 1942.

DAN, Th.

Dva goda skitanii: 1919-1921 (Två års kringflackande: 1919-1921,) Berlin 1922,

DANIELS, R. V.

The Kronstadt Revolt of 1921 i *American Slavic and East European Studies*. December 1951, sid, 241-254.

The Conscience of the Revolution, Harvard University Press 1960, sid, 143-146, En fyllig studie över olika oppositionella riktningar inom den sovjetiska kommunismen,

FEDOTOFF-WHITE, D.

The Growth of the Red Army, Princeton 1944, Kapitel V.

Goldman, Emma

Mina två år i Ryssland, Bonniers, Stockholm 1924, sid, 224-233.

[Trotsky Protests Too Much](#) (1938)

Isidine, M.

Sanningen om Kronstadt. *Röda Fanor* nr 6 1921

JARTJUK, E.

Kronstadt v russkoj revoliutsii (Kronstadt i ryska revolutionen,) New York 1923, Översatt till bulgariska Kronchtchad v rousska ja revoliutsia, Sofia 1923 och spanska Cronstadt, Su significación en la Revaluación Rusa, Barcelona u, å,

KATKOV, G.

Kronstadt, I Soviet Affairs nr 2 1959.

KOOL, F-OBERLÄNDER, E. Dokumente der Weltrevolution. Band 2, Arbeiterdemokratie oder Parteidiktatur, Olten 1967, Detta verk innehåller förutom rikligt källmaterial från ryska inomkommunistiska oppositionsgrupper en komplett översättning av skriften Pravda o Kronstadt (se nedan),

KRASNAJA LETOPIS

En av Leningrads kommunistparti publicerad historisk tidskrift som 1930 körde en artikelserie om Kronstadt.

LENIN, V. I.

[Om naturaskatten](#)

Macdonald, Dwight

[Once More: Kronstadt](#), *New International*, New York juli 1938. (with [Response from the Editors](#))

[Kronstadt Again](#), *New International*, New York oktober 1939.

Pearce, Brian

[1921 and All That](#), *Labour Review*, vol, V, nr 3 (oktober 1960) (trotskistisk)

PETRITJENKO

Artikel i Znamia Borbij, januari 1926, Delvis publicerad i denna pamflett,

PUCHOV, A. S.

Kronstadtskij miatezh v 1921 godou (Kronstadupproret 1921). Statsförlaget, Leningrad/Moskva 1931. Stalinistisk.

PRAVDA O KRONSTADT

(Sanningen om Kronstadt,) Prag 1921. Utgiven av Volia Rossi (Rysslands vilja), en grupp vänstersocialrevolutionärer i exil, Innehåller som appendix hela följderna (nr 1-14) av Kronstadt Isvestija. Komplet översättning till tyska i KOOL–OBERLÄNDER, se ovan,

Serge, Victor

[Once more Kronstadt](#). *New International*, juli 1938 (with [Response from the Editors](#))

[Kronstadt: Trotsky's Defense. Response to Trotsky](#) *New International*, oktober 1938

[A Letter and Some Notes](#), *New International*, februari 1939,

Mémoires d'un Révolutionnaire, Editions Ju Seuil, Paris 1951, sid. 138-149, Svensk översättning : [En revolutionärs minnen](#)

SHAPIRO, L.

The Origin of the Communist Autocracy, George Bell, London 1955, Kapitel 16. Negativ men faktaspäckad,

Trotsky, Leo

Chumikha vokrug Kronstadta, Oppositionens Bulletin nr 66-67, januari 1938. Senare på franska i Lutte Ouvriere, 26 febr, 1938 och på engelska i New International i april 1938. Återutgiven 1960 av Socialist Labour League, London, *Hue and cry over Kronstadt*. På svenska: [Ramaskri om Kronstadt](#),

More on the Suppression of Kronstadt, New International, New York, augusti 1938 ([Mer om undertryckandet av Kronstadt](#)),

Stalin, Hollis and Carter, London 1947, sid, 337 ([Stalin del 1](#)),

VOLIN (E), B. (eg. Eichenbaum, V. M.)

La Revolution Inconnue: 1917-1921, Paris 1947, Tredje delen om Kronstadt och Machnorörelsen i Ukraina på engelska: The Unknown Revolution, Freedom Press, London 1955.

Wright, John G

[The Truth About Kronstadt](#). *The New International*, New York februari 1938, sid, 47-51 ([Sanningen om Kronstadt](#)) (trotskistisk)